

ZÁRÓJELENTÉS (2009. december 1.)

a 2006/18/176.02.01 számú Átmeneti Támogatás projekt keretén belül „Natura 2000 területek fenntartási tervének elkészítése és ehhez kapcsolódó szolgáltatások elvégzése” című projekthez

1/15. sz. melléklet

Szilvásváradi Aszaló és Szilvás-patak mente (HUBN20067) Natura 2000 terület fenntartási terve

Készítette a KvVM FI irányításával, a KvVM megbízásából a

VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési
és Urbanisztikai Nonprofit Kft.

**VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és
Urbanisztikai Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság**
1016 Budapest, Gellérthegy u. 30-32.

Budapest 2009.

Megbízó témafelelőse: *Pallag Orsolya*
projektfelelős, vezető főtanácsos KvVM TSZÁT
Nemzeti parki és tájvédelmi Főosztály,

Megbízó projektasszisztense: *Vozár Ágnes*
tanácsos KvVM TSZÁT
Természetmegőrzési Főosztály

Érintett nemzeti park igazgatóság kapcsolattartója: *Schmotzer András*
kutatási referens, BNPI

Vállalkozó képviselője: *Göncz Annamária*
projektvezető helyettes VÁTI Nonprofit Kft.

Vállalkozó szakmai témafelelőse: *Dr. Podmaniczky László*
projektvezető, egyetemi docens SZIE KTI

Vállalkozó projektasszisztense: *Faragóné Huszár Szilvia*
területrendezési tervező, VÁTI Nonprofit Kft.

Felelős területi szakértő: *Kenyeres Zoltán*
biológus, ACRIDA Bt.

Területi szakértők: *Kassai Ferenc*
zoológus, ACRIDA Bt.
Dr. Tóth Sándor
zoológus, magánkutató
Sáringner-Kenyeres Tamás
növényvédelmi szakmérnök, Pannónia Kft.
Dr. Szabó Szilárd
környezetvédelmi és környezetgazdálkodási
szakmérnök, egyéni vállalkozó

Segítséget nyújtott: *Schmotzer András*
kutatási referens, BNPI

További szakértők, tervezők: *Dr. Skutai Julianna*
agrárkörnyezet-gazdálkodási szakértő, SZIE KTI
Marticsek József
agrárkörnyezet-gazdálkodási szakértő, MME
Dr. Pataki György
kommunikációs felelős szakértő, SZIE KTI
Kelemen Eszter
kommunikációs szakértő, SZIE KTI
Bodorkós Barbara
kommunikációs szakértő, SZIE KTI
Kalóczkai Ágnes
kommunikációs szakértő, SZIE KTI
Megyesi Boldizsár
kommunikációs szakértő, SZIE KTI
Sipos Balázs
gyakornok, SZIE-KTI
Schneller Krisztián
területrendezési tervező, VÁTI NKft.
Dörömbözi Enikő
tervezőgyakornok, VÁTI NKft.

Budapest, 2009.december

Tartalomjegyzék

<i>Bevezető</i>	1
I. Natura 2000 fenntartási terv	3
1. A terület azonosító adatai	4
1. 1. Név	4
1. 2. Azonosító kód	4
1. 3. Kiterjedés	4
1. 4. A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyek és/vagy fajok	4
1. 5. Érintett települések	5
1. 6. Jogi helyzet	5
1. 7. Tervezési és egyéb előírások	5
2. Veszélyeztető tényezők	6
3. Kezelési feladatok meghatározása	6
3. 1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	6
3. 2. Kezelési javaslatok	7
3. 2. 1. Egységes kezelési előírások	9
3. 2. 2. Kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatok	10
3. 2. 3. Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztés	21
3. 2. 4. Fajvédelmi intézkedések	21
3. 2. 5. Kutatás, monitorozás	21
3. 2. 5. 1. Faj szintű monitorozás	21
3. 2. 5. 2. Közösség szintű monitorozás	21
3. 2. 5. 3. Élőhely szintű monitorozás	22
3. 2. 5. 4. Területkezelések hatásainak monitorozása	22
3. 3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében	22
3. 3. 1. Agrártámogatások	22
3. 3. 1. 1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer	22
3. 3. 1. 2. Javasolt agrártámogatási rendszer	23
3. 3. 2. A javasolt Natura 2000 kifizetés integrálása egyéb támogatási programokkal	25
3. 4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	26
3. 4. 1. Felhasznált kommunikációs eszközök	26
3. 4. 2. A kommunikáció címzettjei	27
3. 4. 3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	28
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció	30
1. A tervezési terület alapállapot jellemzése	31
1. 1. Környezeti adottságok	31
1. 1. 1. Éghajlati adottságok	31
1. 1. 2. Vízrajzi adottságok	31
1. 1. 3. Geológiai, geomorfológiai adottságok	31
1. 1. 4. Talajtani adottságok	32
1. 1. 5. Tájhasználat-változás	32
1. 2. Természeti adottságok	33
1. 2. 1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek	36
1. 2. 2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok	48
1. 2. 3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok	51
1. 2. 4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok	63

1. 3. Területhasználat	76
1. 3. 1. Művelési ág szerinti megoszlás	76
1. 3. 1. 1. A terület jellemzése az ökotípusos földhasználati modellben	77
1. 3. 2. Tulajdoni viszonyok	83
1. 3. 3. Területhasználat és kezelés	84
1. 3. 3. 1. Mezőgazdaság	84
1. 3. 3. 2. Erdőgazdálkodás	85
1. 3. 3. 3. Vadgazdálkodás halászat, horgászat	87
1. 3. 3. 4. Vízgazdálkodás, halgazdálkodás	89
1. 3. 3. 5. Turizmus	90
1. 3. 3. 6. Ipar	91
1. 3. 3. 7. Infrastruktúra	91
1. 3. 3. 8. Települési viszonyok, területfelhasználási konfliktusok	91
2. Felhasznált irodalom	93
III. MELLÉKLETEK	
1. sz. melléklet: A tervezési terület átnézeti légifotója	95
2. sz. melléklet: A tervezési terület átnézeti topográfiai térképe	96
3. sz. melléklet: A tervezési terület DTA-50 átnézeti térképe	97
4. sz. melléklet: A tervezési terület jogi oltalom alatt álló területei	98
5. sz. melléklet: A tervezési terület érintettsége az országos ökológia hálózatban	99
6. sz. melléklet: A tervezési terület kiemelten és fokozottan érzékeny felszín alatti vizei	100
7. sz. melléklet: A tervezési terület talajtérképe	101
8. sz. melléklet: A tervezési terület felszínborítási térképe	102
9. sz. melléklet: A tervezési terület szántóföldi művelési alkalmassága	103
10. sz. melléklet: A tervezési terület erdőtelepítési alkalmassága	104
11. sz. melléklet: A tervezési terület környezeti érzékenysége	105
12. sz. melléklet: A tervezési terület ökotípusos földhasználati rendszere	106
13. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési szempontból jelentős növényfajai	107
14. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési szempontból jelentős állatfajai	108
15. sz. melléklet: A tervezési terület Á-NÉR élőhelyeinek térképe	109
16. sz. melléklet: A tervezési terület Natura 2000 élőhelyeinek térképe	110
17. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési egységeinek térképe	111
18. sz. melléklet: A tervezési terület AKG célprogramja	112
19. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek jellemző adatai	113
20. sz. melléklet: Natura 2000 területek egységes kezelési előírásai	119
21. sz. melléklet: Alkamazott kommunikációs eszközök és eredmények	132
22. sz. melléklet: Az érintett települések településszerkezeti tervei	143
23. sz. melléklet: A fenntartási terv véleményezése	145
Ábrák, táblázatok	148
Digitális melléklet	148
IV. Natura 2000 fogalomtár	149

BEVEZETŐ

A Natura 2000 területek az európai, közösségi jelentőségű ritka és veszélyeztetett fajok illetve élőhelyeik hálózatát alkotják. Kijelölésük célja a közösségi szinten kiemelt fajok és élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fejlesztése, illetve helyreállítása. A védelem céljait az Európai Unió két irányelvében határozta meg, amelyekben egyben kötelezi is a tagországokat a Natura 2000 hálózat lehatárolására. Magyarországon 2004-re 512 db, összesen közel 20000 km² (2 millió ha) kiterjedésű Natura 2000 terület került kijelölésre. Ezzel hazánk a pannon biogeográfiai régió tagjaként jelentős mértékben járul hozzá Európa természeti értékeinek megőrzéséhez.

A hazai Natura 2000 területek kijelölését az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) sz. kormányrendelet határozza meg, a területek helyrajzi szám szintű kihirdetése pedig az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészetekről szóló 45/2006. (XII. 8.) sz. KvVM rendeletben található.

Az irányelvek céljainak teljesítése érdekében a tagállamok a Natura 2000 területekre fenntartási terveket készítenek. Ezekben többek között rögzítik a természetvédelmi célkitűzéseket és a területhasználókkal *együtt* kialakított kezelési előírásokat javaslatok formájában. Ezek alapját képezhetik az egyes területeken igényelhető agrár-környezetgazdálkodási kifizetéseknek, amelyek az aktuális agrár-környezetgazdálkodási jogszabályokban jelennek meg. A fenntartási terv azonban földhasználati szabályokat nem állapít meg.

Hazánkban a fenntartási tervek készítése 2008-ban, jelen projekt keretében, uniós forrásból finanszírozott formában indult el. A tervezést végigkísérte egy új típusú, széles körű és nyílt kommunikáció, amely lehetőséget biztosított minden érintett számára a tervezésbe való bekapcsolódásra.

A fenntartási tervek kiemelt céljai a következők:

1. Az egyes Natura 2000 területek érintettjei – földtulajdonosok, gazdálkodók és egyéb területhasználók – megismerhessék azokat a természetvédelmi értékeket, szempontokat, amelyek a terület kijelölését szükségessé tették.
2. Az érintettekkel közösen olyan gazdálkodási előírások fogalmazódjanak meg, amelyek betartásával – egyfajta önkéntes feladatvállalás formájában – a területen gazdálkodók közreműködnek a természeti értékek megőrzésében és gyarapításában.
3. A területek részletes ismertetésével, a javasolt kezelési és földhasználati módok bemutatásával segítséget, iránymutatást nyújtson a gazdálkodóknak, valamint rajtuk kívül egyéb földhasználóknak, önkormányzatoknak, lehetséges beruházóknak, fejlesztőknek és a Natura 2000 területtel érintett lakosságnak.
4. A nyílt tervezési folyamatban a különböző érdekcsoportok álláspontja tükröződjön és párbeszéd alakuljon ki a területek jó kezelése érdekében és mindez tanulsággal szolgáljon majd a további Natura 2000 területek fenntartási terveinek készítésekor.

A tervezés eredményeként elkészült 20 Natura 2000 terület (összesen 45000 ha) fenntartási terve és a terv megalapozó dokumentációja. A megalapozó dokumentáció a felhasználók széles körének információkat nyújt az élő és élettelen természeti értékekről, valamint összegzi és értékeli a jelenlegi területhasználatot. A terv tartalmazza azokat az agrártámogatási rendszerbe illeszthető, művelési ághoz köthető, illetve nem köthető kezelési előírásokat, melyeket a felhasználók tervek, pályázatok készítésekor, konkrét területkezelési tevékenységek

megvalósítása során fel tudnak használni, illetve amelyeket a hatósági szervek államigazgatási döntéseknél alkalmazni tudnak. A fenntartási terv az ideális területkezelések végrehajtását segítő támogatási rendszerek mikéntjére vonatkozóan is javaslatokat fogalmaz meg, amiket a különböző állami, uniós stb. támogatási rendszerek kialakítása, pályázati támogatások megítélése során tudnak figyelembe venni a döntéshozók. A terv mellett egy tájékoztató kiadvány is készült az érintett területhasználóknak, gazdálkodóknak, kezelő szervezeteknek. Szakmai anyagként kidolgozásra került a további fenntartási tervezést megalapozó tervezési és kommunikációs tapasztalatok összefoglalásával egy módszertani segédlet is.

Jelen dokumentáció a Natura 2000 terület fenntartási terv teljes – tervi és megalapozó anyag – egyeztetés utáni változata. A tervi anyag rész 2009. szeptemberében egyeztetési anyagként az országos és területi illetékességű érintett szervezeteknek, valamint gazdálkodóknak véleményezés céljából kiküldésre került. A terv egyeztetése az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm.rend szerint történt. A megbízóval egyeztetett álláspont alapján a tervben az elfogadott észrevételek visszavezetésre kerültek.

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Szilvászvárad Aszaló és Szilvás-patak mente kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület.

1.2. Azonosító kód

HUBN20067

1.3. Kiterjedés

185,54 ha¹

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyek és/vagy fajok

Közösségi jelentőségű élőhelytípus Natura 2000 kód

* Szubkontinentális peripannon cserjések	40A0
* Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>) fontos orchidea-lelőhelyei	6210
Síkságok és hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai	6430
Sík és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	6510
* Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)	91E0
* Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i> szel	91H0

* kiemelt jelentőségű

Közösségi jelentőségű növényfaj

Leánykőöröcsin (<i>Pulsatilla grandis</i>)	2093
--	------

Közösségi jelentőségű állatfaj

Petényi márna (<i>Barbus meridionalis</i>)	1138
--	------

A jelölő élőhelyek és fajok a Natura 2000 területek adatlapjait (Standard Data Form 2008.) alapul véve a nemzeti park igazgatóságok 2009. évi jelentése, valamint a fenntartási tervek készítését megalapozó 2009. évi botanikai/zoológiai felméréseknek a SDF adatbázistól eltérő, illetve azt módosító eredményei alapján kerülnek feltüntetésre. Ezek ismertetése és indoklása a megalapozó dokumentáció részét képezi. A tervi munkarészben szereplő fenntartási javaslatok az új felmérések eredményein alapulnak.

¹ (Standard Data Form 2008.) alapján. A vizsgálati elemzések egy része GRID formátumú adatokkal készült, a cellák kiterjedése 1 hektár volt. A térinformatika elemzések és statisztikák készítése kapcsán előfordulhatnak olyan típusú pixelhibák, mely a területek kis mértékű eltérését okozzák a megalapozó dokumentációban.

1.5 Érintett települések

Nagyvisnyó, Szilvásvár

1.6 Jogi helyzet

Egyéb védettségi kategóriák

Egyéb érintett Natura 2000 terület: A Szilvásvárad Aszaló és Szilvás-patak mente (HUBN20067) jóváhagyott kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület madárvédelmi területtel nem fed át.

Országos jelentőségű védett természeti terület: A terület védelemre tervezett országos jelentőségű természeti terület. A természetvédelmi kezelési terv tervezete közigazgatási egyeztetésen van. A tervezett szilvásvárad Aszaló természetvédelmi terület 100 %-osan nem fed át a Natura 2000 területtel, néhány hrsz különbség adódik. A Szilvás-patak menti mocsár- és égeres ex lege védett lápterület.

Országos ökológiai hálózat: Legnagyobb arányban magterületként (98%) és elenyésző részben ökológia folyosóként és pufferterületként azonosított.

Egyéb nemzetközi védelemben részesülő terület: Nincs.

Természetvédelmi kezelés szervei

Illetékes I. fokú természetvédelmi hatóság: Észak-Magyarországi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség (a továbbiakban: illetékes KöTeViFe).

Működési területében érintett nemzeti park igazgatóság: Bükk Nemzeti Park Igazgatóság, (a továbbiakban: érintett NPI).

1.7 Tervezési és egyéb előírások

A) A tervezési területre vonatkozó tervek

- A szilvásvárad Aszaló természetvédelmi terület Természetvédelmi kezelési terve 2008-2017 (tervezet, BNPI)
- Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény
- Heves megye területrendezési terve 12/2005 számú rendelettel elfogadott Településrendezési tervek
- Nagyvisnyó: 73/2005. számú határozattal elfogadott településszerkezeti terv, és 6/2005. számú rendelettel elfogadott Helyi Építési Szabályzat és szabályozási terv
- Szilvásvár: 64/2005. számú határozattal elfogadott településszerkezeti terv, és a 14/2005. számú rendelettel elfogadott Helyi Építési Szabályzat és szabályozási terv
- Vízgazdálkodási terv (Miskolc ÉKÖVIZIG, ÉmoKöTeViFe, ÉRV. Zrt)
- Erdő és vadgazdálkodási terv (Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal, Egererdő Zrt., szilvásvárad körzet erdőtervezési egység száma: 545.) A 2003. január 1-től érvényes körzeti erdőterv, az ezt jóváhagyó határozat száma 56181/46/2004.; törzskönyvi száma: 4/2004.
- II/2. Mátra-Bükk-Csereháti nagyvadas körzet vadgazdálkodási terve. Érvényesség: 2014-ig. (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)
- Hegyháti Béke Vadásztársaság (05-650710-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Kelt: 2007. április Jóváhagyta: Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei MGSZH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

B) A tervezési területre vonatkozó előírásokat tartalmazó jogszabályok

- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet
- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészeletről szóló 45/2006. (XII. 8.) számú KvVM rendelet
- A védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről szóló 13/2001. (V. 9.) számú KöM rendelet
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény erejénél fogva védett lápok jegyzékéről szóló 8005/2001. (MK 156.) számú KöM tájékoztató
- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrárkörnyezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) számú FVM rendelet
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. számú törvény
- A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. számú törvény
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény
- A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján az Európai Unió által társfinanszírozott mezőgazdasági területek erdősítéséhez nyújtott támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 132/2004. (IX. 11.) számú FVM rendelet
- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 46/2009. (IV. 16.) számú FVM rendelet

2. Veszélyeztető tényezők

A tervezési terület élőhelyeinek fő veszélyeztető tényezője a rendszeres és nagy területre kiterjedő égetés (nemcsak a száraz és félszáraz gyepeken). További veszélyeztető tényező az irtás eredetű élőhelyek kezelésének felhagyása, és az ebből eredő, fokozott mértékű cserjésedés. További veszélyeztető tényezők: az akác és az aranyvessző terjedése (közép és hosszú távon a Szilvás-patak menti gyepeken).

Kód	Veszélyeztető tényező
M52	Égetés
T11	Cserjésedés
I21	Akác terjedése
I24	Aranyvessző fajok terjedése
M01	Mezőgazdasági tevékenység megváltozása
M41	Legeltetés csökkenése vagy elmaradása
M32	Kaszálás elmaradása

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

- A területen élő védett és fokozottan védett fajok által reprezentált, hazai szinten is egyedülálló életközösség megőrzése. A védett növény- és állatfajok állományának,

egyedszámának, populációi életképességének megőrzése különös tekintettel a két jelölő fajra (leánykőkörcsin és Petényi márna), továbbá az előforduló nappalilepkefajokra és a gyepek védett növényfajaira.

- A Bükk-hegység északi előterének jellegzetes tájképi értékeinek megőrzése, különös tekintettel a mozaikos elhelyezkedésű felhagyott illetve extenzív gyümölcsösökre, legelőterületekre.
- A terület kiemelkedően magas biológiai sokféleségének fenntartása a termőhelynek megfelelő, őshonos fajok tekintetében.
- A természetes és természetyszerű élőhelyek megőrzése, fenntartása – különös tekintettel a sztyepprétekre, pusztai cserjésekre, égerligetekre és magassásos mocsárrétekre –, ezek területi kiterjedésének növelése a termőhelynek nem megfelelő, idegenhonos, vagy inváziós fajokból álló élőhelytípusok és mesterségesen kialakított ültetvények rovására.
- A terület vizes élőhelyein a jelen állapot megtartása
- A többi élőhelyen az égetés megszüntetése, a hagyományos tájhasználati módok (legeltetés, kaszálás, gyümölcsstermesztés) természetvédelmi célokat szolgáló módon történő visszaállítása. Az aktív kezelés körébe tartozóan a területen a cserjésedés mértékét figyelemmel kell kísérni, el kell érni, hogy a cserjés komponens területi aránya élőhely-foltonként ne haladja meg a 30%-ot.

3.2. Kezelési javaslatok

A fenntartási terv ismerteti a tervezési terület Natura 2000 hálózat szempontjából meghatározó botanikai, zoológia értékeit, és az élőhelyekre vonatkozó adatok alapján meghatározza a természeti értékek fenntartása érdekében követendő, illetve javasolt gazdálkodási gyakorlatot. Ezeket a tervben „előírásoknak” nevezzük. Szükséges azonban kiemelni, hogy azok az előírások, amelyek nem képezik részét a jelenlegi jogszabályi rendszernek (pl. 269/2007. Kormányrendelet), nem kötelező érvényűek a gazdálkodók számára, pusztán az érintett Natura 2000 területek élőhelytípusainak megőrzését szolgáló földhasználati ajánlások. A fenntartási tervek kísérletet tesznek arra, hogy meghatározzák azokat az előírásokat, amelyek a jövőben – megfelelő kompenzációs háttér biztosítása esetén – kötelező érvénnyel betartandók lehetnek a gazdálkodók számára. Ezek az előírások azonban csak a későbbi egyeztetések eredményessége (a megfelelő támogatási rendszer kidolgozása) esetén ölthetnek jogszabályi formát, és válhatnak az érintettek számára kötelezővé.

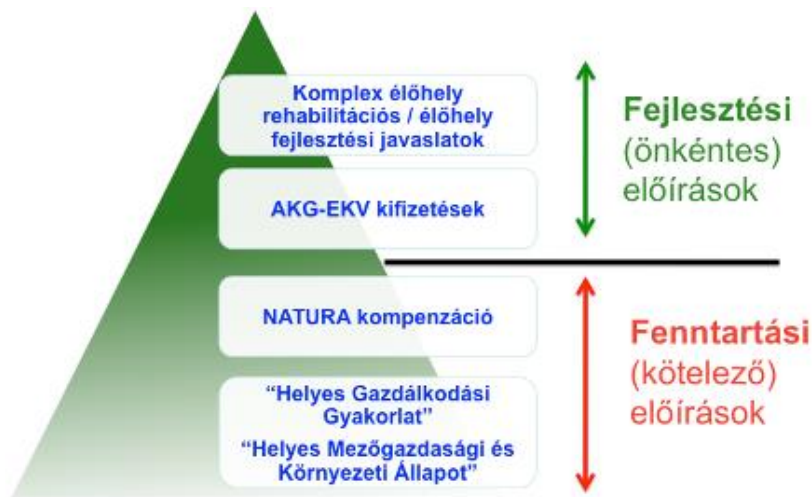
A fenntartási tervben szereplő előírások meghatározása – művelési ághoz kötötten – élőhelytípus szinten történt. A faj- vagy élőhelyvédelmi szempontból azonos kezelést igénylő területegységeket az egyszerűség kedvéért a terv ún. *kezelési egységként* határolja le, és jeleníti meg az 17. sz. térképmellékletben. A kezelési egységekhez olyan, ún. „harmonizált” listát használtunk, amely művelési áganként eltérő számú, de egységes szerkezetben, kódszámmal ellátva tartalmazza a kiválasztott húsz Natura 2000 területre vonatkozóan a lehetséges előírásokat. A Natura 2000 területek egységes kódszámmal jelzett ún. „harmonizált” előírásai a 20. sz. mellékletben találhatóak.

A kezelési egységekhez rendelt előírások a működést tekintve a következők szerint csoportosíthatók:

1. Fenntartási előírások:
  - jogszabályokban rögzített, kötelező előírások,
  - Natura 2000 kompenzációs előírások (kötelező formában).
2. Fejlesztési előírások és javaslatok:
  - működő támogatási rendszerekhez – az Agrár-Környezetgazdálkodási Programhoz

- (AKG) és az Erdő-környezetvédelmi Programhoz (EKV) – kapcsolt, önkéntes formában működő előírások,
- komplex élőhely-rehabilitációs és élőhely-fejlesztési javaslatok önkéntes formában.

Az előírások hierarchiáját az alábbi ábra szemlélteti:

1. Fenntartási előírások

A fenntartási előírások betartása azért szükséges, mert ezek révén biztosítható a Natura 2000 hálózat szempontjából fontos fajok, valamint élőhelyek fennmaradása, a területek jelenlegi állapotának megőrzése. Ezek

- részben jogszabályokban („Helyes Gazdálkodási Gyakorlat”, „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot”) rögzítettek, tehát betartásuk *anyagi ellentételezés nélkül* is kötelező;
- részben a Natura 2000 területekre alkalmazott olyan előírások, melyek esetében az 1698/2005/EK rendelet 38. és 46. cikke alapján a Natura 2000 területen gazdálkodók *kompenzációs kifizetésre* lehetnek jogosultak a földhasználati korlátozásból eredő jövedelemkiesés mértékéig. Ilyen kompenzációs kifizetésben a 269/2007 (X. 18.) Kormányrendelet értelmében már részesülnek a Natura-2000 gyepterületeken gazdálkodók. A fenntartási tervek további kötelező előírásokat határozhatnak meg a szántó, erdő és vizes élőhelyek vonatkozásában, valamint pontosíthatják a gyepterületek előírásait.

Hangsúlyozzuk, hogy a kompenzációt igénylő előírások csak akkor válnak kötelezővé, ha sikerül megteremteni a kifizetések anyagi háttérét.

2. Fejlesztési előírások

A fejlesztési előírások a területek természeti értékeinek növelésére irányulnak olyan gazdálkodási formák ösztönzésével, amelyek a fajok populációjának növekedését, valamint az élőhelyek állapotának javítását célozzák meg. Ezek

- egyrészt olyan, az agrár-környezetgazdálkodási és erdő-környezetgazdálkodási logika mentén, önkéntes vállalás alapján és kifizetés ellenében megvalósítható *új előírások*, amelyek a területi sajátosságok figyelembevételével kerültek kialakításra, és amelyek a gazdálkodási módok meghatározása révén alapvetően a területek kezelésére vonatkoznak;
- másrészt komplex élőhely-rehabilitációs, illetve élőhely-fejlesztési javaslatok, amelyek megvalósulásának eredményeként a terület arculata jelentősen megváltozik, természeti

értékessége nagymértékben nő. A célok eléréséhez beruházási, fejlesztési feladatok elvégzése szükséges, ezért ezek is csak önkéntes formában, megfelelő támogatási programok mellett valósulhatnak meg.

Az előírások és a támogatási rendszerek tervezett kapcsolatát az alábbi táblázatban foglaltuk össze:

Előírások	Támogatási forma
Fenntartási előírások	Önálló Natura 2000 kompenzáció formájában
Fejlesztési előírások	Agrár-környezetgazdálkodási, Erdő környezetvédelmi támogatásokkal integráltan
Komplex élőhely rehabilitációs, élőhely fejlesztési javaslatok	Erdősítésre vonatkozó, agrár-erdészeti, nem termelő beruházásokkal, KEOP támogatásokkal integráltan

Egyéb javaslatok

A Natura területek fenntartása érdekében megfogalmazott, a gazdálkodással összefüggő tevékenységeket meghatározó előírások hatásainak az értékelése érdekében monitoring rendszert kell működtetni. E rendszernek biztosítania kell az adatok gyűjtésével, tárolásával, feldolgozásával, elemzésével és megjelenítésével kapcsolatos igényeket úgy, hogy mindezek eredményeként a rendszer alkalmas legyen a Natura területek kialakításakor megfogalmazott célok megvalósulásának a kimutatására, lehetőleg számszerűsített és a területi hatást is megjelenítő formában.

A monitoring rendszer képezi az alapját azoknak a kutatásoknak, melyek természeti értékek megőrzését szolgáló előírások megerősítését, vagy újak kialakítását célozzák. Légcélszerűbb formája ennek az, amikor a konkrét területhasználó (gazdálkodó) bevonásával, a közös érdekek konszenzusán alapuló kutatási program keretében történik a kutatási programnak nemcsak a megtervezése, hanem annak kivitelezése is.

3.2.1 Egységes kezelési előírások

Először minden egyes művelési ág esetében meghatározásra került az összes olyan fenntartási előírás és fejlesztési javaslat, amelyek valamennyi érintett - az adott művelési ághoz tartozó - kezelési egységen betartandóak, illetve javasoltak. Ezt követően a kezelési egységeknél már csak azok az előírások jelennek meg, amelyek a művelési ágankénti egységes előírásokon felül kimondottan csak az adott élőhelytípushoz kötődnek.

(a) Gyepek és füves területek esetén

Érintett kezelési egységek: KE1, KE2 KE3, KE4,

Gyepekre és füves területekre vonatkozó egységes fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY24	A jogszabályellenes, illegális gyepégetést meg kell akadályozni.

3.2.2. Kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatok

KE1 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. – ²/ OB Jellegtelen üde gyepok és magaskórósok³
2. – / OC Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepok és magaskórósok

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások⁴

Kód	Megnevezés
GY05	Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürülékből származhat, trágya kijuttatása tilos.
GY 16	A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos.
GY 19	Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás.
GY 28	A gyepok cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
GY 29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY 31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerint érintett NPI-nak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyez
GY 32	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerint érintett NPI-nak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyez
GY 34	A terület túllegeltetése tilos.
GY 38	Legeltetési sűrűség 0,2-0,4 ÁE/ha.
GY 43	A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges.
GY 66	Legeltethető állatfaj: juh.

Fejlesztési előírások

Kód	Megnevezés
GY 18	Kizárólag legeltetéssel történő hasznosítás.

² Natura 2000 (közösségi jelentőségű) élőhely kódja és neve

³ Á-NER élőhely kódja és neve

⁴ A Natura 2000 területekre a teljes kezelési előíráslistát a 20. sz. melléklet tartalmazza

GY 46	Szakaszoló legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése az érintett NPI-gal.
GY 57	Legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerint érintett NPI-gal.
GY 65	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
GY 67	Legeltethető állatfaj: kecske.
GY 68	Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása

Az irtás eredetű élőhelyek kezelésének felhagyása miatt a tervezési területen fokozott mértékű cserjésedés jelentkezett, területkezelésként elsősorban a természetvédelmi szempontból nem elfogadható égetést alkalmazzák. A fenntartási javaslatok a fenti problémák megoldását célozzák extenzív legeltetés és egyéb természetvédelmi célokat szolgáló területkezelésekkel.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat

Nincs.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslat

Izolált előfordulásain nincs kezelés.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

A kezelési egység területén erdősítés a nemzeti park hozzájárulása esetén engedélyezhető.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Fás legelő telepítés nem támogatható.

KE2 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

- 6210 Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (Festuco-Brometalia) / H4 /Félszáraz gyepek és erdőssztyeprétek**
- 40A0* Szubkontinentális peripannon cserjések / P2b Galagonyás-kökényes-borókás cserjések**
- / OC *Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok*
- / P7 *Ósi fajtájú, gyepes vagy erdősödő, extenzíven művelt gyümölcsösök*

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY 21	Legeltetés és kaszálás tilos, a területet kezeletlenül kell fenntartani.
GY 26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
GY 28	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
GY 29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY 31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerint érintett NPI-nak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyez

Kód	Megnevezés
GY 32	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerint érintett NPI-nak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyez
GY 33	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát a vegetációs időszak kezdetén (április-május) kell elvégezni.

Fejlesztési előírások

Nincs.

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása

A biotikai értékek és az élőhelystruktúra megőrzése érdekében a Kezelési Egység területén nem kell területkezelést folytatni, az akácot kézi erővel vissza kell szorítani, a cserjésedés folyamatát szabályozni szükséges, a túlzott becserjésedés elleni beavatkozással, amely során a természetvédelmi szempontból értékes foltokra figyelemmel kell lenni.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat

Nincs.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

A túlzott cserjésedés megakadályozása során (cserjeirtás) lokálisan egyes foltok meghagyása indokolt a kezelési egységen belül.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Erdősítés nem támogatható.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Fás legelő telepítés nem támogatható.

KE3 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

- 6430 Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai / D5 Patakparti és lápi magaskórósok**
- / B5 Nem zombékoló magassásrétek

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY 21	Legeltetés és kaszálás tilos, a területet kezeletlenül kell fenntartani.
GY 103	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
GY 112	Gyepterületen trágyaszarvas kialakítása tilos.

Fejlesztési előírások

Nincs

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása: A biotikai értékek és az élőhelystruktúra megőrzése érdekében a Kezelési Egység területén – az inváziós fajok (melyek zömmel a szegélyeken jelentkeznek) visszaszorításán túl – érintetlenséget kell biztosítani.

(4) *Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat*
Nincs.

(5) *Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok*
Nincs.

(6) *Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat*
Erdősítés nem támogatható.

(7) *Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat*
Fás legelő telepítés nem támogatható.

KE4 kezelési egység

(1) *Érintett élőhelyek*

1. **6510 – Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) / D34 Mocsárrétek, E1 Franciaperjés dombvidéki kaszálórét**

(2) *Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok*

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY 07	Szerves trágyázás nem megengedett.
GY 10	Tárcsázás nem megengedett.
GY 11	Hengerezés nem megengedett.
GY 12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY 13	Kiszántás nem megengedett.
GY 14	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
GY 16	A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos.
GY 20	Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
GY 26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
GY 70	Kaszálás június 30. után lehetséges.
GY 83	Szénát a kaszálást követően 1 hónapon belül le kell hordani a területről.
GY 92	20-30% kaszátlan terület meghagyása parcellánként.
GY 94	A kaszátlan területet kaszálásonként más helyen kell kialakítani.
GY 98	A kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegély élőhelyek a kaszátlan területbe bele tartozhatnak.
GY 99	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes KöTeViFét. A talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani a természetvédelmi szerv javaslata alapján.
GY 103	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
GY 105	A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.

Kód	Megnevezés
GY 112	Gyepterületen trágyaszarvas kialakítása tilos.

Fejlesztési előírások

Kód	Megnevezés
GY 08	Dobkaszó és talaj meghajtású rendszerek, kezelő használata tilos.
GY 88	A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.
GY 104	Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.
GY 108	Tisztító kaszálás, szárzúzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárzúzás.
GY 109	A terület max. 30%-a kezelhető tisztító kaszálással.

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása

Az élőhely fenntartása a kaszálást igényli. A területkezelési javaslatokat az élőhelyspecifikus lepkefajok (egyedfejlődés általi kötődés bizonyos növényfajokhoz), a földön fészkelő madárfajok, valamint a faji és társulás szintű botanikai értékek megőrzésével kapcsolatos célkitűzések indokolják. A kaszálás hiánya hozzájárul az inváziós fajok terjedéséhez, ezért azok visszaszorítása érdekében egyes előírások specifikusan ezek megjelenő/terjedő foltjaira vonatkozóan kerültek megfogalmazásra.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat

Jelenleg nincs, de a kaszálás nem megfelelő gyakorlata és főként az inváziós növények terjedése esetén szükség lehet rá. A terület lecsapoló árkainak megszüntetése vagy kedvező, új műszaki megoldás kivitelezése a terület vízháztartását kedvezően befolyásolva hozzájárulhat az inváziós fajok visszaszorításához és a védett növények megőrzéséhez az élőhelyen.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

Fogasolás 3 évente megengedett.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Erdősítés nem támogatható.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Fás legelő telepítés nem támogatható.

KE5 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

- 91E0*** Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kóris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) / J5 Égerligetek
- 91H0** Pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens-szel** / L1 Mész- és melegkedvelő tölgyesek

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
E22	Az egyéb részletek (tisztás, cserjés, erdei vízfolyás és tó, kopár) teljes vagy

	részterületének háborítatlanságát biztosítani kell.
--	---

Fejlesztési előírások

Kód	Megnevezés
E10	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása, térbeli vagy teljes korlátozás elrendelése.

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása

Bárminemű beavatkozás súlyosan veszélyeztetné az élőhelyek és hozzájuk kötődő fajok fennmaradását, ezért az érintetlenség biztosítása a fenntartási előírások indoka.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat

Nincs.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

Az élőhely nem vágásos erdőterületeken való előfordulásainál E10 fenntartási előírásként kezelendő.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Nem értelmezhető, mert nagyrészt erdő művelési ágú területek tartoznak ebbe a kezelési egységbe.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Nem értelmezhető, mert nagyrészt erdő művelési ágú területek tartoznak ebbe a kezelési egységbe.

KE6 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

- 40A0* Szubkontinentális peripannon cserjések / P2b Galagonyás-kökényes-borókás cserjések**
- / RA Őshonos fajú, elszórva álló fák csoportja vagy egy egyed szélességű , erdővé még nem záródott "fasorok"

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY 17	Cserjeirtás nem megengedett.
GY 26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
GY 29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.

Fejlesztési előírások

Nincs.

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása: Az élőhelyheterogenitás fenntartása érdekében a cserjéseket, facsoportokat meg kell tartani, de az invazív fásszárúakat vissza kell szorítani.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat
Nincs.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslat
Nincs.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat
Erdősítés nem támogatható.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat
Fás legelő telepítés nem támogatható.

KE7 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek:

1. **91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal / K2**
Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek
2. **91M0 Pannon cseres-tölgyesek / L2a** Cseres-kocsánytalan tölgyesek

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok:

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
E04	Közösségi jelentőségű fajpopulációk és élőhelyek, továbbá a természetes és természet szerű erdők 200 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének tiltása.
E22	Az egyéb részletek (tisztás, cserjés, erdei vízfolyás és tó, kopár) teljes vagy részterületének háborítatlanságát biztosítani kell.
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerint érintett NPI-vel egyeztetett helyszínen alakítható ki.

Fejlesztési előírások

Kód	Megnevezés
E10	Meghatározott erdőrészletekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása, térbeli vagy teljes korlátozás elrendelése.

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása

A fenntartási javaslatok azt célozzák, hogy a Kezelési Egység területén hagyományos vágásos erdőgazdálkodás ne legyen folytatható, csak folyamatos erdőborítást biztosító felújítási eljárások legyenek alkalmazhatók, viszont a betelepült és betelepülő akác visszaszorítása megoldható legyen.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat
Nincs.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok
Az élőhely nem vágásos erdőterületeken való előfordulásainál E10 fenntartási előírásként kezelendő.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Nem értelmezhető, mert nagyrészt erdő művelési ágú területek tartoznak ebbe a kezelési egységbe.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Nem értelmezhető, mert nagyrészt erdő művelési ágú területek tartoznak ebbe a kezelési egységbe.

KE8 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. – / S6 Nem őshonos fajok spontán állományai
2. – / RD Tájidegen fajokkal elegyes jellegű erdők és ültetvények

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
E03	A körzeti erdőtervezés során - a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében - az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódok előírása.
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmét figyelembe véve jelölhetők ki.
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetett helyszínen alakítható ki. Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerint érintett NPI-vel egyeztetett helyszínen alakítható ki.

Fejlesztési előírások

Kód	Megnevezés
E27	Őshonos fajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámát (arányát) a lehetséges minimális szintre kell szorítani, illetve lehetőség szerint teljes mértékben el kell távolítani.
E46	Felújítás csak táj- és termőhelyhonos fajokkal, illetve faállomány típusal történhet.
E57	Az idegenhonos és tájidegen fajú faállományok véghasználata és felújítása során hangsúlyt kell fektetni a természetes cserje- és lágyszárú szint kíméletére, valamint a talajtakaró megóvására.

Kód	Megnevezés
E65	<p>Az intenzíven terjedő fajok elleni vegyszer használata során a következő előírásokat kell érvényesíteni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyagot kell keverni. • Javasolt alkalmazási idő: július-augusztus. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – kizárólag fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítményeket lehet alkalmazni az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában. • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó, de csak csöppenésmentes kijuttatással. Vegyszeres védekezés eseté legalább 10 munkanappal a tervezett védekezés megkezdése előtt írásban kell értesíteni, az érintett hatóság illetékes szervét, megjelölve a beavatkozás tervezett helyét és időpontját.

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása

A tájidegen fajok állományait a tervezési terület általános természetességi állapotának javítása és a környező élőhelyek védelme érdekében lehetőség szerint át kell alakítani (sok esetben élőhelyrekonstrukció szintű feladat). Az átalakítást a talajvédelmi funkciók megtartása mellett, drasztikus beavatkozások nélkül kell végrehajtani, annak érdekében, hogy a természetvédelmi célú kezelés ne nyisson új utakat az inváziós fajok terjedésének.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat

A tájidegen fajok állományainak átalakítása a legtöbb esetben élőhelyfejlesztés szintű beavatkozás.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

Felújítás őshonos fajokkal csak a talajvédelmi funkciók megőrzése mellett lehetséges.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Nem értelmezhető, mert nagyrészt erdő művelési ágú területek tartoznak ebbe a kezelési egységbe.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Nem értelmezhető, mert nagyrészt erdő művelési ágú területek tartoznak ebbe a kezelési egységbe.

KE9 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek:

1. – / S4 Ültetett erdei- és fekete-fenyvesek

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmét figyelembe véve jelölhetők ki.
E39	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozást kell megállapítani.
E49	Idegenhonos fajú faállomány csak természetesen újítható fel.
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerint érintett NPI-vel egyeztetett helyszínen alakítható ki.

Fejlesztési előírások

Kód	Megnevezés
E46	Felújítás csak táj- és termőhelyhonos fajokkal, illetve faállomány típusal történhet.
E57	Az idegenhonos és tájidegen fajú faállományok véghasználata és felújítása során hangsúlyt kell fektetni a természetes cserje- és lágyszárú szint kíméletére, valamint a talajtakaró megóvására.

(3) *A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása* A tájidegen fajok visszaszorítását lehetőség szerint fokozatosan, kell elvégezni annak érdekében, hogy a természetvédelmi célú kezelés ne nyisson újabb utakat az inváziós fajok terjedésének. Ennek során elő kell segíteni a jelenleg elegyként megjelenő tölgyek és a tájra jellemző elegyfajok betelepítését, megerősödését.

(4) *Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat*

Nincs.

(5) *Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslat*

Nincs.

(6) *Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat*

Nem értelmezhető, mert nagyrészt erdő művelési ágú területek tartoznak ebbe a kezelési egységbe.

(7) *Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat*

Nem értelmezhető, mert nagyrészt erdő művelési ágú területek tartoznak ebbe a kezelési egységbe.

KE10 kezelési egység

(1) *Érintett élőhelyek*

1. – / T6 Kistáblás mozaikok
2. – / T10 Fialat parlag és ugar
3. – / T11 Csemetekertek, faiskolák, kosárkötőfűz ültetvények

(2) *Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok*

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
sz10	Szántóföldön trágyaszarvas kialakítása tilos.
sz14	Természetközeli állapotú erdőtervi jellel ellátott láperdő és keményfás ligeterdő illetve vizes élőhely szélétől számított 50 m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és bioregulátorok nem alkalmazhatók.
sz29	5 évente legfeljebb egyszer végezhető közép mély lazítás, maximum 25 cm mélységben.
sz40	Fás szárú energetikai ültetvény, energiafű, kínai nád, olasz nád telepítése tilos.
sz41	Fóliasátras és üvegházhas termesztés tilos.

Fejlesztési előírások

Kód	Megnevezés
sz65	A parcella körül természetes talajvédelmet szolgáló táblaszegély fenntartása, illetve telepítése, amelynek őshonos cserjékből vagy fákból álló sövénynek vagy fasornak kell lennie. A táblaszegély inváziós cserje és fafajoktól való mentességét kizárólag mechanikai eszközökkel kell biztosítani.

(3) *A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása*

A fenntartási javaslatok általános élőhelyvédelmi célokat szolgálnak.

(4) *Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat*

Nincs.

(5) *Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslat*

Ahol az előírás releváns ott az alábbi előírást is alkalmazni kell.

Kód	Megnevezés
SZ46	Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 m-es szegélyben talajművelés nem végezhető.

(6) *Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat*

A kezelési egység területén erdősítés a Nemzeti Park hozzájárulása esetén engedélyezhető.

(7) *Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat*

Fás legelő telepítés nem támogatható.

3.2.3. Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztés

- (1) Bizonyos részterületeken a birkával történő legeltetés visszaállításához élőhely-rekonstrukció szintű cserjeirtásra van szükség.
- (2) Élőhely-rekonstrukció mértékű beavatkozás lehet az extenzív gyümölcsösök visszaállítása.

3.2.4. Fajvédelmi intézkedések

A megőrzendő fajok esetében a fenti élőhelykezelési előírások maradéktalan betartása az állományok zömének fennmaradását biztosítja. Egy madárfaj esetében nevezhetők meg fajvédelmi intézkedések:

Haris (*Crex crex*)

A faj potenciális élőhelyének védelme érdekében július vége (július 31.) előtt ne kerüljön sor kaszálásra. A kaszálás kivitelezése során olyan módszert javasolt alkalmazni, mely lehetőséget biztosít a faj egyedeinek esetleges menekülésére (belülről kifelé haladva vagy sávokban).

3.2.5. Kutatás, monitorozás

Az irányelvek a Natura 2000 területekre monitorozási és kutatási feladatokat is előírnak. A közösségi jelentőségű fajok és természetes élőhelyek védelmi helyzetének rendszeres ellenőrzése céljából azok állományát, hazai elterjedését és természetvédelmi állapotát rendszeresen ellenőrizni kell, és különleges figyelmet kell fordítani a közösségi jelentőségű fajok és élőhely típusok kutatására. Az Európában vadon élő madárfajok állományának védelméhez, kezeléséhez és hasznosításához szükséges kutatást is elő kell segíteni. A monitorozás tekintetében még nincsenek egységesített előírások és módszerek, de a hazánkban 1997-óta működő Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretében kidolgozott mintavételi eljárások jó alapot nyújtanak majd a Natura 2000 területek monitorozásához.⁵

3.2.5.1. Faj szintű monitorozás

A fajok ismert és potenciális előfordulásainak vizsgálatát a Natura 2000 fajok és kiemelt jelentőségű védett fajok esetében 2 évente javasolt elvégezni, pontfedvények létrehozásával [növényeknél tő/polikormon, gerinctelen állatfajok esetében állománysúlypont középpontjának, gerinces fajoknál fészkek, rendszeres előfordulási hely (lyuk, üreg stb.) rögzítésével; állatfajoknál becsült egyedszámok megadásával.] Prioritásként javasolt kezelni a következő fajok vizsgálatát: leánykőkörcsin, piros kígyószisz, nagy tűzlepke, nagypettyes hangyaboglárka.

3.2.5.2. Közösség szintű monitorozás

Polygalo majori-Brachypodietum és *Cirsio cani-Festucetum pratensis* növény-társulások közösségi szintű vizsgálata javasolt, elsősorban NBmR protokoll szerint (javasolt ismétlés 2 évente)

---

⁵ http://edktvf.zoldhatosag.hu/tartalom/termved/tv_natura.html 2009-12-18 alapján

– Bogár-, lepke- és egyenesszárnyú közösségek monitorozása szükség esetén, elsősorban, a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer protokollja (NBmR) szerint.

3.2.5.3. Élőhely szintű monitorozás

A 2008-ban létrehozott Á-NÉR élőhely-térképet rendszeresen aktualizálni kell, lehetőség szerint 6 évente történő visszatéréssel (a Natura 2000 összefoglaló ország-jelentésekhez igazítva).

3.2.5.4. Területkezelések hatásainak monitorozása

A területen folyó kezelésekről eseménynaplót kell vezetni, azokat a Természetvédelmi Információs Rendszer megfelelő moduljában kell rögzíteni.

Legeltetett, kaszált, kezeletlen és korábban rendszeresen égetett gyepek összehasonlító vizsgálata szükséges. Javasolt indikátor szervezetek: növényzet (cönológiai felvételezés), pókok, egyenesszárnyúak, lepkék, futóbogarak.

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

Az Uniós csatlakozást követően hazánk támogatási rendszere a többi tagállaméhoz harmonizáltan alakult ki. Ez vonatkozik az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekre is.

SAPS – egyszerűsített területalapú támogatás

Az EMOGA Garancia részlegéből minden hasznosított mezőgazdasági terület jogosult az egységes területalapú támogatásra. A hasznosított mezőgazdasági terület hazánkban a művelt szántó és gyepterületekre vonatkozik, melyek a MePAR rendszerben támogatható területként vannak nyilvántartva. Az egységes területalapú támogatás (Single Area Payment Scheme – SAPS) feltétele a terület művelésben tartása, valamint 2009-től a Kölcsönös Megfeleltetés (KM) rendszerének betartása.

Kölcsönös Megfeleltetés

A Kölcsönös Megfeleltetés (KM) egy harmonizált jogszabályi környezetet jelent, valamint gazdálkodási alapkövetelményeket foglal magába, mely rendszer bevezetése minden tagállam számára kötelező. A KM részét képezi többek között a Natura 2000 területeken való gazdálkodás feltételeinek a betartása is. Jelenleg a 269/2007 sz. kormányrendelet által meghatározott feltételrendszerek betartása kötelező, mely kizárólag gyephasznosítású területeken van hatályban. Ezeknek a feltételeknek a betartása nem csupán a Natura 2000 területekre járó kompenzációs támogatás folyósításának feltétele, hanem a SAPS támogatásé is.

Natura 2000 területek támogatása

Az 1698/2005 EC Tanácsi rendelet 38.§ alapján vidékfejlesztési forrásból kompenzációs kifizetés adható a kijelölt Natura 2000 területen gazdálkodók számára. Tekintettel arra, hogy a 269/2007 számú kormányrendelet alapján jelenleg gyepterületekre vannak hatályban földhasználati korlátozások, a 38.§ alapján a kijelölt Natura 2000 gyepterületek kompenzációs támogatásban részesülnek, melynek mértéke 38 Euro/ha.

Egyéb támogatások

Natura 2000 program a hazai vidékfejlesztési programozásba integráltan került beépítésre és az alábbi támogatási programokban is előnyt élveznek ezek a területek:

- agrár-környezetgazdálkodási támogatás
- nem termelő beruházások
- erdő-környezetvédelmi támogatások
- 1. tengelyes támogatások

A fenntartási tervek szerepe a jelenlegi támogatási rendszerben.

Egyes vidékfejlesztési támogatások a Natura 2000 területekre vonatkozóan a fenntartási tervekhez kötötték a támogatási részvételt. A mezőgazdasági földterület első erdősítése jogcím, valamint az agrár-erdészeti rendszerek jogcím, melyek művelési ág váltással járó támogatások, csak abban az esetben engedélyezik Natura 2000 területen a támogatás igénylését, ha az a fenntartási tervvel összhangban van. A fenntartási tervek ilyen módú alkalmazása biztosítja azt, hogy az Uniós pénzek megfelelően hasznosulnak, nem hatnak egymás ellen, valamint kiküszöbölik azt, hogy az Natura 2000 területeken esetlegesen éppen Uniós forrásból történjen károsodás.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg csupán a 269/2007 számú kormányrendelet alapján van kompenzációs kifizetés. Az ebben a rendeletben meghatározott földhasználati előírások betartása minden Natura 2000 gyepterületen kötelező. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó, erdő, halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezen területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A gyepterületekre vonatkozó földhasználati korlátozások olyan alapvető előírásokat fogalmazznak meg, melyek betartása minden hazai gyepterületen elengedhetetlen, a természeti értékesség fenntartása érdekében. Ez a rendelet azonban az általánosságából adódóan nem tud kezelni olyan speciális területi problémákat, melyek a Natura 2000 hálózat esetében fontosak. Ebből adódóan a fenntartási tervek egyik legnagyobb hozadéka az a területiségből eredő specialitás, mely megfelelően képes megalapozni a speciális kezelési irányokat. Ezen túlmenően a fenntartási tervek egy, a jelenleginél pontosabb, a területek igényeihez jobban igazodó támogatási rendszer megalapozását is hivatottak előkészíteni, és szakmailag megfelelően alátámasztani.

Figyelembe véve a Natura 2000 területekre meghatározott célokat, a fenntartási tervek feladata több szintű:

- a jelenlegi állapot szinten tartását célzó előírások meghatározása
- a jelenlegi állapot jobbítását célzó előírások meghatározása
- élőhely rekonstrukciós irányok meghatározása

Természetesen a fenti szempontok kifejezetten az élőhelyek számára fontos irányokat mutatják be, és a fenntartási tervnek ennél jóval többet kell tartalmaznia, például a monitoring rendszerre tett javaslatot, illetve nem lehet elfelejteni a társadalmi konszenzus kialakítását sem.

A támogatások javasolt területi rendszere

A Natura 2000 területek legkisebb tervezési egysége az élőhely, illetve az élőhely folt. Ez az az egység, mely ökológiai szempontból homogén egységet képez, illetve jelölő élőhely esetén is ezek a foltok kerültek azonosításra. A jelölő növény és állatfaj esetében is élőhely szintű azonosítás történt fajvédelmi szempontból, mely állatok esetén több élőhely típust is érinthet. Mind az adatgyűjtés, mind a monitoring élőhely szinten értelmezhető.

A földhasználat esetében a területi egység az ún. *kezelési egység*, amely azokat az élőhely foltokat nevesíti, melyek egységes kezelése indokolt, illetve amely élőhelyek esetében a célok eléréséhez a földhasználati előírások nem különülnek el. A *kezelési egységek* a Natura 2000 területeket általában nagyobb tömbökbe aggregálják, azonban előfordulhat olyan élőhelyfolt is, amely két kezelési egységbe tartozik. A kezelési egység szerepe és jelentősége a földhasználati előírások területhez rendelésénél nyilvánul meg.

A kezelési egységhez az alábbi földhasználati előírások tartoznak:

- fenntartási előírások
- ajánlott/elvárt előírások
- komplex élőhely rehabilitációs/ élőhely fejlesztési előírások

A területiség esetében külön figyelemmel kell lenni a jelenlegi területalapú támogatási rendszer működésére, mely a hasznosított mezőgazdasági területeket veszi alapul. Natura 2000 területek támogatása esetében éppen azok a területek lehetnek értékesek, illetve fejlesztésre javasoltak, melyek jelenleg nem minősülnek hasznosított területnek (belvizes foltok, becserjésedett gyepek, felhagyott szántó területek). Ennek az ellentétnek a feloldása alapvetően határozza meg a Natura 2000 területek fenntartásának és fejlesztésének a sikerét.

A Natura 2000 terület lehetséges támogatási szintjei

Fenntartási előírások szint

Ezek azok a javasolt előírások, amelyek betartása indokolt a terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében. A fő területhasználati irányok meghatározása mellett olyan előírások meghatározása célszerű, melyek betartása alapvetően meghatározza a fajok, valamint az élőhelyek fennmaradását (pl.: gyepek művelési ág fenntartására való kötelezés, a területről vízelvezetés tiltása stb.).

Az 1698/2005 EC rendelet 38.§-a alapján kompenzációs kifizetésre jogosultak a Natura 2000 területen gazdálkodók a földhasználati korlátozásból eredő jövedelemkiesés, valamint többletköltség mértékéig. Ez a jogszabályi háttér a Natura 2000 hálózat alapszintű fenntartásához szükséges. Jelenleg 269/2007 számú kormányrendelet képezi a 38.§ alapján jogosult kifizetés alapját.

A kötelező szint minden Natura 2000 területen gazdálkodó földhasználóra kötelező érvényű.

Önkéntes szint

A második előírás szint már a területek természeti értékeinek a növelésére irányul, olyan gazdálkodási formák ösztönzése mellett, melyek a fajok populációjának növekedését, valamint az élőhelyek állapotának javulását célozzák meg. Ebbe a kategóriába az agrár-környezetgazdálkodási logika mentén, önkéntes vállalás alapján, de a területi sajátosságok figyelembe vételével tervezzük az előírások meghatározását. Ebben a kategóriában kizárólag területkezelésre vonatkozó, gazdálkodási módot meghatározó előírások tartoznak.

A Natura 2000 területek értékességének növelése érdekében, speciális előírások kidolgozása mellett önkéntes programban való részvétellel lehet a gazdálkodókat ösztönözni arra, hogy a jelölő fajok és élőhelyek állapotának javításában aktívan részt vegyenek. Az önkéntes szinten már kezelni kell az egyediséget, illetve a területen belül azonosítani kell az eltérő célokat, és az ahhoz rendelt földhasználati előírásokat.

Komplex élőhely rehabilitációs/élőhely fejlesztési előírások

A harmadik típusú előírások az önkéntes szinten belül megjelenő speciális előírások, melyek a területek vonatkozásában a legjelentősebb változást jelentik. Olyan terület-, tájhasználat-váltási, illetve élőhely rekonstrukciós, rehabilitációs prioritások, irányok tartoznak ide, melyek eredményeként a terület arculata jelentősen megváltozik, természeti értékessége nagymértékben nő. Ebbe a kategóriába inkább prioritások, elérni kívánt célok kerülnek megfogalmazásra, melyek eléréséhez beruházási, fejlesztési feladatok elvégzése szükséges.

A fenntartási tervek jelenlegi formájukban alapvetően az önkéntes szint szakmai megalapozását, terület-szintű definiálását szolgálják.

3.3.2. A javasolt Natura 2000 kifizetés integrálása egyéb támogatási programokkal

Figyelembe véve a jelenleg működő támogatási rendszereket, illetve azok egymásra épülését, indokolt a Natura 2000 támogatások esetében az integrált megközelítés elvét alkalmazva több támogatás harmonizálását megcélozni. A támogatások között a jelenlegi struktúrában is fellelhető az egymásra épülés, ennek továbbfejlesztése a források hatékonyabb felhasználását eredményezheti. Az integrálás alapvető célja a kettős finanszírozás elkerülése, valamint a jogszabályi környezet, adminisztráció harmonizálása.

Az említett kategóriák mellett a jelenleg működő támogatások figyelembevételével az alábbi kapcsolódási pontok kidolgozása javasolt:

Kötelezően betartandó/tiltott előírások	Önálló Natura 2000 támogatás formájában
Ajánlott/elvart előírások	Agrár-környezetgazdálkodási, Erdő

	környezetvédelmi támogatásokkal integráltan
Komplex élőhely fejlesztési előírások	Erdősítésre vonatkozó, agrár-erdészeti, nem termelő beruházásokkal, KEOP támogatásokkal integráltan

Ennek az integrált megközelítésnek az elemei a jelenlegi vidékfejlesztési rendszerben már láthatók, hiszen például a *mezőgazdasági földterület első erdősítése* intézkedés, ami felfogható egy komplex területfejlesztési előírásnak, csak abban az esetben támogat bármilyen erdősítést, amennyiben erre vonatkozó területi prioritás a Natura 2000 fenntartási tervben meghatározásra került.

A különböző intézkedések együttes alkalmazása mellett a Natura 2000 területekre jelentős forrás biztosítható abban az esetben, ha a gazdálkodó számára a támogatási programokban való részvételnek több lehetősége is adott. Ezt azonban csak úgy lehet hatékonyan lebonyolítani ha – alkalmazva a Nyugat-Európában működő példákat – akkreditált szakértők bevonásával tervezik meg a gazdálkodók a támogatások optimalizálását célzó földhasználati stratégiájukat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Területileg érintett földhasználók, területkezelők számbavétele, elemzése, tájékoztatása, előzetes konzultáció és egyeztetés az alábbi módon valósult meg:

Eszköz típusa	Dokumentum típusa	Időpont	Érintettek
3 félig strukturált interjú	jegyzőkönyv	2008. 12. hó	3 Gazdálkodó
2 félig strukturált interjú	jegyzőkönyv	2009.03.24.	Nagyvisnyói Önkormányzat Falugazdász
Interjúval egybekötött terepbejárás	jegyzőkönyv	2009.03.25.	Természetvédelmi őr
Ötletbörze	emlékeztető	2009.07.01.	Bükki Nemzeti Park Igazgatóság
Önkormányzati hirdetőtábla	önkormányzati igazolás	2009.08. hó	Szilvásváradai Önkormányzat Nagyvisnyói Önkormányzat
Egyeztetési anyag megküldése levélben	levél, tervanyag	2009.08. és 11. hó	Hivatalos szervek
Egyeztető fórum	jelenléti ív és emlékeztető	2009.08.24.	Szilvásváradai Önkormányzat Nagyvisnyói Önkormányzat Állami Ménesgazdaság Falugazdász 5 Gazdálkodó
Újságcikk a helyi sajtóban	újsághír	2009. 09. hó	Szilvásváradai lakosság

A széles körű kommunikációnál alkalmazott technikák az alábbiak:

Eszköz típusa	Dokumentum típusa	Időpont	Érintettek
---------------	-------------------	---------	------------

Honlap	www.naturaterv.hu	2008. 12. hónaptól	Minden érdeklődő
Szórólap általános/területi	2000 példány a 20 mintaterületen	2009. 02. hónaptól	Összes/Területi érintettek
Nyomtatott kiadvány	6000 példány a 20 mintaterületen	2009. 11. hó	Gazdálkodók

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

A kommunikáció címzettjeinek körét az interjúzás segítségével, az érintett elemzést követően határoztuk meg. Az érintett elemzés szerint a Szilvásvárad Aszaló és Szilvás-patak mente Natura 2000 terület kapcsán a kulcsérintettek Szilvásvárad és Nagyvisnyó önkormányzata, a helyi gazdálkodók, az illetékes falugazdász, a Bükk Nemzeti Park Igazgatósága, az Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, valamint az Egri Vizgazdálkodási Társulat. Kisebb mértékben érintett a két település lakossága.

Az alábbiakban az érintettek ismertetésére kerül sor, hogy miként kapcsolódnak a Natura 2000 területhez:

- *Szilvásvárad Önkormányzat*: saját vagyongazdálkodásában lévő területek révén 40 hektárral érintett a területen. Ebből 30 hektárnyi területet az egyik helyi gazdálkodó bérlő, aki elsősorban vadföldként hasznosítja azt. Külön interjú nem készült.
- *Nagyvisnyói Önkormányzat*: az önkormányzat a Szilvásvárad Aszaló és Szilvás-patak természetvédelmi területtel nyilvánítást nem támogatja.
- *Gazdálkodók*: a Natura 2000 terület kijelölés révén mintegy 60 tulajdonos közvetlenül érintett, közülük mintegy 15 folytat valamilyen szinten még gazdálkodást a területen: 8 gazdálkodó a Szilvás-patak mentén (zömmel fél-1 hektáros területeken), míg 6-7 gazdálkodó az Aszaló részen, zömében idősebb gazdálkodó. A gazdák zöme szántóföldi termesztéssel, kisebb részük juhtartással foglalkozik. Ártermelés nem jellemző, leginkább takarmányt termesztenek az állatoknak: zab, árpa, lucerna. Az állattartó gazdák a kedvezőtlen felvásárlási árak miatt várhatóan csak addig tartják meg az állatállományukat a jelenlegi szinten, ameddig a támogatásokra vonatkozóan fenntartási kötelezettségük van: például 5 éves szerződés az agrár-környezetgazdálkodási programokban vagy a Kedvezőtlen Adottságú Területek programban. A gazdálkodás során a nitrogén bevitel nem haladja meg a 100 kilogrammot hektáronként. A területen csak foltokban legeltetnek már birkákat; a legeltetés felhagyása következtében a cserjésedés előrehaladott állapotban van, kisebb erdők is megjelentek.
- *Falugazdász*: Az Aszaló területén a gazdálkodás kifejezetten kívánatos lenne, ám a kedvezőtlen gazdálkodási körülmények miatt (rossz felvásárlási árak, megfelelő szakemberek hiánya pl. juhász, megváltozott életmód stb.) már szinte teljesen felhagytak a helyiek a legeltetéssel és a kaszálással. A területkijelölést követően a gazdák további pontos és részletes tájékoztatásához több információra volna szükség.
- *Bükk Nemzeti Park Igazgatóság*: A területre a természetvédelmi területtel nyilvánítás kapcsán részletes kezelési terv készült. Nagyvisnyó határában elhagyott, gyep művelési ágban nyilvántartott gyümölcsösök találhatóak, amelyek egyes helyeken cserjésednek (galagonya, kökény, valamint selyemkóró helyenként). Ezeket a területeket az elmúlt évszázadok során extenzív módon kezelték (legeltetés, kaszálás, gyümölcsös). Az Aszaló négy-öt kisebb területén jelentős leánykőröcsin állomány lehetséges fel. A Szilvás-patak mentén elsősorban égeresek és magassásos gyepek jellemzőek, itt még kaszálnak a gazdák, bár nagyon gyakoriak az égetések is. A BNPI a Környezet és Energia Operatív Program keretében ökoturisztikai projekthez nyert jelentős összegű

- támogatást, amelyhez az önkormányzatokat és a helyi gazdákat is szeretné megnyerni. A projekt keretében többek között nemzeti parki látogatóközpontokat alakítanának ki.
- *ÉKÖVIZIG*: Előntés elsősorban Nagyvisnyó települését veszélyeztetési fokozott mértékben. A terveikben mederkotrás is szerepel, amely további egyeztetést igényel természetvédelmi célkitűzésekkel.
  - *Szilvásvár* és *Nagyvisnyó lakossága*: A Natura 2000 kijelölésről való tájékoztatás, a terület értékeinek interaktív bemutatása lehet kulcsfontosságú számukra.
  - *Turisták*: A lovas turizmus erősítése a területen az egyik lehetséges fejlesztési irány, amely egyeztetendő a BNPI természetvédelmi célkitűzéseivel.
  - *Állami Ménesgazdaság*: mintegy 5 hektáros gyepterülettel érintett a Natura 2000 területen.

A Natura 2000 kijelölés kapcsán konfliktus mind ez idáig nem alakult ki a helyi érintettek között. Az érintett önkormányzatok és a gazdák, valamint a BNPI közötti ellentétek ugyanis az érintett terület, valamint korábban a Békő-hegy természetvédelmi területté nyilvánításához kapcsolódnak. Az önkormányzati testület nem támogatta a tervezési terület védetté nyilvánítását. A Szilvásvárad Aszaló védelemre érdemes élővilágát veszélyezteteti a terület rendszeres leégése/leégetése. A befektetők esetleges megjelenése újabb konfliktusforrás lehet. Ezek kezelésére a helyi döntéshozók és BNPI szorosabb kapcsolatot kiépítése a helyi lakossággal és iskolákkal hatékony lehet.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Konzultáció országos hatáskörű szervekkel

Az országos szinten érintett államigazgatási szervekkel (mezőgazdasági, erdőgazdasági és vízgazdálkodási témában) a projekt felépítésének megfelelően a projekt vezetői konzultáltak, a kapcsolattartás e szervekkel a projekt során folyamatos. A konzorcium vezetői az FVM-mel (2008.11.03. Kiss Zoltánnal), az MgSzH Erdészeti Igazgatóságával (2009.03.11. és 2009.03.23. Wisnovszky Károllyal) és a VKKI által megbízott ÖKO Zrt.-vel (2009.03.17. Rákosi Judittal) tartott egyeztetéseket.

Egyeztetés területi és helyi hatáskörű szervekkel

A fenntartási terv egyeztetési anyagát a következő területi és helyi szervek és szervezetekkel szükséges egyeztetni az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Kormányrendelet 4 §.szerint:

- területi államigazgatási szervek,
- nemzeti park igazgatóságok,
- települési önkormányzatok,
- érintett földrészletek tulajdonosai, vagyonkezelői, gazdasági érdekképviselői szervek,
- környezet és természetvédelmi célra alakult társadalmi szervezetek.

Az elkészült tervváltozat egyeztetése céljából az alábbi két fő egyeztetési módszer került alkalmazásra:

1. Az egyeztetés anyag digitális adathordozón (CD) postai úton való megküldése az érintetteknek (ún. „hivatalos egyeztetés”) azzal a kéréssel, hogy a tervváltozatot írásban véleményezzék megadott határidőre. Elsődleges érintett kör: területi államigazgatási szervek, nemzeti park igazgatóságok, települési önkormányzatok.
2. Az egyeztetés anyag digitális adathordozón (CD), vagy nyomtatott formában postai úton, vagy e-mailen való megküldése az érintetteknek (kérésüknek megfelelően) azzal

a kéréssel, hogy a tervváltozatot a megrendezett egyeztető fórumon szóban véleményezzék. Elsődleges érintett kör: terület tulajdonosai, vagyongazdálkodói, gazdálkodók, civilek.

1. Hivatalos egyeztetés: 2009. 08.18.- 09.15.

Megszólított véleményező	Véleményt küldött
Nagyvisnyó Község Önkormányzat	-
Szilvásvárads Község Önkormányzat	-
Bükk Nemzeti Park Igazgatóság	-
Észak-magyarországi Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	-
Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	x
Heves Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Földművelésügyi Igazgatóság	x
Heves Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság	x
Heves Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	x
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Heves Megyei Kirendeltség	x
Heves Megyei Földhivatal	x
Miskolci Bányakapitányság	x
Észak-Magyarországi Regionális Közigazgatási Hivatal	x

A beérkezett vélemények táblázatban feldolgozásra, és ezt követően a szakértői és megbízói mérlegelés alapján a tervváltozatba beépítésre kerültek.

2. Egyeztető fórum: 2009. 08.24. Szilvásvárads, Polgármesteri Hivatal

Meghívottak	Megjelentek
Nagyvisnyó Önkormányzata	1 fő
Szilvásvárads Önkormányzata	1 fő
Gazdálkodók (7 fő)	6 fő
Falugazdász	1 fő
Bükk Aranyzarvas Vadásztársaság	-
Állami Ménesgazdaság	-
Bükk Nemzeti Park Igazgatóság	-

Az érintett települések vezetőin kívül elsősorban helyi gazdálkodók jelentek meg. A helyiek részéről a legtöbb kérdés és javaslat a legeltetési előírásokhoz, az erózióknak kitett domboldalakon az erdősítés tiltásához, valamint az akác terjedésének megakadályozásához kötődött. Az elhangzottakat és a kommunikációs tevékenység részletes beszámolóját és eszközeit a 21. sz. melléklet tartalmazza.

II.

A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése

1. 1. Környezeti adottságok

1. 1. 1. Éghajlati adottságok

A tervezési terület az Északi-Bükk kistájhoz tartozik, éghajlata mérsékelt hűvös–mérsékelt nedves. Az ariditási index (H) a területen 0,94 körüli. Az évi csapadékmennyiség átlagosan ~750 mm, ebből kb. 450 mm a vegetációs időszakban hullik. A 24 óra alatt lehullott legtöbb csapadékot, 94 mm-t, Szilvásváradon mérték. A hótakarós napok átlagos száma 70 körül van, az átlagos maximális hóvastagság 25 cm. Az évi középhőmérséklet sokévi átlaga 8,0–8,5 °C, a tenyészidőszaké pedig 15,5 °C körül alakul. A napi középhőmérséklet várhatóan április 20. és 25. között éri el a 10 °C-ot, s kb. 166 nap múlva, október 5-7-én csökken ismét 10 °C alá. Április 30. után már nem kell fagyra számítani, nagyjából egészen október 5-ig, mintegy 166 napon át. Az évi abszolút hőmérsékleti maximumok és minimumok átlaga 30,0 °C körüli, illetve. -16,0 és -16,5 °C között alakul.

Az évi napfénytartam 1900 óra alatt marad, a nyár napos óráinak a száma 730 körüli, a téli időszaké kb. 170 óra. A Ny-i, DNY-i szelek a leggyakoribbak, az átlagos szélesebbesség 2,5–3,0 m/s.

1. 1. 2. Vízrajzi adottságok

A terület a Szilvás-patak és a Mocsáros-patak vízgyűjtőjéhez tartozik. Lf=a völgyekben 2, a tetőkön 5 l/s.km²; Lt=11–20%, a magassággal váltakozva; Vh=a völgyekben eléri az 50 mm-t; Vf=a tetőkön 100 mm. A területen forrás nem található.

Az Eger-Putnok vasútvonaltól északra felszíni vízfolyás nem található, a deráziós völgyek, illetve a vízmosások is teljesen szárazak. A domboldalakra lehullott csapadék nagy része a laza altalajba elszivárog, ennek megfelelően a völgyek általában szélesek, enyhe lejtésű oldalakkal. Meredek oldalú, horhos jellegű vízfolyásokat csak a terület középső részén figyelhetünk meg. A déli terület egység meghatározó vízfolyása a Szilvás-patak, amely a Natura 2000 terület határában folyik össze a Mocsáros-patakkal. Talajvíz csak a patakvölgyekben jelentkezik (~2–5 m-es mélységben). Az intenzív mezőgazdasági művelés miatt nitráttal erősen szennyezett. A vízfolyásokról mért adat nem áll rendelkezésünkre.

Megemlítendő még az aszalói tufabányában létrehozott tavacska. Vize kizárólag csapadékvízből származik. Csapadékos időszakban mélysége elérheti a 1,5 m-t.

1. 1. 3. Geológiai, geomorfológiai adottságok

A tervezési területen a mélyebb aljzatot felső-karbon agyagpala, mészkő, valamint perm evaporitos összlet és mészkő alkotja. Ezekre nagy vastagságú harmadidőszaki kőzet-együttes települ. Legidősebb felszíni képződmények a Salgótarjáni Barnaköszén Formáció fedő és meddő üledékeit képező homok, meszes homok, agyagos homok és agyag. Csak kisebb foltban fordul elő a kárpáti csillámos, márgás aleurit. A középső riolittufa tengeri áthalmozódást szenvedett, homok megjelenésű anyaga a legjobban az Aszalói homokbánya területén tanulmányozható.

A tufahomokra – illetve az azzal összefogazódva előforduló – vékonypados mészkőre (Fertőrákosi Mészkő Formáció), a dombok legmagasabb térszínén szarmata korú kavics települ

(foltokban). A kavicsok anyaga főként kvarc és lidit. A kavicsok legömbölyítettek, 0,5–1,0 és 3–6 cm közötti átmérőjűek.

Foltokban több helyen is megjelenik a pleisztocén lösz, mely az Aszalói homokbánya északkeleti falának feltárásában 1,5 m vastagságban látható. Szintén itt figyelhető meg a tufahomokot fedő, áthalmozott tufahomok mátrixú, ellenállóbb kőzetekből álló törmeléklejtő.

A területen előforduló legfiatalabb kőzetek a Szilvás-patak völgyében felhalmozódott pleisztocén-holocén alluviális üledékek.

A terület a Bükk észak-nyugati részéhez csatlakozó hegylábi dombvidék része. Legmagasabb pontja a Dobogó tető (418,4 m tszf.) csúcsa, legalacsonyabb része (a Szilvás-patak völgye) 300–305 m tszf. magasságú. Völgyekkel és ezek közötti háttakkal erősen tagolt terület. A felszíni morfológiai elemek kialakulásában elsődleges szerepet játszanak a Bükk-hegység kiemelkedése során keletkezett tektonikai törésvonalak és a felszíni, felszín-közeli kőzetek kifejlődése, megjelenése. Észak-keleti részén a völgyközi háttak viszonylag szélesek, a lefutó völgyek szintén, oldalaik lankásak. A középső és dél-nyugati részen a háttak kevésbé szélesek, oldalaik meredek, a háttak között futó völgyek viszonylag keskenyek, meredek. Gyakorik a horhos jellegű vízmosások, melyekben előbukkannak a dombokat felépítő különböző kőzetek. A meredek oldalakon a keményebb kőzetek a természetes kibúvásaikkal kisebb kopárokat alkotnak. A Szilvás-patak völgye, viszonylag széles, allúviummal feltöltött terület.

1. 1. 4. Talajtani adottságok

A területen a legjelentősebb az agyagbemosódásos barna erdőtalajok részaránya. Jellemzőek még a nagyjából harmadidőszaki üledékeken (áthalmozott tufa, tufit, homok, agyagos homok), kisebb részben nyirokszerű agyagon képződött vályog, illetve agyagos vályog fizikai féleségű talajok. Vízgazdálkodásukra a közepes, vagy gyenge vízvezető és a nagy víztartó képesség jellemző. Termékenységi besorolásuk szerint a VI. kategóriába tartoznak, az erősen savanyú változatok pedig a VII. kategóriába. A területen nem elhanyagolható a köves és földes kopárig erodálódott agyagbemosódásos barna erdőtalajok részesedése. Ezek az erodált felszínek a IX. termékenységi kategóriába tartoznak.

A Szilvás-patak völgyének sávjában réti öntéstalaj található. Az agyagbemosódásos barna erdőtalajokon folytatott esetleges legeltetés erózióveszélyt hordoz. Főleg a meredekebb oldalakon (Dobogó tető, Aszaló, Kis Muhár tető) még megfigyelhető a szarvasmarhák legeltetése során, az állatok által kijárt lépcsős felszín, melynek eróziót segítő szerepe ma is látható. A talajerózió napjainkban, főleg a Felső-szőlő környékére kihajtott lovak taposása által kialakult, majdnem kopár területrészen fenyeget leginkább.

1. 1. 5. Tájhasználat-változás

A tervezési terület aktuális táji, biotikai jellemzőinek kialakulásában, az általánosságban jellemzőnél is nagyobb szerepe van a hosszú ideje jelen lévő emberi tevékenység hatására kialakult másodlagos élőhelyeknek és az azokban jellemző speciális dinamikai folyamatoknak. A tervezési területen a gyepek erdővel szembeni részarányának mesterséges megnövelése már a XVIII. század végére megtörtént. Az erdőterületek visszaszorítása a terület elnevezésében is felismerhető („Aszaló”). Az „aszalás” során először a fák törzsét bevagdosták, kérgét átvágták, így alkalmassá téve a területet az „égetéses” erdőirtásra. Az I. katonai felmérés térképén (1783) erdőfoltokat csak a Dobogó-tető térségében, az északi oldalakon ábrázoltak, a déli oldalon már ekkor is cserjésekkel mozaikoló gyepsterületek találhatóak. Nagy kiterjedésű gyümölcsösök, szőlők voltak ekkor a mai Felső-szőlő nevű részterületen. A fenti időszakban a Szilvás-patakot ártéri füzesek, természetes mocsári vegetáció zonáció kíséri. A II. katonai felmérés térképén (1850), a Felső-szőlő területén a szőlőterületek kiterjedtebbek, az erdőterületek további, kis mértékű visszaszorítása ismerhető fel. A Szilvás-patak környezete erősen vizenyős. A III.

katonai felmérés (1882) idején az előzőekhez képest számottevő változás nem tapasztalható. Összességében megállapítható, hogy a tervezési területen hosszú ideje az erdőterületek kiirtását követően létrejött másodlagos gyepterületek dominálnak, melyeken szerkezetét a hosszú ideig folytatott legeltetés tartotta fenn. Cserjésedésük a legeltetés felhagyásával kezdődött. A patak menti mezofil réteket rendszeresen kaszálja az Állami Ménesgazdaság.

A másodlagos irtásrétek, felhagyott gyümölcsösök, szőlők kiváló megtelepedési lehetőséget nyújtanak az erdőssztyep fajok számára, melyek amúgy csak tisztásokon, erdőszegélyekben, erdei lékek területén fordulhatnak elő. A szukcessziót fékező égetéses területkezelés máig fennmaradt, mely természetvédelmi szempontból nem támogatható. Az égetés tiltását a következő tények indokolják. Égetés hatására (1) A vertikális gyepruktúra jelentősen egyszerűsödik; (2) A horizontális gyepruktúra és a fajkészlet homogenizálódik; (3) Az égetést nem toleráló, természetvédelmi értéket képviselő növényfajok visszaszorulnak; (4) A gyepruktúra klimatikus viszonyai megváltoznak; (5) A növényzetben és a talajban hibernáló állatfajok állományai sérülnek. Az égetés a Szilvás-patak mentén található mély fekvésű területekre is kiterjedtek, mely a terület degradálódását idézte elő.

1.2. Természeti adottságok

A közösségi és nem közösségi jelentőségű élőhelyek táblázatos felsorolása és a jellemzése az élőhelyek kódjának sorrendjében készült. A *-gal jelölt élőhelyek és fajok az élőhely/faj kiemelt jelentőségű státuszát jelenti. A közösségi jelentőségű élőhelyek (Natura 2000 kóddal jelölt) megfeleltethetők egy vagy több nem közösségi jelentőségű (Á-NER kóddal jelölt) élőhelynek is és viszont. Az élőhely jellemzése címszó alatt az Á-NER élőhely szerinti jellemzés található, mivel egy közösségi jelentőségű élőhely több Á-NER élőhellyel is azonosítható.

A jelölő élőhelyek tekintetében változás van a 2008. évi Natura 2000 adatlaphoz (Standard Data Form) képest. A 6240 Szubpannon sztyeppék (*Pannon lejtősztyeppék és sziklafüves lejtők*) előfordulását a célzott élőhely-térképezési munka nem erősítette meg.

A tervezési terület élőhelyeinek megoszlása közösségi jelentőségű élőhelyek szerint

Közösségi jelentőségű élőhely (Natura 2000)		Terület	Terület aránya
Kód	Név	(ha)	(%)
Jelölő élőhelyek			
40A0	*Szubkontinentális peripannon cserjések	1,9716	1,071522
6210	Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>)	50,9725	27,70245
6430	Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai	0,6619	0,359728
6510	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	7,2003	3,913207
91E0	*Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)	4,4805	2,435054
91H0	*Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i> -szal	0,5265	0,286141
Nem jelölő élőhelyek			
91G0	*Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> -val és <i>Carpinus betulus</i> -szal	0,6243	0,339293

91M0	Pannon cseres-tölgyesek	2,324	1,263043
------	-------------------------	-------	----------

A tervezési terület élőhelyeinek megoszlása Á-NÉR élőhelyek szerint

Közösségi jelentőségű élőhely (Á-NÉR)		Terület	Terület aránya
Kód	Név	(ha)	(%)
B5	Nem zsombékoló magassárrétek	2,9126	1,582935
D34	Mocsárrétek	7,7404	4,206739
D5	Patakparti és lápi magaskórósok	0,1218	0,066196
E1	Franciaperjés rétek	0,1084	0,058913
H4	Félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok és erdő sztyeprétek	50,5199	27,45647
J5	Égerligetek	4,4805	2,435054
K2	Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek	1,5741	0,855489
L1	Mész- és melegkedvelő tölgyesek	0,5265	0,286141
L2a	Cseres-kocsánytalan tölgyesek	2,324	1,263043
OB	Jellegtelen üde gyepek és magaskórósok	2,3253	1,26375
OC	Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok	73,181	39,77228
P2b	Galagonyás-kökényes-borókás cserjések	3,7268	2,025435
P7	Ósi fajtájú, gyepes vagy erdősődő, extenzíven művelt gyümölcsösök	0,0625	0,033967
RA	Óshonos fajú, elszórva álló fák csoportja vagy egyegyed szélességű, erdővé még nem záródott "fasorok"	5,2686	2,86337
RB	Puhafás pionír és jellegtelen erdők	1,0473	0,569185
RC	Keményfás jellegtelen vagy telepített egyéb erdők	3,7498	2,037935
RD	Tájidegen fafajokkal elegyes jellegtelen erdők és ültetvények	11,4423	6,218641
S4	Ültetett erdei- és feketefenyvesek	2,0272	1,101739
S6	Nem őshonos fafajok spontán állományai	5,0717	2,756359
T6	Kistáblás mozaikok	3,2999	1,793424
T10	Fiatal parlag és ugar	3,2002	1,739239
T11	Csemetekertek, faiskolák, kosárkötő fűz ültetvények	0,135	0,07337
U4	Telephelyek, roncsterületek, hulladéklerakók	0,0628	0,03413
U6	Nyitott bányafelületek	0,6191	0,336467

Az élőhelyek rendszerezésének megfeleltetése

Közösségi jelentőségű élőhely (Natura 2000)		Közösségi és nem közösségi jelentőségű élőhely (Á-NÉR)	
Kód	Név	Kód	Név
40A0	*Szubkontinentális peripannon cserjések	P2b	Galagonyás-kökényes-borókás cserjések
6210	Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik	H4	Félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok és erdő sztyeprétek

	(<i>Festuco-Brometalia</i>)		
6430	Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai	D5	Patakparti és lápi magaskórósok
6510	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	D34	Mocsárrétek
91E0	*Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)	J5	Égerligetek
91G0	*Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> -val és <i>Carpinus betulus</i> -szal	K2	Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek
91H0	*Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i> -szel	L1	Mész- és melegkedvelő tölgyesek
91M0	Pannon cseres-tölgyesek	L2a	Cseres-kocsánytalan tölgyesek
	-	B5	Nem zombékoló magassárrétek
	-	E1	Franciaperjés rétek
	-	OB	Jellegtelen üde gyepek és magaskórósok
	-	OC	Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok
	-	P7	Ósi fajtájú, gyepes vagy erdősödő, extenzíven művelt gyümölcsösök
	-	RA	Óshonos fajú, elszórva álló fák csoportja vagy egy-egyed szélességű, erdővé még nem záródott "fasorok"
	-	RB	Puhafás pionír és jellegtelen erdők
	-	RC	Keményfás jellegtelen vagy telepített egyéb erdők
	-	RD	Tájidegen fajokkal elegyes jellegtelen erdők és ültetvények
	-	S4	Ültetett erdei- és feketefenyvesek
	-	S6	Nem őshonos fajok spontán állományai
	-	T6	Kistáblás mozaikok
	-	T10	Fiatallag és ugar
	-	T11	Cserejások, falkák, kosárfűz ültetvények
	-	U4	Telephelyek, roncssterületek, hulladéklerakók
	-	U6	Nyitott bányafelületek

1.2.1 A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek

Jelölők

I)

Élőhely neve/kódja:	*Szubkontinentális peripannon cserjések
Élőhely kódja:	40A0
Élőhely előfordulásai a területen:	15. és 16. sz. melléklet
Élőhely területi aránya:	1,07 % (a terület teljes területéhez viszonyítva)
Élőhely kiterjedése a területen:	1,9716 ha
Élőhely jellemzése:	<p>Galagonyás-kökényes-borókás cserjések <i>Á-NÉR2007 kód: P2b</i> Összevont típusok, társulások: <i>Pruno spinosae-Crataegetum</i> Soó (1927) 1931 és változó mértékben borókásodott változata.</p> <p>Az élőhely területén a legeltetés elmaradásával erőteljes cserjésedés indult meg. A cserjésedés főleg a tetőrégiókban, illetve a vastagabb talajréteggel borított völgyoldalokon jelentkezik. A töviskés állományok közül elsősorban a galagonyás-cserjések a dominálnak, de a sűrű állományokat képező kökényesek is előretörőben vannak. Sajátos cserjések alakultak kis a Kis-Muhár mély vízmosásaiban, ahol domináns a veresgyűrű som, melyhez számos értékes elem is társulhat. A boróka mind az erősen meszes, délies kitettségű, sztyepprétekhez közelítő állományokra, mind pedig a mészkerülő gyeptípusokra jellemző, konstans faj.</p> <p>A cserjésint jellemző növényfajai: <i>Crataegus monogyna</i>, <i>Prunus spinosa</i>, <i>Juniperus communis</i>, <i>Pyrus pyraister</i>, <i>Rosa canina</i>, <i>Rhamnus catharticus</i>, <i>Cornus sanguinea</i>, <i>Viburnum opulus</i>, <i>Ligustrum vulgare</i>, <i>Rosa gallica</i>, egykori gyümölcsstermesztésre utaló fajok: <i>Prunus domestica</i>, <i>Juglans regia</i>, <i>Cerasus vulgare</i>. Jellemző lágyszárú kísérőfajok: <i>Agropyron repens</i>, <i>Dactylis glomerata</i>, <i>Trifolium medium</i>, <i>Astragalus glycyphyllos</i>, <i>Astragalus cicer</i>, <i>Tanacetum vulgare</i>, <i>Dorycnium herbaceum</i>, <i>Campanula cervicaria</i>, <i>Aster amellus</i>, <i>Chamecytisis albus</i>.</p>
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése ⁶ :	D02 – Erősen leromlott / gyengén regenerálódott állapot (0,8 ha); D03 – Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot (1,1 ha)
Élőhely veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	–

⁶ Takács & Molnár (2007) alapján.

II)

Élőhely neve/kódja:	Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>)
Élőhely kódja:	6210
Élőhely előfordulásai a területen:	15. és 16. sz. melléklet
Élőhely területi aránya:	27,7 % (a terület teljes területéhez viszonyítva)
Élőhely kiterjedése a területen:	50,9725 ha
Élőhely jellemzése:	<p>Félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok és erdőssztyeprétek <i>Á-NÉR2007 kód: H4</i> Összevont típusok, társulások: <i>Polygalo majori-Brachypodium</i> Wagner 1941</p> <p>A tervezési terület legjelentősebb és legnagyobb kiterjedésű természetes élőhelye. A társulás karakterfajai nagy denzitással találhatók meg a területen: pl. <i>Campanula glomerata</i>, <i>Cirsium pannonicum</i>, <i>Chamaecytisus albus</i>, <i>Hypochoeris maculata</i>, <i>Inula hirta</i>, <i>Inula ensifolia</i>, <i>Inula salicina</i>, <i>Linum tenuifolium</i>, <i>Peucedanum cervaria</i>, <i>Polygala major</i>, <i>Prunella grandiflora</i>. Szegélyesedő típusa a nagyvisnyói Felső-szőlők felhagyott gyümölcsöseiben fordul elő. A fiatalabb parlagok a másodlagos szukcesszió kezdeti stádiumaiban vannak, ezen állományok domináns faja a <i>Calamagrostis epigeios</i>, melybe már számos értékes faj is megtalálható (pl. <i>Aster amellus</i>, <i>Aster linosyris</i>, <i>Crepis praemorsa</i>, <i>Gentiana cruciata</i>, <i>Rapistrum perenne</i>). Az élőhelytérképezés során a kőmorzsalékos, sekély termőrétegű déli oldalakon, <i>Carex humilis</i> és <i>Chrysopogon gryllus</i> fajokkal jellemezhető gyepeket is a félszáraz gyepekhez sorolták.</p> <p>Jellemző növényfajok: <i>Campanula glomerata</i>, <i>Cirsium pannonicum</i>, <i>Chamaecytisus albus</i>, <i>Hypochoeris maculata</i>, <i>Inula hirta</i>, <i>Inula ensifolia</i>, <i>Inula salicina</i>, <i>Linum tenuifolium</i>, <i>Peucedanum cervaria</i>, <i>Polygala major</i>, <i>Prunella grandiflora</i>, <i>Alyssum montanum</i> subsp. <i>montanum</i>, <i>Campanula sibirica</i>, <i>Echium russicum</i>, <i>Hippocrepis comosa</i>, <i>Onosma pseudoarenarium</i>, <i>Orchis tridentata</i>, <i>Orchis purpurea</i>, <i>Pulsatilla grandis</i>, <i>Teucrium montanum</i>, <i>Anthericum ramosum</i>, <i>Aster linosyris</i>, <i>Pimpinella saxifraga</i>.</p>
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	<p>D02 – Erősen leromlott /gyengén regenerálódott állapot (0,2 ha); D03 – Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot (30,6 ha); D04 – „Jónak nevezett”, „természetközeli” / „jól” regenerálódott állapot (12,6 ha); D05 – Természetes állapot (7,2 ha)</p>
Élőhely veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	M52 – Égetés

III)

Élőhely neve/kódja:	Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai
Élőhely kódja:	6430
Élőhely előfordulásai a területen:	15. és 16. sz. melléklet
Élőhely területi aránya:	0,35 % (a terület teljes területéhez viszonyítva)
Élőhely kiterjedése a területen:	0,6619 ha
Élőhely jellemzése:	<p>Patakparti és lápi magaskórósok <i>Á-NÉR2007 kód: D5</i> Összevont típusok, társulások: <i>Angelico-Cirsietum oleracei</i> Tx.1937; <i>Aegopodio-Petasitetum hybridi</i> R.Tx. 1947 Az égerligetekhez, illetve a magassásosokhoz illeszkedő élőhelyek, melyekhez átmeneti zónával kapcsolódik. Természetességük megfelelő, gyomterheltségük közepes mértékű. Jellemző növényfajok: <i>Cirsium oleraceum</i>, <i>Carduus crispus</i>, <i>Carex gracilis</i>, <i>Petasites hybridus</i>, <i>Chaerophyllum bulbosum</i>, <i>Caltha palustris</i>, <i>Mentha longifolia</i>, <i>Epilobium hirsutum</i>, <i>Angelica sylvestris</i>, <i>Selinum carvifolia</i>, <i>Rubus caesius</i>.</p>
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	<p>D03 – Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot (0,1 ha); D04 – „Jónak nevezett”, „természetközeli” / „jól” regenerálódott állapot (0,5 ha)</p>
Élőhely veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	<p>Invazív fajok benyomulása, hosszabb vízdeficit állapotok. I20 – Invazív növényfaj terjedése (általánosan) T21 – Kiszáradás</p>

IV)

Élőhely neve/kódja:	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>)
Élőhely kódja:	6510
Élőhely előfordulásai a területen:	15. és 16. sz. melléklet
Élőhely területi aránya:	3,91 % (a teljes területhez viszonyítva)
Élőhely kiterjedése a területen:	7,2003 ha
Élőhely jellemzése:	<p>Mocsárrétek <i>Á-NÉR2007 kód: D34</i> Összevont típusok, társulások: <i>Cirsio cani-Festucetum pratensis</i> Májovsky et Ruzicková 1975; <i>Cirsio cani-Festucetum pratensis „phragmitetosum”</i> A Szilvás-patak mentén előforduló, hagyományosan kaszálással fenntartott élőhely, mely magassásoshoz illeszkedik. Fajaik az érintkező mocsárrét és magassásos élőhely fajaiból származnak. A nád mellett kisebb foltokban a <i>Calamagrostis epigeios</i> is előfordul. Invazív fajok (<i>Solidago canadensis</i>) alárendelten fordulnak elő, de terjedésük erősödő tendenciát mutat. Jellemző növényfajok: <i>Festuca pratensis</i>, <i>Arrhenatherum elatius</i>, <i>Dactylis glomerata</i>, <i>Phragmites australis</i>, <i>Cirsium canum</i>, <i>Cirsium oleraceum</i>, <i>Holcus lanatus</i>, <i>Carex distans</i>, <i>Ranunculus acris</i>, <i>Selinum carvifolia</i>, <i>Vicia cracca</i>, <i>Trifolium repens</i>, <i>Trifolium hybridum</i>, <i>Trifolium pratense</i>, <i>Tragopogon orientalis</i>, <i>Plantago lanceolata</i>, <i>Valeriana officinalis</i>, <i>Galium mollugo</i>, <i>Crepis biennis</i>, <i>Pastinaca sativa</i>, <i>Ononis arvensis</i>, <i>Angelica sylvestris</i>, <i>Juncus inflexus</i>, <i>Eupatorium cannabinum</i>, <i>Achillea millefolium</i>, <i>Rhinanthus cf. serotinus</i>.</p>
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	<p>D03 – Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot (~3 ha); D04 – „Jónak nevezett”, „természetközeli” / „jól” regenerálódott állapot (~4 ha)</p>
Élőhely veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	<p>Invazív fajok benyomulása, kaszálás elmaradása. I20 – Invazív növényfaj terjedése (általánosan) M32 – Kaszálás elmaradása</p>

V)

Élőhely neve/kódja:	*Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kóris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>)
Élőhely kódja:	91E0
Élőhely előfordulásai a területen:	15. és 16. sz. melléklet
Élőhely területi aránya:	2,43 % (a terület teljes területéhez viszonyítva)
Élőhely kiterjedése a területen:	4,4805 ha
Élőhely jellemzése:	<p>Égerligetek <i>Á-NÉR2007 kód: J5</i> Összevont típusok, társulások: <i>Aegopodio-Alnetum</i> V. Kárpáti, I. Kárpáti & Jurko 1961; <i>Aegopodium-Alnetum</i> füzes konszociációja; <i>Aegopodium-Alnetum</i> pangóvízes („lábás”) állománya A Szilvás-patak mentén, illetve annak árterületén fordul elő. Jellemzőek az állományok füzes konszociációi is. Foltokban acsalapus, halvány aszatos, magaskórósok kapcsolódnak hozzá. Előfordulási helyein invazív fajok nem fordulnak elő. Fajkészlet nélkülözi az igazi specialista elemeket. A korábbi Szilvás-patak mederágainál kissé pangóvízes jellegű állományok is kialakultak. Jellemző növényfajok: <i>Alnus glutinosa</i>, <i>Salix fragilis</i>, <i>Salix alba</i>, <i>Acer pseudo-platanus</i>, <i>Fraxinus excelsior</i>, <i>Juglans regia</i>, <i>Cerasus avium</i>, <i>Cornus sanguinea</i>, <i>Sambucus nigra</i>, <i>Viburnum opulus</i>, <i>Ribes rubrum</i>, <i>Brachypodium sylvaticum</i>, <i>Aegopodium podagraria</i>, <i>Humulus lupulus</i>, <i>Urtica dioica</i>, <i>Sisymbrium strictissimum</i>, <i>Chaerophyllum aromaticum</i>, <i>Petasites hybridus</i>, <i>Heracleum sphondyleum</i>, <i>Lamium purpureum</i>, <i>Caltha palustris</i>, <i>Lapsana communis</i>, <i>Carduus crispus</i> (pangóvízes részeken: <i>Betula erecta</i>, <i>Impatiens noli-tangere</i>, <i>Iris pseudacorus</i>).</p>
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	<p>D03 – Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot (2,6 ha); D04 – „Jónak nevezett”, „természetközeli” / „jól” regenerálódott állapot (1,8 ha)</p>
Élőhely veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	<p>Invazív fajok benyomulása, hosszabb vízdeficites állapotok. A pangóvízes részek térségében mindennemű erdészeti beavatkozás káros. I20 – Invazív növényfaj terjedése (általánosan) T21 – Kiszáradás F00 – Erdőgazdálkodás</p>

VI)

Élőhely neve/kódja:	*Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i>-szel
Élőhely kódja:	91H0
Élőhely előfordulásai a területen:	15. és 16. sz. melléklet
Élőhely területi aránya:	0,28 % (a terület teljes területéhez viszonyítva)
Élőhely kiterjedése a területen:	0,5265 ha
Élőhely jellemzése:	<p>Mész- és melegkedvelő tölgyesek <i>Á-NÉR2007 kód: L1</i> Összevont típusok, társulások: <i>Corno-Quercetum</i> Jakucs et Zólyomi ex Máthé et Kovács1962 Molyhos tölgyes erdőfoltok erodált lejtőkön, xerotherm, szálkaperjés gyepekkel érintkezve, kis foltokon fordulnak elő. Bár a struktúrájuk erősen emlékeztet a bokorerdőkre a karakterfajok hiánya miatt melegkedvelő tölgyesnek tekintendők. Az élőhely fajkészlete melegkedvelő tölgyes-, és általános szárazgyepi fajokból tevődik össze. Jellemző növényfajok: <i>Brachypodium pinnatum</i>, <i>Silene otites</i>, <i>Seseli osseum</i>, <i>Teucrium montanum</i>, <i>Salvia verticillata</i>, <i>Artemisia campestris</i>, <i>Inula ensifolia</i>, <i>Astragalus onobrychis</i>, <i>Stachys recta</i>, <i>Linaria genistifolia</i>, <i>Bothriochloa ischaemum</i>, <i>Campanula bononiensis</i>, <i>Carex michelii</i>, <i>Anthericum ramosum</i>, <i>Iris variegata</i>, <i>Juniperus communis</i>, <i>Cornus sanguinea</i>, <i>Colutea arborescens</i>.</p>
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	<p>D03 – Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot (0,01 ha); D04 – „Jónak nevezett”, „természetközeli” / „jól” regenerálódott állapot (0,5 ha)</p>
Élőhely veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	<p>Invazív fafajok (akác) fajok növekvő térhódítása. I21 – Akác terjedése</p>

**Nem jelölők
VII)**

Élőhely neve/kódja:	*Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i>-val és <i>Carpinus betulus</i>-szal
Élőhely kódja:	91G0
Élőhely előfordulásai a területen:	15. és 16. sz. melléklet
Élőhely területi aránya:	0,33 % (a terület teljes területéhez viszonyítva)
Élőhely kiterjedése a területen:	0,6243 ha
Élőhely jellemzése:	<p>Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek <i>Á-NÉR2007 kód: K2</i> Összevont típusok, társulások: <i>Carici pilosae-Quercetum</i> Neuhausl. & Neuhauslova Novotná 1964 em. Borhidi 1996; <i>Carici pilosae-Quercetum</i> akácodosó állomány; <i>Carici pilosae-Quercetum</i> mezei juharos állomány; A tervezési területen néhány kisebb foltban fennmaradt zonális erdőtársulás. Az állományok sarjeredetűek, többnyire fiatal vagy középkorúak. Termőhelyein, főleg a vízmosásokban az idegenhonos fajok (elsősorban akác) térhódítása jelentős. Két kis foltban természet szerű állománya is fennmaradt. Általánosságban jellemzi állományait a felnyíló lombkoronaszint, a gazdag gyeper és cserjeszint, mellyel a réti, illetve gyepelemek behatolása is részben magyarázható. A lokálisan értékes erdei fajok közül kiemelendő: <i>Cephalanthera damasonium</i>, <i>Epipactis helleborine</i>, <i>Epipactis microphylla</i>, <i>Neottia nidus-avis</i>, <i>Lathyrus niger</i>, <i>Potentilla alba</i>, <i>Sorbus torminalis</i>, <i>Trifolium ochroleucon</i>, stb. Egyes spontán erdőszülő mezei juharos állomány is már ebbe a kategóriába sorolandó. Jellemző növényfajok: <i>Carpinus betulus</i>, <i>Quercus petraea</i>, <i>Ligustrum vulgare</i>, <i>Prunus spinosa</i>, <i>Acer campestre</i>, <i>Rhamnus catharticus</i>, <i>Convallaria majalis</i>, <i>Polygonatum odoratum</i>, <i>Brachypodium pinnatum</i>, <i>Serratula tinctoria</i>, <i>Clematis vitalba</i>, <i>Fragaria vesca</i>, <i>Symphytum tuberosum</i>.</p>
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	D03 – Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot (0,6 ha)
Élőhely veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Invazív fafajok (akác) növekvő térhódítása. I20 – Invazív növényfaj terjedése (általánosan)

VIII)

Élőhely neve/kódja:	Pannon cseres-tölgyesek
Élőhely kódja:	91M0
Élőhely előfordulásai a területen:	15. és 16. sz. melléklet
Élőhely területi aránya:	1,26 % (a terület teljes területéhez viszonyítva)
Élőhely kiterjedése a területen:	2,324 ha
Élőhely jellemzése:	<p>Cseres-kocsánytalan tölgyesek <i>Á-NÉR2007 kód: L2a</i> Összevont típusok, társulások: <i>Quercetum petraeae-cerris</i> Soó 1963 Napjainkban már csak kis foltokon előforduló élőhely-típus, mely a legelőterületek kialakítása előtt jóval nagyobb területi aránnyal fordulhatott elő a tervezési területen (klimazonális erdőtársulás). Állományaik egy része valószínűleg telepített eredetű. Az egyes állományok gyom- és özönnövény terheltsége eltérő. Az égetések miatt gyakran a cserjeszint hiányzik, vagy pionír fafajok (nyír, rezgő nyár) szegélyezik. Az élőhely foltjaira gyakran „behatolnak” az érintkező félszáraz gyepek fajai is. Jellemző növényfajok: <i>Carex montana</i>, <i>Serratula tinctoria</i>, <i>Betonica officinalis</i>, <i>Symphytum tuberosum</i>, <i>Pulmonaria mollis</i>, <i>Peucedanum cervaria</i>, <i>Campanula persicifolia</i>, <i>Prunus spinosa</i>, <i>Rosa canina</i>, <i>Ligustrum vulgare</i>, <i>Crataegus monogyna</i>. A degradált állományokban: <i>Galium aparine</i>, <i>Torilis japonica</i>, <i>Clematis vitalba</i>, <i>Geranium robertianum</i>, <i>Brachypodium sylvaticum</i>, <i>Anthriscus cerefolium</i>, <i>Sambucus nigra</i>.</p>
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	D03 – Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot (2,4 ha)
Élőhely veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	<p>Égetések miatt a gyepszint gyakran leég és a cserjeszint is sérül. Invazív fajok jelenléte és térhódítása. M52 – Égetés I20 – Invazív növényfaj terjedése (általánosan)</p>

A tervezési területen előforduló egyéb fontos nem közösségi jelentőségű élőhelyek

1)

Nem zombékoló magassásrétek

Á-NÉR2007 kód: **B5**

Összevont típusok, társulások: *Caricetum caespitosae* (Nov. 1930) Klika et Sm. 1944; *Caricetum buekii* Hejný et Kopecký 1965; *Caricetum gracilis* Almquist 1929;

A Szilvás-patak mentén található foltjai, a patak kiszélesedő árterületén kialakult egyéb vizes élőhelyekkel mozaikolnak. Domináns a *Carex caespitosa*, a *Carex gracilis*, a *Carex buekii*. Fajkészletük megfelel, özönnövény terheltségük minimális (*Solidago canadensis*).

A *Carex caespitosa* alapvetően zombékoló stuktúrát képez, ezen állományokban jelentős tőzegképződés nincs.

Jellemző növényfajok: *Carex caespitosa*, *Carex gracilis*, *Carex buekii*, *Eupatorium cannabinum*, *Selinum carvifolia*, *Caltha palustris*, *Valeriana officinalis*, *Deschampsia caespitosa*, *Lythrum salicaria*, *Sonchus palustris*.

Élőhely területi aránya: **1,58 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **2,9126 ha**

2)

Franciaperjés rétek

Á-NÉR2007 kód: **E1**

Összevont típusok, társulások: *Pastinaco-Arrhenatheretum* (Knapp 1954) Passarge 1964 „*festucetosum rupicola*”

Nem tipikus helyzetű, gyomos – kezeletlen – kaszálórét állomány a magassásos és az érintkező szántó kontaktzónájában. Részben sztyeppesedik, így a száraz gyepi elemek is megjelennek (pl. *Festuca rupicola*).

Jellemző növényfajok: *Arrhenatherum elatius*, *Dactylis glomerata*, *Festuca rupicola*, *Cirsium canum*, *Artemisia vulgaris*, *Centaurea jacea*, *Medicago falcata*, *Coronilla varia*, *Inula salicina*, *Galium mollugo*, *Rumex crispus*, *Astragalus glycyphyllos*, *Allium vineale*.

Élőhely területi aránya: **0,05 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **0,1084 ha**

3)

Jellegtelen üde gyepék és magaskórósok

Á-NÉR2007 kód: **OB**

Összevont típusok, társulások: Völgyoldali szűrés magaskórósokkal jellemezhető gyomos rétek

Másodlagos, leromlott gyomos rét jellegű állományok, melyeknél a leromlást vagy a legeltetés (illetve annak felhagyása) vagy pedig a kaszálás hosszú idejű elmaradása okozza. Bár az állományokat a réti fajok uralják, de legtöbbször szárazabb termőhelyek gyomjai is előfordulnak. Fűz fajokkal cserjésedő kisebb árkokat kísérő gyomos rétek

Jellemző növényfajok: *Dactylis glomerata*, *Arrhenatherum elatius*, *Agropyron repens*, *Cirsium arvense*, *Cirsium vulgare*, *Dipsacus laciniatus*, *Arctium lappa*, *Arctium tomentosum*, *Sambucus ebulus*, *Artemisia vulgaris*, *Chaerophyllum bulbosum*, *Urtica dioica*, *Tanacetum vulgare*.

Élőhely területi aránya: **1,26 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **2,3253 ha**

4)

Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepék és magaskórósok

Á-NÉR2007 kód: **OC**

Az enyhén mészkerülő jellegű, igazi karakterfajokban szegény egykori legelő területek tartoznak ide. Fajszegény *Brachypodium pinnatum* gyepfoltok is előfordulnak területükön. A cserjés foltokban dominálnak a tövisek (főleg *Crataegus monogyna*).

Összevont típusok, társulások:–

Jellemző növényfajok: *Agrimonia eupatoria*, *Agropyron repens*, *Agrostis tenuis*, *Calamagrostis epigeios*, *Carlina vulgaris*, *Centaurea indurata*, *Centaurea pannonica*, *Dactylis glomerata*, *Danthonia alpina*, *Dorycnium herbaceum*, *Filipendula vulgaris*, *Fragaria viridis*, *Galium verum*, *Leontodon hispidus*, *Seseli annuum*, *Trifolium medium*, *Trifolium montanum*, *Veronica chamaedrys*, *Veronica spicata*.

Élőhely területi aránya: **39,77 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **73,181 ha**

5)

Ósi fajtájú, gyepes vagy erdősődő, extenzíven művelt gyümölcsösök

Á-NÉR2007 kód: **P7**

A nagyvisnyói község határban található Felső-szőlők tradicionális gyümölcsösök voltak, de az utóbbi három évtizedben fokozatosan felhagyták őket. A felhagyott gyümölcsösök viszonylag gyorsan regenerálódnak félszáraz gyepké. Évtizedekre stabilizálódhat.

Összevont típusok, társulások:–

Jellemző növényfajok: *Prunus domestica* (kult.), *Prunus spinosa*, *Arrhenatherum elatius*, *Ornithogalum pyramidae*

Élőhely területi aránya: **0,03 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **0,0625 ha**

6)

Óshonos fajú, elszórva álló fák csoportja vagy egy egyed szélességű, erdővé még nem záródott "fasorok"

Á-NÉR2007 kód: **RA**

A Felső-szőlő területén előforduló élőhelytípus, mely a gyümölcsösök területét választja el a szomszédos szántóktól, legelőktől. Fajkészletét a gyümölcsfákon kívül (első sorban szilva) xero-mezofil cserje- és fafajok (kőköcs, galagonya, varjútövis, fagyal, mogyoró, veresgyűrű som, mezei juhar, kocsánytalan tölgy, mezei szil, gyertyán, vadkörte) adják. Szórványosan veszélyezteteti az spontán akácosodás.

Összevont típusok, társulások: –

Jellemző növényfajok: *Prunus domestica*, *Pyrus pyraeaster*, *Quercus petraea*, *Acer campestre*, *Acer platanoides*, *Carpinus betulus*, *Corylus avellana*, *Cornus sanguinea*, *Ulmus campestris*, *Ligustrum vulgare*, *Brachypodium pinnatum*, *Peucedanum cervaria*, *Trifolium spp.*, *Astragalus glycyphyllos*, *Pulmonaria mollis*, *Mycelis muralis*, *Scrophularia nodosa*.

Élőhely területi aránya: **2,86 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **5,2686 ha**

7)

Puhafás pionír és jellegtelen erdők

Á-NÉR2007 kód: **RB**

Összevont típusok, társulások: spontán nyíresek; spontán rezgőnyarasok;

Többségében fajgazdag, szálkaperjés rétegekhez kapcsolódó spontán erdőfoltok nyírral és/vagy rezgő nyárral (F-19). A lombkorona záródása többnyire alacsony, melynek következtében a gyepszint fejlett. Fajkészletét meghatározza az érintkező gyep természetessége.

Jellemző növényfajok: *Populus tremula*, *Betula pendula*, *Rosa canina*, *Pyrus pyraeaster*, *Carex humilis*, *Brachypodium pinnatum*, *Teucrium montanum*, *Pulsatilla grandis*, *Linum tenuifolium*.

Élőhely területi aránya: **0,56 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **1,04 ha**

8)

Keményfás jellegtelen vagy telepített egyéb erdők

Á-NÉR2007 kód: **RC**

Honos fafajokból álló spontán erdők (*Quercus cerris*, *Acer campestre*, *Pyrus pyraeaster*, *Carpinus betulus*, *Malus domestica* jelenlétével), melyhez sűrű cserjés kapcsolódik (*Rosa canina*, *Prunus spinosa*, *Crataegus monogyna*, *Ligustrum vulgare*, *Euonymus verrucosus*). Potenciális cseres-tölgyes termőhelyek, de szukcessziósan még nem értek el "eddig". Részben legelők erdősülésével, részben egykori erdősávok „expanziójával” alakultak ki.

Összevont típusok, társulások:–

Jellemző növényfajok: *Clematis vitalba*, *Clinopodium vulgare*, *Scrophularia nodosa*, *Silene nutans*, *Viola odorata*, *Chrysanthemum corymbosum*, *Brachypodium sylvaticum*, *Dactylis glomerata*.

Élőhely területi aránya: **2,03 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **3,7498 ha**

9)

Tájiidegen fafajokkal elegyes jellegtelen erdők és ültetvények

Á-NÉR2007 kód: **RD**

Két gyertyános-tölgyes erdőfolt átalakult állománya sorolható ide. Az eredeti erdőállományt már csak néhány lágyszárú növényfaj képviseli, a lombkoronaszintbe a honos erdőalkotókat (gyertyán, kislevelű hárs, kocsánytalan tölgy, mezei juhar) a terjedő akác fokozatosan visszaszorítja.

Összevont típusok, társulások: –

Jellemző növényfajok: *Alliaria petiolata*, *Anthriscus cerefolium*, *Chelidonium majus*, *Viola odorata*, *Rubus fruticosus* agg., *Neottia nidus-avis*, *Scrophularia nodosa*, *Salvia glutinosa*, *Stachys sylvatica*, *Dryopteris filix-mas*, *Athyrium filix-femina*.

Élőhely területi aránya: **6,21 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **11,4423 ha**

10)

Ültetett erdei- és fekete-fenyvesek

Á-NÉR2007 kód: **S4**

Összevont típusok, társulások: telepített fenyves, xerotherm fajkészlettel (nem cserjés); telepített fenyves, dús cserjeszint ű állományai;

Elsősorban talajvédelmi és kopárfásítási célból ültetett fekete-fenyvesek a vizsgálati terület több pontján is előfordulnak. Ezen erdőállományok sok esetben jelentős égéskárral rendelkeznek, melynek következtében az erdő záródása nem teljes, így a fényigényes gyepi fajok tovább fennmaradhatnak állományaikban. Előfordulási foltjai szerves kapcsolatban vannak az érintkező gyepterületekkel, fajkészletük is közös.

Jellemző növényfajok: *Brachypodium pinnatum*, *Carex humilis*, *Bothriochloa ischaemum*, *Teucrium chamaedrys*, *Teucrium montanum*, *Alyssum montanum*, *Seseli osseum*, *Onobryschis arenaria*, *Peucedanum cervaria*, *Anthericum ramosum*, *Aster amellus*, *Viola hirta*, *Inula ensifolia*, *Inula salicina*, *Trifolium medium*, *Trifolium montanum*, *Rosa gallica*, *Cerasus fruticosa* (szegélyben).

Élőhely területi aránya: **1,10 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **2,0272 ha**

11)

Nem őshonos fafajok spontán állományai

Á-NÉR2007 kód: **S6**

Összevont típusok, társulások: elakácosodott honos erdő állományok; elakácosodott gyümölcsösök, fasávok;

A vizsgálati terület akácos erdő állományai tartoznak ebbe a kategóriába. Az akácot feltehetően gyakran ültették az egykori gyümölcsösök közötti fasorokba, de spontán is megjelenhetett a területen – a vízmosások jó lehetőséget teremtettek a megtelepedésre és a másodlagos expanzióra. A térképezett állományok feltehetően nem akáctelepítés eredményei, hanem más élőhelyek (legelők, erdősávok) spontán előzőnlésével keletkeztek.

Jellemző növényfajok: *Poa angustifolia*, *Chelidonium majus*, *Bromus sterilis*, *Ballota nigra*, *Sambucus nigra*, *Rubus caesius*, *Viola odorata*, *Carduus acanthoides*.

Élőhely területi aránya: **2,75 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **5,0717 ha**

12)

Kistáblás mozaikok

Á-NÉR2007 kód: **T6**

Szántók kisebb kiterjedésben fordulnak elő a tervezési területen, elsősorban a daróci gyümölcsösökhöz kapcsolódóan. Gyakran takarmánynövényt termelnek (elsősorban lucernát). Alacsony produktivitású területeken, többnyire sekély talajokon találjuk állományait. Jelentős lehetett a gyeplépcső konverzió, melyet aztán ismételt felhagyások követhettek.

Összevont típusok, társulások:–

Jellemző növényfajok: *Setaria viridis*, *Agropyron repens*, *Anagallis arvensis*, *Stachys annua*, *Euphorbia exigua*, *Euphorbia falcata*, *Reseda lutea*, *Convolvulus arvensis*, *Lamium amplexicaule*, *Thlaspi arvense*.

Élőhely területi aránya: **1,79 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **3,2999 ha**

13)

Fiatal parlag és ugar

Á-NÉR2007 kód: **T10**

Fiatal felhagyású, nem túl produktív szántók helyén kialakult gyomos gyepek. Számos szántóterületet vadföldként hasznosítottak.

Összevont típusok, társulások:–

Jellemző növényfajok: *Daucus carota*, *Falcaria vulgaris*, *Rumex crispus*, *Cirsium arvense*, *Agropyron repens*, *Setaria viridis*, *Artemisia vulgaris*, *Picris hieracioides*, *Urtica dioica*, *Echium vulgare*, *Melilotus officinalis*, *Arctium lappa*, *Cirsium vulgare*, *Achillea collina*, *Tragopogon orientalis*, *Pastinaca sativa*, *Salvia verticillata*, *Hypericum perforatum*, *Coronilla varia*, *Agrostis tenuis*.

Élőhely területi aránya: **1,73 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **3,2002 ha**

14)

Csemetekertek, faiskolák, kosárkötőfűz ültetvények

Á-NÉR2007 kód: **T11**

Egyetlen kis folton előforduló élőhely. A Szilvás-patak mentén szürke aszatos mocsárrétre telepített lucfenyves és égeressel képviselteti magát. Fajkészlete nem sokban különbözik az érintkező mocsárrétektől.

Összevont típusok, társulások:–

Jellemző növényfajok: *Arrhenatherum elatius*, *Dactylis glomerata*, *Festuca pratensis*, *Poa pratensis*, *Carex buekii*, *Cirsium canum*, *Trifolium repens*, *Trifolium pratense*, *Lotus corniculatus*.

Élőhely területi aránya: **0,07 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **0,135 ha**

15)

Telephelyek, roncsterületek, hulladéklerakók

Á-NÉR2007 kód: **U4**

Az élőhely egyetlen, nem számottevő foltja található a tervezési területen (a Szilvás-patak mentén a lipicai ménes állattartó telepének egy mára nem használt épületegyüttese területén). Szegélye spontán cserjésedik, erdősül.

Összevont típusok, társulások: –

Jellemző növényfajok: *Sambucus nigra*, *Agropyron repens*, *Convolvulus arvensis*, *Robinia pseudo-acacia*, *Prunus spinosa*.

Élőhely területi aránya: **0,03 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **0,0628 ha**

16)

Nyitott bányafelületek

Á-NÉR2007 kód: **U6**

Az Aszalói homokbánya területén előforduló élőhely.

Összevont típusok, társulások: –

Jellemző növényfajok: *Robinia pseudo-acacia*, *R. hispida*, *Calamagrostis epigeios*, *Agropyron repens*, *Convolvulus arvensis*, *Echium vulgare*, *Medicago lupulina*, *Petrorhagia prolifera*, *Trifolium campestre*, *Trifolium pratense*, *Sedum maximum*.

Élőhely területi aránya: **0,33 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **0,6191 ha**

1. 2. 2 A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok

Az adott Natura 2000 terület közösségi jelentőségű fajainak táblázatos felsorolása és jellemzése rendszertani sorrendben illetve jelölés tekintetében a szerint készült, hogy a terv készítésének időpontjában a Natura 2000 terület hivatalos 2008. évi adatlapján a faj jelölő vagy nem jelölő állománnyal fordult elő, illetve hogy a 2009. évi terepi felmérések ezt miként módosították. A jellemzésben fajonként megtalálhatóak a részletes információk. A *-gal jelölt faj kiemelt jelentőségű státuszt jelöl az élőhelyvédelmi irányelv alapján.

Faj neve Magyar/Tudományos (latin) név	Élőhelyvédelmi (HD)/Madárvédelmi (BD) Irányelv melléklete	Egyéb hazai jogszabályi védelem FV: fokozottan védett V: védett
Jelölő faj		
Leánykökörcsin (<i>Pulsatilla grandis</i> Wender)	HD II.	V
Közösségi jelentőségű, nem jelölő faj		
Piros kígyószisz (<i>Echium maculatum</i> L. syn. <i>Echium russicum</i> J.F. Gmel.)	HD II.	V

Jelölő faj

I)

Faj neve:	Leánykökörcsin (<i>Pulsatilla grandis</i> Wender)
Irányelv melléklete:	II. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (10 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	13. sz. melléklet
Állomány nagyság (jelöléskor):	<25000 tő
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	<25000 tő (5–15% virágzik)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Változás nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Pontus-pannon elterjedésű faj, Magyarországon még igen jelentős populációkkal. A középhegységi sztyeprétjeinken még gyakran felbukkan, a Bükk-hegységben és térségében is számos előfordulása ismert. Az Aszaló területén igen nagy, országos léptékben is jelentős populációja él. Élőhelyét itt elsősorban a meredek lejtők, erodálódó felszínekkel tarkított <i>Carex humilis</i> dominálta száraz gyepei („félszáraz irtásrét xerotherm típusa”) jelentik.
Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Potenciálisan a túlzott legeltetés veszélyezteti. Aktuálisan ez nem áll fenn, a terület jelenlegi állapota kedvező a faj fennmaradása, megőrzése szempontjából. A terület jelenlegi kezelésének fenntartása mellett nem veszélyeztetett. Szépsége miatt gyakran csokorba gyűjtik, ez a kis populációkat veszélyeztetheti.
Fajvédelmi lehetőségek:	Az állomány az élőhely megőrzésével biztosítható.

Nem jelölő faj**II)**

Faj neve:	Piros kígyószisz (<i>Echium maculatum</i> L. syn. <i>Echium russicum</i> J.F. Gmel.)
Irányelv melléklete:	II. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (10 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	13. sz. melléklet
Állományméret (jelöléskor):	>30 tő
Állományméret (tervkészítéskor):	>30 tő
Állomány változásának tendenciái és okai:	Változás nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	<i>A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:</i> Pontusz-pannon elterjedésű faj, Magyarországon kifejezett Északi-középhegységi súlyponttal. A Dunántúlon csak a Dunazug-hegységben gyakoribb, másutt igen sporadikus előfordulású. Érzékeny, az élőhelyeinek degradációját kevésbé elviselő, visszaszorulóban lévő faj. Lejtősztyeprétek, löszös, homokos száraz gyepek és félszáraz gyepek jelentik ideális élőhelyét. A Bükk-hegységben és környékén jó néhány előfordulása ismert. Az Aszalón a Dobogó-tető körüli lejtők száraz gyepeiben él kis populációja.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	A terület jelenlegi kezelésének fenntartása mellett nem veszélyeztetett.
Fajvédelmi lehetőségek:	Az állomány az élőhely megőrzésével, a szükséges fenntartó kezelésekkel, károkozások (pl. rendszeres égetés) megakadályozásával biztosítható.

1. 2. 3 A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok

Az adott Natura 2000 terület közösségi jelentőségű fajainak táblázatos felsorolása és jellemzése rendszertani sorrendben illetve jelölés tekintetében aszerint készült, hogy a terv készítésének időpontjában a Natura 2000 terület hivatalos adatlapján a faj jelölő vagy nem jelölő állománnyal fordult elő, illetve hogy a 2009. évi terepi felmérések ezt miként módosították. A jellemzésben fajonként megtalálhatóak a részletes információk. A * a faj kiemelt jelentőségű státuszát jelenti az élőhelyvédelmi irányelv alapján.

Faj neve	Irányelv melléklete	Egyéb hazai jogszabályi védelem
Magyar/Tudományos (latin) név	HD: Élőhelyvédelmi BD: Madárvédelmi	FV: fokozottan védett V: védett
Jelölő faj		
Petényi márna (<i>Barbus peloponnesius</i> Heckel)	HD II. és V.	FV
Közösségi jelentőségű, nem jelölő faj		
Vidra (<i>Lutra lutra</i> Linnaeus)	HD II.	FV
Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i> Linnaeus)	HD II.	V
Halványfoltú küllő (<i>Gobio albipinnatus</i> Lukash)	HD II.	V
Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i> Haworth)	HD II. és IV.	V
Nagypettyes hangyabogárka (<i>Maculinea arion</i> (Denis & Schiffermüller))	HD IV.	V
Tövisszúró gébics (<i>Lanius collurio</i> , Linnaeus)	BD I.⁷	V
Haris (<i>Crex crex</i> , Linnaeus)	BD I.²	FV
Jégmadár (<i>Alcedo atthis</i> Linnaeus)	BD I.²	V
Fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i> Linnaeus)	BD I.²	FV
Gyurgyalag (<i>Merops apiaster</i> , Linnaeus)	BD I.²	FV

⁷ A teljesség igényével a közösségi jelentőségű madárfajokat is szerepeltetjük a természetmegőrzési területeken. A hatósági eljárásoknál viszont a természetmegőrzési területeken a madárvédelmi irányelv nem releváns.

Jelölő faj**I)**

Faj neve:	Petényi márna (<i>Barbus peloponnesius</i> Heckel)
Irányelv melléklete:	HD II. és V. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	fokozottan védett (<i>100 000 Ft eszmei érték</i>)
A faj előfordulása a területen:	14. sz. melléklet
Állománynagyság (jelöléskor):	P – előfordul
Állománynagyság (tervkészítéskor):	P – előfordul
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állomány aktuális méretének felmérésére a program során nem volt mód.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	A Kárpát-medence endemikus faja. Folyók és patakok gyors folyású sziklás, köves aljzatú szakaszain fordul elő. Elterjedésében a vízfolyás mérete nem meghatározó. A nagyobb folyókban elsősorban a pérzónában jellemző, de előfordul a pisztráng-, a paduc - és a márnazonában is. A kisebb vizek közül a hegyi patakokban gyakoribb, az alföldre futó hegylábi vízfolyásokban ritkább. Fenéklakó, rejtőzködő életmódú hal. Pontos magyarországi elterjedése, állományméretei nem ismertek. A mederrendezésen túl a vízszennyezésre is rendkívül érzékeny.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	<i>Potenciális</i> : Élőhelyének átalakítása, vízszennyezés.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelyén a vízfolyás természetes állapotban való megőrzésével biztosítható.

Nem jelölő fajok

II)

Faj neve:	Vidra (<i>Lutra lutra</i> Linnaeus)
Irányelv melléklete:	HD II. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (250 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	időszakos
Állomány nagyság (jelöléskor):	2 egyed
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	Előfordulására utaló nyomot nem találtunk.
Állomány változásának tendenciái és okai:	A tervezési terület egy nagyobb territórium része lehet.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Széles elterjedésű faj, mely előfordul Európában, Ázsiában és Észak-Afrikában. Nyugat-Európai állományai az elmúlt évtizedekben drasztikusan lecsökkentek, számos élőhelyéről eltűnt. Az elmúlt évek felmérései alapján magyarországi helyzete jónak mondható. Táplálkozása (főképp halakat fogyaszt), életmódja miatt szoros kötődést mutat a vizes élőhelyekhez. Lokális állománya a más területeken jellemző vonásokat mutatja. A Szilvás patak-Bán patak vízrendszerében feltehetően egy territórium található. Érzékenysége potenciális táplálkozó-, és élőhelyek jelenléte mellett nem ismert.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	<i>Potenciális:</i> Vizes élőhelyek megszűnése.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhely-megőrzéssel biztosítható.

III)

Faj neve:	Halványfoltú küllő (<i>Gobio albipinnatus</i> Lukash)
Irányelv melléklete:	HD III. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (<i>10 000 Ft eszmei érték</i>)
A faj előfordulása a területen:	14. sz. melléklet
Állománymagyság (jelöléskor):	Nincs adat.
Állománymagyság (tervkészítéskor):	P – előfordul
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állomány aktuális méretének felmérésére a program során nem volt mód.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	A ponto-kaszpi fauna-komplexum potamofil csoportjába tartozik. Elterjedési területét a Duna, a Dnyeszter és a Volga vízgyűjtőterülete jelenti. A nagyobb folyók középső és alsó folyású szakaszainak nyugodt, mély partszakaszokkal tarkított részein fordul elő főképp. A homokos, kavicsos aljzatú vizeket kedveli elsősorban. A reofil küllő fajok közül ez a faj tolerálja leginkább az áramlást, ezáltal átfolyó állóvizekben is jelentős méretű állományai alakulhatnak ki. Magyarországon a négy küllő faj közül a leggyakoribb. Számottevő veszélyeztető tényező – az élőhelyek átalakításán, vízszennyezésen túl – nem ismert.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	<i>Potenciális:</i> Élőhelyének átalakítása, drasztikus vízszennyezés.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelyvédelemmel biztosítható.

IV)

Faj neve:	Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i> Linnaeus)
Irányelv melléklete:	HD III. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (2 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	14. sz. melléklet
Állomány nagyság (jelöléskor):	<100 egyed
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	<50 egyed
Állomány változásának tendenciái és okai:	Rapszodikus, évfüggő.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	A pontuszi faj hazánkban síkvidéki állatként viselkedik, mely emellett dombvidékeken és középhegységi területeken is megtelepszik. Gyorsan felmelegedő, napos vizekben találja meg leginkább az igényeinek megfelelő feltételeket. Lokális állományméreteit általában az adott év csapadékmennyisége határozza meg. Élőhelyével szemben különösebb igényt nem támaszt, állandóbb vízű pocsolyákban is megtelepszik, megőrzése azonban nagyobb kiterjedésű, rendszeresen vízborításos élőhelyek fenntartásával biztosítható.
Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	<i>Potenciális:</i> Élőhelyének vízellátottságát befolyásoló hatások (lecsapolás, kiszáritás). <i>Lokális, aktuális:</i> Nincs.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelymegőréssel biztosítható.

V)

Faj neve:	Nagypettyes hangyaboglárka (<i>Maculinea arion</i> (Denis & Schiffermüller))
Irányelv melléklete:	HD IV. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (50 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	14. sz. melléklet
Állománynagyság (jelöléskor):	R – ritka
Állománynagyság (tervkészítéskor):	R – ritka
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stabil az állomány.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Nyugat-palearktikus, Közép-Ázsiáig előforduló faj. Nagy kiterjedésű, félszáraz gyepek lepkéje. Állományai zömmel alacsony egyedszámúak. Lárvája főképp <i>Thymus</i> fajokon fejlődik, hangyagazdája van, de a magyarországi hangyagazda faji hovatartozása nem ismert. Állományait az élőhely intenzív kezelése (intenzív kaszálás, legeltetés) veszélyezteti. Az előfordulási viszonyaira általánosan jellemzőknek megfelelően a tervezési területen is ritka.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	<i>Potenciális:</i> Élőhelyeinek intenzív kezelése (kaszálás, legeltetés), égetés. <i>Lokális, aktuális:</i> Égetés.
Fajvédelmi lehetőségek:	A vegetáció vertikális szerkezetének fenntartása, zavarás elkerülése.

VI)

Faj neve:	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i> Haworth)
Irányelv melléklete:	HD II. és IV. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (50 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	14. sz. melléklet
Állománymagyság (jelöléskor):	>20 egyed
Állománymagyság (tervkészítéskor):	P – előfordul
Állomány változásának tendenciái és okai:	Valószínűleg az állomány csökkenő tendenciát mutat, ennek oka feltehetően a nem megfelelő módon kivitelezett kaszálás.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	A zonális erdőssztyeppet kísérő mocsár- és láprétek jellemző, euroszibériai faja. Tipikus élőhelyei közül sokat mezőgazdasági termelésbe vontak, így jelentősen visszaszorult napjainkra. Ez főképp a nyugat-európai előfordulásokra igaz, Magyarországon nagyrészt még stabilnak tekinthető állományai ismertek. Kötődést mutat a dús, vertikálisan gazdagon strukturált lápréti növényzethez. Tápnövényei különféle lórom fajok. Magyarországon a számára alkalmas élőhelyeken napjainkban is sokfelé jelen van – erős állományokkal. A Szilvás-patak menti mocsarakban szintén erős populációja tenyészik. Élőhelyének vízellátottságát, növényzetszerkezetét befolyásoló hatásokra nagyon érzékeny.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	<i>Potenciális:</i> Élőhelyének vízellátottságát, növényzetszerkezetét befolyásoló hatások (lecsapolás, kiszáritás, intenzív gazdálkodás, késő nyár előtt végzett kaszálás, nem mozaikos módon végzett területkezelés). <i>Lokális, aktuális:</i> A faj lokális állományai visszaszorultak, az alkalmas élőhelyek területe csökken.
Fajvédelmi lehetőségek:	A vegetáció vertikális szerkezetének fenntartása a nyár végéig.

VII)

Faj neve:	Tövisszúró gébics (<i>Lanius collurio</i> , Linnaeus)
Irányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (10 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Időszakosan a terület cserjéseiben bárhol előfordulhat.
Állomány nagyság (jelöléskor):	3 pár
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	1–2 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nincs változás.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Eurázsiai faj, mely Európában az északi területek kivételével mindenütt, illetve Ázsiában Szibériáig költ. Magyarországon – a középhegységek zárt erdeinek kivételével – mindenütt gyakorinak számít. Elsősorban xerotherm cserjések, bokrosok, folyóárterek szegélyein fordul elő. A párok évente egyszer, májusban költenek. A fészket a tojó alacsonyan, többnyire tüskés cserjefajokon építi. Európai, így a magyarországi állománya is csökkenő tendenciát mutat. Élőhelyein végrehajtott cserjeirtás (mezsgyéken, erdőszegélyeken, gyepterületeken) fészkelési, táplálkozási lehetőségeit csökkenti, a legeltetés megszűntével, szőlőterületek felhagyásával megkezdődő cserjésedés ezzel szemben jelentősen növeli a potenciális élőhelyek területi kiterjedését.
Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Élőhelyein végrehajtott cserjeirtás.
Fajvédelmi lehetőségek:	Gyakorlati védelmét elsősorban élőhelyének biztosítása, a cserjés élőhelyek megőrzése.

VIII)

Faj neve:	Haris (<i>Crex crex</i> , Linnaeus)
Irányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (500 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	14. sz. melléklet
Állomány nagyság (jelöléskor):	1–2 p pár
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	Nem észleltük jelenlétét.
Állomány változásának tendenciái és okai:	A tervezési területen rendszeres fészkelés feltehetően nincs.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Eurázsiai elterjedésű madár. Magassásosokkal, füzesekkel mozaikoló nedves, magas fűvű rétek tipikus fészkelő madara. Az 1950-es, 1960-as években a Magyarországon fészkelő párok száma drasztikusan lecsökkent. A rejtőzködő életmódú madár állományaiban sokfelé jelentős károkat okozott a gépi kaszálás, a fészkek elpusztítása által. Az utóbbi időben – a természetvédelmi célokat szem előtt tartó gyepkezeléseknek is köszönhetően – hazai állománya erősödni látszik. Komoly veszélyt jelent a faj számára az időjárási viszonyok figyelmen kívül hagyásából eredő túlkaszálás, esetleg túllegeltetés.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	<i>Potenciális:</i> Nem a faj védelmét szem előtt tartó kaszálási mód (időpont, jelleg). <i>Lokális, aktuális:</i> Égetés.
Fajvédelmi lehetőségek:	A faj védelme érdekében, annak aktuális és potenciális élőhelyein július vége (július 31.) előtt ne kerüljön sor kaszálásra, a mozaikos kaszálás megvalósítása során a fészkek környékén min. 10 × 10 m-es kaszátlan foltot kell hagyni. A kaszálás kivitelezése során olyan módszert kell alkalmazni, mely lehetőséget biztosít a faj egyedeinek menekülésére: belülről kifelé haladva, vagy sávokban kell végezni a kaszálást.

IX)

Faj neve:	Jégmadár (<i>Alcedo atthis</i> Linnaeus)
Irányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (50 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Időszakos
Állomány nagyság (jelöléskor):	2 egyed időszakosan
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	Néhány egyed időszakosan.
Állomány változásának tendenciái és okai:	A tervezési területen csak időszakosan van jelen.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Euráziában az északi területek kivételével, illetve Észak-Afrikában általánosan elterjedt faj. A számára alkalmas élőhelyeken mindenütt megtelepszik. Folyó- és állóvizek, csatornák, hegyi patakok mentén költ. Fészket partszakadásokba, agyag- és löszfalakba készíti. Európa legtöbb országában stabil az állománya. Extrém hideg telek jelentősen csökkentik egyedszámukat.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	<i>Potenciális:</i> Élőhelyeinek vízmentesítése, extrém hideg telek.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelyvédelemmel biztosítható.

X)

Faj neve:	Fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i> Linnaeus)
Irányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (500 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Időszakos
Állománymagyság (jelöléskor):	1–2 egyed időszakosan
Állománymagyság (tervkészítéskor):	1–2 egyed időszakosan
Állomány változásának tendenciái és okai:	A tervezési területen csak időszakosan van jelen.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Euráziában, Dél- és Kelet-Afrikában előforduló faj. A felmérések alapján a fekete gólya magyarországi állománya az elmúlt évtizedben erősödött (~ 250 pár). Az újonnan megismert fészkelőhelyek száma a kutatások kiterjesztésének is köszönhető. A hazai populációk védelmében kulcsfontosságú az öreg erdők megőrzése. Az ezekre nehezedő gazdasági nyomás miatt ma már sok feketególya-pár csak néhány évig használja fészket, a zavarás miatt évről évre újat épít. A madár ismereteink szerint a következő fafajok öreg példányain fészkel: erdei fenyő, bükk, szil, kőris, fűz, fehér nyár, ritkán vadvörte, illetve akác. A fészkelő helyek védelme mellett a táplálkozó helyek védelme is fontos a hosszú távú megőrzésében. A tervezési terület táplálkozó helyként említendő (1–1 táplálkozó példány előfordulása).
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	<i>Potenciális:</i> Táplálkozóhely felszámolása.
Fajvédelmi lehetőségek:	A faj általános védelmi javaslatában a fészkelés biztosítására vonatkozóan fogalmazhatók meg előírások. [Fészkelési időszakban a terepadottságokat is figyelembe véve kell meghatározni a védőzónát. A védőzónára vonatkozóan ideiglenes termelési korlátozások bevezetése szükséges.] A tervezési terület esetében a táplálkozóhely élőhely-szerkezetének, jellegének fenntartása szükséges.

XI)

Faj neve:	Gyurgyalag (<i>Merops apiaster</i> , Linnaeus)
Irányelv melléklete:	BD II. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (<i>100 000 Ft eszmei érték</i>)
A faj előfordulása a területen:	14. sz. melléklet
Állomány nagyság (jelöléskor):	Nincs adat.
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	5–10 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stabil állomány.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Európai déli területeinek jellemző madara, de megtalálható Északnyugat-Afrikában, Dél-Afrikában, Ázsiában is. Magyarországon a középhegységek zárt erdővel borított részeinek kivételével szórányosan mindenütt előfordul. Évtizedekkel ezelőtt elsősorban a nagyobb folyók partfalaiban költött, alig néhány nagyobb telepe volt ismert. Az 1980-as évektől kezdődően terjedése figyelhető meg. Nagyobb (>50 költő pár) telepei továbbra is ritkák, viszont fészkelésre alkalmas lösz- vagy homokfal jelenléte esetén néhány pár bárhol megtelepedhet. A tervezési területen a Dobogó-tető lábánál fordul elő. A faj fészkelését, állományait veszélyezteti a költőhelyek zavarása a fészkelésre használt falak becserjésedése, esetleg – bányafalak esetében – bánya rekultiváció keretében történő rézsűzése.
Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	<i>Potenciális:</i> Költőhelyek zavarása, lösz és homok-falak becserjésedése, bánya rekultiváció keretében történő rézsűzése. <i>Lokális, aktuális:</i> Költőhelyek zavarása, becserjésedése.
Fajvédelmi lehetőségek:	Aktuálisan, vagy potenciálisan költésre használt falak rendszeres karbantartása, területükön a szukcesszió lassítása, illetve megállítása.

1. 2. 4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok

A fenntartási tervekben a közösségi jelentőségű fajokon (ezen belül a jelölők kimelten) kívül még azok a fajok is helyet kaptak, amelyek közösségi jelentőségűeknek nem minősülnek, de kezelési szempontból jelentősek, általában hazai védett, illetve nem védett fajok egyben. Válogatási szempont volt, hogy sok nem közösségi jelentőségű faj rendelkezik olyan speciális élőhelyi igénnyel, területkezeléssel kapcsolatos érzékenységgel, illetve biogeográfiai jelentőséggel, melyek figyelembe vétele a kezelési irányelvek megfogalmazása során nem hagyható figyelmen kívül. Ezek a legtöbb esetben fokozottan védettek, illetve védettek, de előfordul, hogy mindenféle védettség nélküli indikátor fajok is kerültek a listába. A fajokról adatlap (táblázat) és elterjedési térkép készült.

Faj neve	Egyéb hazai jogszabályi védelem
Magyar/Tudományos (latin) név	FV: fokozottan védett V: védett
Növényfaj	
Homoki vértő (<i>Onosma arenaria</i> W. et K.)	V
Nagy pacsirtafű (<i>Polygala major</i> Jacq.)	V
Bíboros kosbor (<i>Orchis purpurea</i> Huds.)	V
Tarka kosbor (<i>Orchis tridentata</i> Scop.)	V
Agárkosbor (<i>Orchis morio</i> L.)	V
Tarka nőszirm (<i>Iris variegata</i> L.)	V
Gyepes sás (<i>Carex caespitosa</i> L.)	V
Fehér zanót (<i>Chamaecytisus albus</i> (Hacq.) Rothm)	V
Állatfaj	
Barnabundás boglárka (<i>Polyommatus admetus</i> (Esper))	V
Lápi gyöngyházlepke (<i>Brenthis ino</i> (Rottemburg))	V
Kovács tarkalepke (<i>Melitaea telona kovacsi</i> Varga)	V
Hegyi törpeboglarika (<i>Cupido osiris</i> Meigen)	V

Növényfajok

1)

Faj neve:	Homoki vértő (<i>Onosma arenaria</i> W. et K.)
Irányelv melléklete:	-
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (5 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	13. sz. melléklet
Állomány nagyság (jelöléskor):	R – ritka
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	~ 100 tő
Állomány változásának tendenciái és okai:	Változás nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Az <i>Onosma arenaria</i> pannon-balkáni elterjedési súlyponttal jellemezhető taxon, mely Magyarországon homoki és sziklagyepekben él. Egyes szerzők ettől faji, illetve alfaji szinten megkülönböztetnek egy nem elágazó tövű, nálunk nagyrészt az Északi-középhegységre korlátozódó alakot. Vojtkó (2001) és Schmotzer (2004) alapján, a területen ez a taxon, az <i>Onosma pseudarenaria</i> Schur subsp. <i>tuberculata</i> (Kit) Jáv. alfajjal fordul elő, de nem gyakori. Ennek elterjedése szűkebb, a növény pannon endemizmusnak tekinthető. Az Aszalón az erodálódó felszínű, <i>Carex humilis</i> dominálta, de ugyancsak számottevő borítással jelen lévő <i>Brachypodium pinnatum</i> , <i>Bothriochloa ischaemum</i> száraz gyepek faja.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Taposás, túlzott mértékű avar-felhalmozódás egyaránt kedvezőtlen a faj számára.
Fajvédelmi lehetőségek:	Az állomány megőrzése az élőhely megőrzésével, károkozások (pl. rendszeres égetés) megakadályozásával biztosítható.

2)

Faj neve:	Nagy pacsirtafű (<i>Polygala major</i> Jacq.)
Irányelv melléklete:	-
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (5 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	13. sz. melléklet
Állomány nagyság (jelöléskor):	C – gyakori
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	>1000
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nincs változás.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Pontus-mediterrán elterjedésű faj, hazai állományainak többsége az Északi-, és Dunántúli-középhegységben található, máshol ritka (de előfordul pl. a Duna-Tisza-közén, a Kisalföldön és a Fertő-melléki-dombsoron is). Félzáraz és száraz gyepekben, nyílt tölgyesekben él, gyakran másodlagos élőhelyeken is, felhagyott szőlőkben. A Bükk-hegységben és környékén nem ritka, az Aszalón a félzáraz gyep (<i>Polygalo-Brachypodium pinnati</i>) foltok gyakori karakterfaja.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett, az égetést is jól tűri.
Veszélyeztető tényezők:	-
Fajvédelmi lehetőségek:	Az állomány megőrzése az élőhely megőrzésével, károkozások (pl. rendszeres égetés) megakadályozásával biztosítható.

3)

Faj neve:	Bíboros kosbor (<i>Orchis purpurea</i> Huds.)
Irányelv melléklete:	-
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (10 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	13. sz. melléklet
Állománynagyság (jelölés):	R – ritka
Állománynagyság (tervkészítés):	néhány 100 tő
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert változás.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Európai és szubmediterrán elterjedési mintázatot mutató faj. Magyarországon a kollin-szubmontán régióban gyakori, az alföldi területeken ritka faj. Élőhelyválasztását tekintve nem specialista, a száraz gyepektől a zárt erdőig (ritkán bükkösben is) megjelenik, legnagyobb tömegben azonban a nyílt száraz tölgyesekben, szegélyeiken és tisztásaikat alkotó félszáraz gyepekben él. A Bükk-hegységben és környékén is számos adata ismert.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nincs.
Fajvédelmi lehetőségek:	Az állomány megőrzése az élőhely megőrzésével, a szükséges fenntartó kezelésekkel biztosítható.

4)

Faj neve:	Tarka kosbor (<i>Orchis tridentata</i> Scop.)
Irányelv melléklete:	-
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (10 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	13. sz. melléklet
Állománynagyság (jelöléskor):	R – ritka
Állománynagyság (tervkészítéskor):	~ 100 virágzó tő, de a teljes populáció mérete jóval nagyobb lehet, kedvező években a jelzett többszöröse is virágozhat.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert változás.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Változatos élőhelyválasztású, de leginkább erdős-sztyep élőhelyeinken jellemző, mediterrán-szubmediterrán elterjedésű orchideafaj. Hazánkban leginkább a kollin-szubmontán régió sztyeprét jellegű élőhelyeiről ismert. Legtöbb előfordulása a Dunántúli-középhegységből ismert, az Északi-középhegységben ritkább, az Aszalón élő populáció ezért figyelmet érdemlő.
Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Taposás, túlzott mértékű avar-felhalmozódás nem kedvező. A gyepek téli időben történő leégetésére kevésbé érzékeny, de a gyepek túl késői leégetése káros lehet, mivel viszonylag korán, olykor már április derekától virágzó faj.
Fajvédelmi lehetőségek:	Az állomány megőrzése az élőhely megőrzésével, a szükséges fenntartó kezelésekkel biztosítható. A jelenleg rendszeres égetéseket meg kell szüntetni.

5)

Faj neve:	Agárkosbor (<i>Orchis morio</i> L.)
Irányelv melléklete:	-
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (10 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	13. sz. melléklet
Állománynagyság (jelöléskor):	R – ritka
Állománynagyság (tervkészítéskor):	~50
Állomány változásának tendenciái és okai:	Változás nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Európai elterjedésű faj, Magyarországon még elég gyakori. A talaj mésztartalmára nézve közömbös, élőhelyválasztását tekintve nem specialista faj. Leginkább szárazabb gyepterületeken jellemző, de nyíltabb tölgyesekben, kaszálóréteken és más üde gyepekben is él. A Bükkben és környékén regionálisan sem ritka, az Aszalón kisebb populációja él.
Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Taposás, túlzott mértékű avar-felhalmozódás egyaránt nem kedvező. A gyepek téli időben történő leégetésére kevésbé érzékeny, de a gyepek túl késői leégetése káros lehet, mivel viszonylag korán, olykor már április derekától virágzó orchideafaj.
Fajvédelmi lehetőségek:	Az állomány megőrzése az élőhely megőrzésével, a szükséges fenntartó kezelésekkel biztosítható.

6)

Faj neve:	Tarka nőszirm (<i>Iris variegata</i> L.)
Irányelv melléklete:	-
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (5 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	13. sz. melléklet
Állománynagyság (jelöléskor):	R – ritka
Állománynagyság (tervkészítéskor):	>100
Állomány változásának tendenciái és okai:	Változás nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Pontus-pannon elterjedésű faj, a hazai száraz tölgyesekben és származékaiban elég gyakori. A Bükkben és környékén is elég gyakori, az Aszalón élő kis populációja az egykori tölgyes maradványa.
Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nincs.
Fajvédelmi lehetőségek:	Az állomány az élőhely megőrzésével, a szükséges fenntartó kezelésekkel, károkozások (pl. rendszeres égetés) megakadályozásával biztosítható.

7)

Faj neve:	Gyepes sás (<i>Carex caespitosa</i> L.)
Irányelv melléklete:	-
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (2 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	13. sz. melléklet
Állománynagyság (jelölés):	R – ritka
Állománynagyság (tervkészítés):	R – ritka
Állomány változásának tendenciái és okai:	Változás nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Észak-eurázsiai elterjedésű faj, Közép-Európában hegyvidéki jelleggel, illetve reliktumként alacsonyabb területek láprétjein. Magyarországon ritka faj. (Felföldy 2002) szerint <i>Molinio-Juncetea</i> (<i>Carici flavae-Eriophoretum caricetosum caespitosae</i>) faj. A Bükk-hegység térségéből a Szilvás-patak mentéről közölték (Schmotzer in Vojtkó 2001). A Szilvás-patak mentén az égerest körülvevő „magassásos mocsárréten” él, itt homogén, zombékoló struktúrájú, monodomináns foltokat alkot.
Faj veszélyeztetettsége:	Nagymértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Schmotzer (2004) a terület higrofil vegetációtípusainak kiszáradását jelöli meg a terület élőhelyeinek egyik fontos veszélyeztető tényezőjeként.
Fajvédelmi lehetőségek:	A <i>Carex caespitosa</i> élőhelyén a terület megfelelő vízellátásának biztosítása szükséges.

8)

Faj neve:	Fehér zanót (<i>Chamaecytisus albus</i> (Hacq.) Rothm)
Írányelv melléklete:	-
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (2 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Pontosan nem ismert, a program során nem került elő.
Állománynagyság (jelöléskor):	R – ritka
Állománynagyság (tervkészítéskor):	R – ritka
Állomány változásának tendenciái és okai:	Változás nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Pontus-pannon elterjedésű faj, Magyarországon az Északi-középhegységben, a Mátrától keletre jellemző. Erdőssztyep-fajnak tartják. A Bükk-hegységben sok lelőhelye ismert.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	<i>Potenciális:</i> Taposás, túllegeltetés, rendszeres égetés. <i>Aktuális, lokális:</i> A gyepterület rendszeres égetése.
Fajvédelmi lehetőségek:	Az állomány megőrzése az élőhely megőrzésével, a szükséges fenntartó kezelésekkal, károkozások (pl. rendszeres égetés) megakadályozásával biztosítható.

Állatfajok

1)

Faj neve:	Barnabundás boglárka (<i>Polyommatus admetus</i> (Esper))
Irányelv melléklete:	-
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (10 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	14. sz. melléklet
Állománynagyság (jelölés):	C – gyakori
Állománynagyság (tervkészítés):	P – előfordul
Állomány változásának tendenciái és okai:	Valószínűleg csökkenő tendenciát mutat, melynek oka egyelőre nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Közép-Európában, Dél-Kelet-Európában és Törökországban elterjedt faj. Magasfűvű, xerofil, virágzó kétszikűekben gazdag sztyeprétek faja. Magyarországon előfordul a Balaton-felvidéken, a Dunántúli-középhegység keleti felén, a Naszályon, az Aggteleki-karszton és az Upponyi-hegységben. Pontos elterjedéséről, élőhelyigényéről keveset tudunk. Lárvája <i>Onobrychis</i> fajokon fejlődik. A tervezési területen a korábbi felvételezések alapján erős populációja él, ezt a tényt jelen programhoz kapcsolódó terepbejárások nem erősítették meg. Élőhelyeinek zavarása (taposás, égetés stb.) a faj védelme érdekében kerülendő.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	<i>Potenciális:</i> Élőhelyének bárminemű zavarása. <i>Lokális, aktuális:</i> Égetés.
Fajvédelmi lehetőségek:	A vegetáció vertikális szerkezetének fenntartása, bárminemű zavarása elkerülése.

2)

Faj neve:	Lápi gyöngyházlepke (<i>Brenthis ino</i> (Rottemburg))
Irányelv melléklete:	-
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (10 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Nincs adat.
Állománynagyság (jelöléskor):	R –ritka
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Nem került elő.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Valószínűleg csökkenő tendenciát mutat, melynek oka egyelőre nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Palearktikus elterjedésű faj, melynek Magyarországról sokáig kevés, egymástól elszigetelt előfordulási adata volt ismert (Bakonyvidék: Kab-hegy, Padragkút, Zalahaláp; Vértes-hegység; Alpokalja; Aggteleki-karszt: Haragistya). Az intenzívebb kutatásoknak köszönhetően az 1980-as, 1990-es évektől kezdve sok adata vált ismertté. Így például jelenlegi ismereteink szerint a Mátra térségében minden üde, természetközeli élőhelyen előfordul. Lárvája elsősorban <i>Rubus</i> és <i>Filipendula</i> fajokon fejlődik. Élőhelyválasztásában kevésbé kötődik a láprétekhez, gyakrabban fordul elő mezofil gyepekben, erdőtisztásokon. Állományait veszélyeztető tényezőről nem tudunk.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	<i>Potenciális</i> : Nem ismert.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelyvédelemmel biztosítható.

3)

Faj neve:	Kovács tarkalepke (<i>Melitaea telona kovacsi</i> Varga)
Irányelv melléklete:	-
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (50 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	14. sz. melléklet
Állománynagyság (jelöléskor):	R –ritka
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Nem került elő.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Valószínűleg csökkenő tendenciát mutat, melynek oka egyelőre nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Az euszibériai <i>Melitaea phoebe</i> vikariáns fajának tartott pontomediterrán <i>Melitaea telona</i> (északi perempopulációi az Isztriai-félszigettől Dél-Szlovákiáig fordulnak elő) Kárpát-medencében endemikus alfaja. Magyarországon az Északi-középhegységben, valamint a Pilis- és a Budai-hegységben fordul elő. A taxon fontos jellemzője, hogy szemben a <i>Melitaea phoebe</i> fajjal tápnövény-specialista és egyenemzedékes. Előfordulása a félszáraz gyepekhez, sztyeprétekhez köthető. Tápnövénye a <i>Cirsium pannonicum</i> . Május-júniusban repül. A kikelő hernyók előbb átnyaralnak, majd áttelelnek, majd március végén újból táplálkozni kezdenek. Az Aszaló hegyi félszáraz gyepekben kis egyedszámú populációja él. A tápnövény megfelelő mértékű jelenléte mellett fennmaradása biztosítható, állományait elsősorban azok kis egyedszáma és a területkezelésként alkalmazott égetés (telelés) veszélyezteti.
Faj veszélyeztetettsége:	Nagymértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	<i>Potenciális:</i> Égetés, a növényzet-szerkezet tápnövény-denzitást csökkentő megváltoztatása. <i>Lokális, aktuális:</i> Égetés.
Fajvédelmi lehetőségek:	A vegetáció vertikális szerkezetének fenntartása, égetés kerülése

4)

Faj neve:	Hegyi törpeboglárka (<i>Cupido osiris</i> Meigen)
Irányelv melléklete:	-
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (50 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	14. sz. melléklet
Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	R – ritka
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stabil állomány.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Mediterrán, xeromontán faj, mely Magyarországon sokáig csak a Naszályról, Eger környékéről és Szécsényből volt ismert. Később kimutatták Aggtelek környékéről is. Állományméretei mindenütt a kritikus minimum környékén vannak. Előfordulása hegyi száraz és félszáraz gyepekben jellemző. Lárvája <i>Onobrychis</i> fajokon fejlődik. Kifejezetten sérülékeny állományait mindennemű zavarás, élőhelyszerkezet megváltoztatás érzékenyen érinti.
Faj veszélyeztetettsége:	Nagymértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	<i>Potenciális:</i> Égetés, mindennemű zavarás. <i>Lokális, aktuális:</i> Égetés.
Fajvédelmi lehetőségek:	A vegetáció vertikális szerkezetének fenntartása, égetés kerülése.

1. 3. Területhasználat

1. 3. 1. Művelési ág szerinti megoszlás

A területhasználatot a CORINE 50 adatbázis alapján jellemeztük. Egyes felszínborítási kategóriákat összevontunk, így alakult ki az alábbi statisztika. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak a Szilvásváradi Aszaló és Szilvás-patak mente Natura 2000 terület adatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 területek adatait és az országos adatokat is.

Területi kiterjedés	Szilvásváradi Aszaló és Szilvás- patak mente		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Belterületek, városi zöldterületek	0	0,00	7139	0,36	395223	4,22
Egyéb mesterséges felszín	0	0,00	11234	0,57	164226	1,75
Kistáblás szántóföld	5	2,72	112974	5,74	1433449	15,31
Nagytáblás szántóföld	2	1,09	337073	17,13	3450242	36,86
Egyéb szántóterület	0	0,00	3468	0,18	48812	0,52
Természetes gyepek	115	62,50	328609	16,70	560491	5,99
Intenzíven használt gyepek	6	3,26	101291	5,15	401665	4,29
Gyümölcs	0	0,00	2755	0,14	69312	0,74
Szőlő	0	0,00	9019	0,46	140529	1,50
Fűzfa ültetvény	0	0,00	759	0,04	2692	0,03
Komló ültetvény	0	0,00	0	0,00	69	0,00
Tanyás térségek, illetve komplex művelési szerkezet	2	1,09	10071	0,51	247030	2,64
Egyéb mezőgazdasági terület	0	0,00	13377	0,68	84341	0,90
Természetes erdők	44	23,91	638381	32,44	1265314	13,52
Erdő ültetvények	0	0,00	175520	8,92	766975	8,19
Egyéb erdők	0	0,00	640	0,03	946	0,01
Vizenyős terület	10	5,43	74548	3,79	126453	1,35
Felszíni víz	0	0,00	140455	7,14	202992	2,17
Egyéb természetes terület	0	0,00	650	0,03	769	0,01
Összesen	184	100,00	1967963	100,00	9361529	100,00

A terület Szilvásváradi (116,4 hektár – 62%) és Nagyvisnyói (72,4 hektár – 38%) közigazgatási területen két egymással érintkező egységet alkot. A művelési ágak között dominálnak a gyepterületek (65,76%), melyhez képest jóval kisebb arányba képviseltetik magukat az erdők (23,91%) és a kistáblás szántóterületek (2,72%), illetve a nagytáblás szántóterületek (1,09 %). Jelentős a kivett területek aránya, mely csoportba a gyepterületeket felosztó főbb dűlőutak (saját használatú utak), az egykori anyagnyerőhelyek (bányák) és a Szilvás-patak érintett szakasza is beletartozik.

1.3.1.1. A terület jellemzése az ökotípusos földhasználati modellben

Ökotípusok alatt az azonos ökológiai/alkalmassági/érzékenységi adottságokkal jellemezhető területeket értjük. Az ökotípusos földhasználati modellben részben külön vizsgáltuk a területek mezőgazdasági alkalmasságát, erdőalkalmasságát és környezeti érzékenységét. Ezek után mindhárom tulajdonság három fokozatának egy területi egységre vetített dominanciáját és azok kombinációját fejeztük ki egy-egy ökotípussal. Azaz a fent említett tényezőkkel – agráralkalmasság, erdőtelepítési alkalmasság, környezeti érzékenység – egyenként jellemeztünk egy három fokozatú skálán minden területi egységet. Ezek után megvizsgáltuk, hogy a három értékelt tulajdonság kombinációja miként jellemez egy területet. Mivel ezzel a módszerrel igen sok ökotípus jön létre, ezért ezekből csoportokat alkottunk a tényezők tulajdonság dominanciája alapján. Ennek értelmében az alábbi 10 származtatott ökotípust hoztuk létre:

1. jó, illetve kiváló termőképességű agrárterületek,
2. gyenge illetve közepes termőképességű agrárterületek,
3. környezetileg érzékeny agrárterületek,
4. erdőtelepítésre javasolt területek,
5. védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek,
6. erdőtelepítésre javasolt, környezetileg érzékeny területek,
7. jó illetve kiváló agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek,
8. gyenge illetve közepes agrártermelési adottságú, vagy védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek,
9. környezetileg érzékeny, jó agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek,
10. gyenge agrártermelési és erdőtelepítési alkalmasságú, környezetileg érzékeny területek.

Ezen kívül megjelennek még a jelenlegi erdőterületek és a vizsgálatból egyéb okból kizárt területek.

A későbbiekben ez a metodika szolgált az OTrT felülvizsgálatában meghatározott övezetek lehatárolására. Mely szerint a

- „Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület” kategóriát az 1. és 7. ökotípus területeiből leválogatott szántóterületek (nagyábrás szántóföldek, kistáblás szántóföldek, melegházak, állandóan öntözött szántó területek, rizsföldek) adják.
- Az erdőgazdálkodási térség „Erdőtelepítésre szánt tervezett erdeit” a 4. és 6. ökotípusok jelölik ki,
- „Erdőtelepítésre, fásításra alkalmas terület” övezetét a 4., 5. és 6. ökotípusok adják.

Az ökotípusos földhasználatnál bemutatott statisztikai adatok a Natura 2000 terület összterületére vonatkozóan kis mértékben eltérhetnek egymástól, mivel a vizsgálat és a statisztikai adatok előállítására térinformatikai módszerekkel történt 1 ha-os pixelmérettel.

Szántóföldi művelési alkalmasság

A szántóföldi művelési alkalmassági vizsgálat alapját a felhasznált talajtani (az Agrotopográfiai térkép fizikai féleség, vízgazdálkodási tulajdonságok, kémhatás és mészállapot tulajdonságok) és klimatikus környezeti változók alkalmasság szerinti súlyozása adja, mely széles szakértői kör bevonásával és az ún. Guilford-eljárással történt. Ezt követően a KIPA-eljárás alkalmazásával a vizsgált öt növény (búza, kukorica, napraforgó, lucerna, cukorrépa) termesztési alkalmassága alapján az azonos környezeti változókkal jellemezhető, homogén területek rangsorolása valósult meg.

A vizsgálatból az alábbi felszínborítási kategóriákat zártuk ki:

- mesterséges felszín kategóriái,
- ültetvények,
- erdők,
- vizenyős területek,
- vizek.

A vizsgálat eredményeként az alábbi kategóriákat alakítottuk ki:

- vizsgálatból kizárt terület,
- legkevésbé alkalmas terület,
- alkalmas terület,
- leginkább alkalmas terület.

A terület szántóföldi művelési alkalmassága a tervezési területen az alábbi táblázat szerint alakul. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak az adott terület adatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait és az országos adatokat is.

	Szilvászvárad Aszaló és Szilvás-patak mente		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	Ha	%
Vizsgálatból kizárt terület	27	14,75	989027	50,35	2889136	31,06
Legkevésbé alkalmas terület	1	0,55	342354	17,43	1215097	13,06
Alkalmas terület	155	84,70	556887	28,35	3962396	42,60
Leginkább alkalmas terület	0	0,00	75924	3,87	1235049	13,28
Összesen	183	100,00	1964192	100,00	9301678	100,00

A tervezési terület jelentős része szántóföldi művelésre alkalmas, mely csaknem megegyezik az országos arányokkal és sokkal magasabb a teljes Natura 2000 területekhez viszonyítva. Kiváló terület nincs az adott területen, a kevésbé alkalmas terület részaránya is elhanyagolható, így mindkét arány jóval alulmarad mind az országos arányhoz képest, mind pedig a Natura 2000 területek arányához képest.

Erdőtelepítési alkalmasság

Az erdőtelepítési alkalmasságot két fő szempont határozza meg:

a vizsgált terület potenciális erdőgazdálkodási teljesítőképessége – gazdasági alkalmassága és az erdő iránti környezeti igény – a leendő erdőnek a terület környezeti érzékenységre gyakorolt várható kedvező hatása, erdő környezeti teljesítőképessége. Értéke annál nagyobb, minél nagyobb lesz az új erdő várható környezetjavító (talajvédelmi és víztisztító, vízgazdálkodást szabályozó, stb.) szerepe, minél nagyobb mértékben jelentkezik az erdő környezeti érzékenységet befolyásoló hatása iránti társadalmi és földtulajdonosi igény.

Az erdőalkalmasság mértéke a következő képlet segítségével határozható meg:

$$\text{ERDŐALKALMASSÁG} = \text{A TERÜLET ERDŐGAZDÁLKODÁSRA VALÓ ALKALMASSÁGA (E_Galk)} + \text{ERDŐ IRÁNTI KÖRNYEZETI IGÉNY (E_KVszuks)}$$

Az erdőalkalmasságot tehát a gazdasági alkalmasság és az erdő iránti környezeti igény együttes értéke adja. Ez azt jelenti, hogy az erdőtelepítésre való alkalmasság gazdasági érdekből vagy

környezetérzékenységi okból egyaránt magas lehet, sőt a két érdek összeadódva megelőzheti az esetleg prioritást élvező szántóföldi földhasználati igényt.

A védett területek esetében az erdőtelepítés csak akkor javasolható, ha nem sért természetvédelmi érdeket. A telepítés során honos fajok alkalmazásával természetesen erdőket kell létrehozni.

A vizsgálatból kizárásra került területek az alábbiak:

- mesterséges felszín kategóriái,
- ültetvények,
- tanyák,
- természetes gyepek,
- erdők,
- vizenyős területek,
- vizek,
- jogi oltalom alatt álló területek (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület),
- ex-lege területek,
- ramsari területek.

A terület erdőgazdálkodásra való alkalmasságát az alábbi tényezők befolyásolják:

$$E_{Galk} = GEN_{alk} + T.VÍZG + T.KÉM + KLIMA_{alk}$$

A képletben szereplő tényezők az alábbiak:

GEN _{alk}	A talaj genetikus típusai (Agrotopográfiai adatbázis),
T.VÍZG	A talaj vízgazdálkodási tulajdonságai (Agrotopográfiai adatbázis),
T.KÉM	A talaj kémhatása és mészállapota (Agrotopográfiai adatbázis),
KLIMA _{alk}	Erdészeti klímazónák az alkalmasság szerint pontozva.

Az erdőtelepítési alkalmasságot nemcsak az erdőgazdálkodásra való alkalmasság határozza meg, hanem az erdő iránti környezeti igény, környezetvédelmi szükségesség. Az erdő iránti környezeti igényt az alábbi tényezők befolyásolják:

$$E_{KVszüks} = T.FIZ + LEJT + VÍZV + KLIMA_{kv}$$

A képletben szereplő tényezők az alábbiak:

T.FIZ	A talaj fizikai félesége (Agrotopográfiai adatbázis),
LEJT	Lejtőkategória,
VÍZV	Felszín alatti vízvédelmi területek,
KLIMA _{kv}	Erdészeti klímazónák a környezeti igény szerint pontozva.

A vizsgálat eredményeként az alábbi erdőtelepítési alkalmassági kategóriákat alakítottuk ki:

- Vizsgálatból kizárt terület,
- Feltételesen alkalmas terület,
- Alkalmas terület,
- Kiválóan alkalmas terület.

A terület erdőtelepítési alkalmassága a tervezési területen az alábbi táblázat szerint alakul. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak az adott terület adatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait és az országos adatokat is.

	Szilvásvárad	Natura 2000	Ország
--	--------------	-------------	--------

	Aszaló és Szilvás- patak mente		területek			
	ha	%	ha	%	ha	%
Vizsgálatból kizárt terület	170	91,89	1525394	77,73	4103130	44,16
Feltételesen alkalmas terület	0	0,00	91380	4,66	576091	6,20
Alkalmas terület	1	0,54	298767	15,22	3855787	41,50
Kiválóan alkalmas terület	14	7,57	46870	2,39	755607	8,13
Összesen	185	100,00	1962411	100,00	9290615	100,00

Mivel a terület felszínborítását jellemzően a természetes gyepek és az erdők adják, így a terület nagy része a vizsgálatból kizárásra került. Az alkalmassági szempontból vizsgálható területek kiválóan alkalmasak erdőtelepítésre, a tervezési területet körülvevő területeken szintén erdőtelepítésre alkalmasak, többnyire pedig kiválóan alkalmasak.

Környezeti érzékenység

A környezeti érzékenységet három tényező összegzéséből állítottuk elő, ezek:

- élővilág-érzékenység,
- talajérzékenység,
- vízbázisok érzékenysége.

A tényezők kapcsán azt vizsgáltuk, hogy adott tulajdonság jelen van-e az egyes területi egységeken, avagy nincs.

A környezeti érzékenység szintézis térkép azt mutatja, hogy a három tényezőtől hány fed át adott helyen. A vizsgálatból kizártuk a mesterséges felszíneket.

Az élővilág érzékenységet a jogi oltalom alatt álló területek, az ökológiai hálózat területei, a Natura 2000 területek, és az ex-lege területek alkotják.

A talaj érzékenységét az erózió mértékével fejeztük ki. Az eróziós térkép készítésekor azt a módszert alkalmaztuk, amely tulajdonképpen nem az erózió állapotának felmérésére, hanem a talajvesztés lehetséges mértékének becslésére épül. Ezek alapján 2 t/ha/év mennyiség felett érzékenynek tekintettük a területet.

A környezeti érzékenység harmadik összetevőjeként a területtel kapcsolatos vízvédelmi szempontokat vizsgáltuk, ami során a nitrátérzékeny és a felszín alatti vízvédelmi területeket vettük számba.

A fentiek értelmében az alábbi kategóriákat alakítottuk ki:

- nem érzékeny terület,
- legkevésbé érzékeny terület,
- érzékeny terület,
- legérzékenyebb terület.

A terület környezeti érzékenysége a tervezési területen az alábbi táblázat szerint alakul. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak az adott terület adatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait és az országos adatokat is.

	Szilvásvárad Aszaló és Szilvás- patak mente		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%

	Szilvásvárad Aszaló és Szilvás- patak mente		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Nem érzékeny terület	0	0,00	23770	1,21	3255279	35,02
Legkevésbé érzékeny terület	0	0,00	905517	46,12	4177749	44,95
Érzékeny terület	173	95,58	1025916	52,25	1844314	19,84
Legérzékenyebb terület	8	4,42	8285	0,42	17014	0,18
Összesen	181	100,00	1963488	100,00	9294356	100,00

A Szilvásvárad Aszaló és Szilvás-patak mente tervezési területe szinte teljes területe két szempontból (élővilág-érzékenység és vizek érzékenysége) érzékeny. Ezt egészítik ki az erózió által is veszélyeztetett foltok. Így a terület környezeti érzékenysége magasan meghaladja mind az országos átlagot, mind a Natura 2000 területek átlagát.

Ökotípusos földhasználati meghatározottság

Miután értékeltük az egyes tényezőket (pontértéket adtunk 0–3 között – 0: vizsgálatból kizárt, 1: leggyengébb -> 3: legmeghatározóbb) megvizsgáltuk, hogy az egyes területi egységeken hogyan alakul a három tulajdonság kombinációja és azok dominanciája. Az egyes ökotípusokat az alábbi algoritmussal alakítottuk ki:

1. „jó, illetve kiváló termőképességű agrárterületek”
Ezt a minősítést kapta egy terület, ha a szántóföldi alkalmasság 3-as volt és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 2.
2. „gyenge illetve közepes termőképességű agrárterületek”:
a szántóföldi alkalmassági dominancia erősebb az erdőtelepítési dominanciánál, a terület gyenge vagy közepes termőképességű. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha a szántóföldi alkalmasság 2-es volt és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 1.
3. „környezetileg érzékeny agrárterületek”:
jó, illetve kiváló termőképességű területek magas környezetérzékenységi meghatározottsággal, amit a földhasználat során mindenképpen figyelembe kell venni
Ezt a minősítést kapta egy terület, ha a szántóföldi alkalmasság 3-as volt, az erdészeti alkalmasság kisebb vagy egyenlő, mint 2, de a környezeti érzékenység szintén 3-as értéket vitt az ökotípus jellemzésébe.
4. „erdőtelepítésre javasolt területek”:
Ezt a minősítést kapta egy terület, ha az erdészeti alkalmasság 3-as volt és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 2.
5. „védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek”:
Az erdőtelepítési dominancia erősebb a szántóföldi alkalmassági dominanciánál, a terület erdőtelepítésre figyelembe vehető. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha az erdészeti alkalmasság 2-es volt és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 1.

6. „erdőtelepítésre javasolt, környezetileg érzékeny területek”:
Erdőtelepítésre indokolt területek magas környezetérzékenységi meghatározottsággal, amit a földhasználat során mindenképpen figyelembe kell venni. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha az erdészeti alkalmasság 3-as volt, a szántóföldi alkalmasság kisebb vagy egyenlő, mint 2, de a környezeti érzékenység szintén 3-as értéket vitt az ökotípus jellemzésébe.
7. „jó, illetve kiváló agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek”:
A területnek az erdőtelepítési és a szántóföldi növénytermesztési alkalmassági dominanciája egyaránt jellemző, mindkét meghatározottsághoz kiváló adottságok tartoznak. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha mind a szántóföldi alkalmasság, mind az erdészeti alkalmasság 3-as volt és a környezeti érzékenység kisebb vagy egyenlő, mint 2.
8. „gyenge, illetve közepes agrártermelési adottságú, vagy védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek”:
Mind az erdőtelepítési alkalmasság, mind a szántóföldi alkalmasság közepes. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha mind a szántóföldi alkalmasság, mind az erdészeti alkalmasság 2-es volt és a környezeti érzékenység kisebb vagy egyenlő, mint 1.
9. „környezetileg érzékeny, jó agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek”:
Mind erdőtelepítésre indokolt terület, mind a szántóföldi növénytermesztésre alkalmas terület, magas környezetérzékenységi meghatározottsággal, amit a földhasználat során mindenképpen figyelembe kell venni. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha mindhárom érték 3-as volt.
10. „gyenge agrártermelési és erdőtelepítési alkalmasságú, környezetileg érzékeny területek”:
A környezeti érzékenység dominál, vagy közepes és gyenge termelési adottságok esetén ugyanakkora súllyal határozza meg a területet. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha a környezeti érzékenység 3-as vagy 2-es és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 2. Avagy a környezeti érzékenység 1-es vagy 0-ás és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 1.

A terület ökotípusos földhasználati meghatározottsága a tervezési területen az alábbi táblázat szerint alakul. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak az adott terület adatait helyeztük el, hanem a magyarországi Natura 2000 területek összesített adatait és az ország teljes területére vonatkoztatott adatokat is.

	Szilvásvárad Aszaló és Szilvás-patak mente		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Vizsgálatból kizárt terület	0	0,00	12779	0,65	606270	6,53
Jó illetve kiváló termőképességű agrárterületek	0	0,00	66053	3,37	1137101	12,24
Gyenge illetve közepes termőképességű agrárterületek	0	0,00	151762	7,74	685599	7,38
Környezetileg érzékeny agrárterületek	0	0,00	220	0,01	750	0,01
Erdőtelepítésre javasolt területek	17	9,39	38492	1,96	640499	6,89
Védelmi célú erdőtelepítésre javasolt	0	0,00	33728	1,72	494606	5,32

	Szilvászvárad Aszaló és Szilvás-patak mente		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
területek						
Erdőtelepítésre javasolt, környezetileg érzékeny területek	0	0,00	350	0,02	1013	0,01
Jó illetve kiváló agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek	0	0,00	5521	0,28	71255	0,77
Gyenge illetve közepes agrártermelési adottságú, vagy védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek	0	0,00	124085	6,32	2077736	22,37
Környezetileg érzékeny, jó agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek	0	0,00	0	0,00	3	0,00
Gyenge agrártermelési és erdőtelepítési alkalmasságú, környezetileg érzékeny területek	148	81,77	795332	40,54	1722495	18,54
Jelenlegi erdőterületek	16	8,84	733642	37,39	1852347	19,94
Összesen	181	100,00	1961964	100,00	9289674	100,00

A terület szinte teljes területe a „Gyenge agrártermelési és erdőtelepítési alkalmasságú, környezetileg érzékeny területek” ökotípusba tartozik, igen kevés terület (kb. 10 %) pedig a „Erdőtelepítésre javasolt területek” ökotípusba. A terület jelenlegi területhasználata összhangban van a földhasználati vizsgálatból esetlegesen levonható konverziós javaslattal, hiszen a földhasználat jelenlegi és javasolható iránya a gyephasznosítás és az erdőgazdálkodás.

1. 3. 2. Tulajdoni viszonyok

A területet 66 földrészlet érinti. A legnagyobb földrészlet 44 hektáros önkormányzati tulajdonú. Az 1 ha alatti földrészletek aránya 60 % körüli. A 10 ha-nál nagyobb földrészletek száma 6 db. A területre magán- és önkormányzati tulajdon jellemző, melynek aránya 88 %. A 12 % állami tulajdonon Egererdő Erdészeti Zrt. és az Állami Ménesgazdaság osztozik.

A területek a földprivatizáció előtt részben a Magyar Állam tulajdonában részben, mint legeltetési társulati földek az önkormányzat tulajdonában voltak. Szilvászvárad önkormányzat tulajdona ma is jelentős (84 hektár; a teljes terület 44%-a). A privatizáció következtében a területek jelentős része magántulajdonba került (46 %). A nagyvisnyói község határban az összes gyepterület, míg a szilvászvárad határban a Szilvás-patak menti rétek magánosítása következett be a rendszerváltást követően. Állami tulajdonú gazdasági társaságok, úgymint az Egererdő Zrt. és az Állami Ménesgazdaság a területnek összesen 5,8%-án gazdálkodik. A Szilvás-patak (Szilvászvárad 098) a Magyar Állam tulajdonában, az Észak-magyarországi Környezetvédelmi- és Vízügyi Igazgatóság (ÉKÖVIZIG) kezelésében van (2,5%). Az állami kezelesű területeken üzemszerű, a magántulajdonú és önkormányzati tulajdonú ingatlanok gyepterületein bérlegeltetés, az erdőterületeken pedig üzemtervszerű gazdálkodás valósul meg.

1. 3. 3. Területhasználat és kezelés

A Szilvásvárad Aszaló és Szilvás-patak mente Natura 2000 terület Szilvásvárad és Nagyvisnyó településeket érinti, legnagyobb része Szilvásvárad közigazgatási határán belül található. A területre a természetvédelmi területté nyilvánítás kapcsán részletes kezelési terv készül. Az erdők által körbezárt, kisebb-nagyobb gyepes területeket évszázadokon keresztül legeltetéssel és kaszálással hasznosították. A '60-as évektől fokozatosan csökkent a legeltetéssel/kaszálással hasznosított területek aránya. Az Aszaló területén az elmúlt 20 évben pedig szinte teljesen felhagytak mind a kaszálással, mind pedig a legeltetéssel.

1. 3. 3. 1. Mezőgazdaság

A terület közel 80%-ban gyep művelési ágú, amely alapvetően meghatározza a tervezési terület jelentős mezőgazdasági hasznosítását. A gyepek hasznosítása eltérő, az egyes gyeptípusokon (száraz és félszáraz legelők; gyümölcsösök helyén kialakult gyepek; nedves gyepek és sásrétek). A gyepterületek mai és történeti hasznosítása jelentősen eltér, mind a használat minőségét, mind intenzitását tekintve. A területen elsősorban a száraz gyepterületeken legeltetés volt a domináns hasznosítás: marhával, illetve a II. világháborút követően birkával. A sekély termőreteg a nagyfokú taposás következtében alakult ki, elsősorban a Dobogó-tető délies kitétségeiben. Ezen gyepek gyenge fűhozammal, főleg legeltetésre kevésbé alkalmas lappangósasos – élesmosófűves – tollas szálkaperje állományokat hordoznak. A legeltetés egykori intenzív voltát mutatja az eróziós pászták megléte is. A legeltetés megszűntével a száraz és mezofil gyepek cserjésedése csak mérsékelten indult meg. A délies kitétséggű, igen száraz verők a legeltetés maradványaként szinte csak a boróka bokrok meglepedését segítették elő. A plakorhelyzetű gyepterületek a Bikk-tető gerincén – mélyebb kevésbé meszes termőtalajon – intenzívebben cserjésednek, elsősorban egybibés galagonyával, vadrózsával és kökénnyel. A cserjésedés elsősorban a vízmosságok – részben spontán – erdőállományai illetve a cserjés mezsgyével rendelkező dűloutak (pl. Szilvásvárad 054/1, 060, 062 hrsz-ek) irányából jelentősebb.

A gyepterületek cserjésedését akadályozza, illetve lassítja a területen jelentkező spontán (illetve szándékos) tüzek gyakorisága is. A szervesanyag eltávolításának ezen „módjának” a megítélése természetvédelmi szempontból vitás. A cserjésedés visszafogásával illetve a kétszikűekben gazdag félszáraz gyepek fenntartásával akár szerepét pozitívan is értékelhetnénk, de a gerinctelen fauna, illetve a talajlakó, valamint cserjésekben költő fajok szempontjából igen károsak is lehetnek a nyárvégi tüzesetek.

A nagyvisnyói község határban található gyepek eltérő eredetűek. Az alapvetően hegyvidéki külterülettel rendelkező Nagyvisnyó külterületi határában csak ezen a vonulaton (Kis-Muhar lapától a Mihalovits-kőfejtőig) lehetett kialakítani gyümölcsösöket, illetve kisparcellás szántókat. A II. világháborút követő légifotókon látható, hogy ekkor még szőlő-gyümölcsösöként hasznosították a területeket („Felső-szőlő” topográfiai névként ismert a terület ma is), melyeket változatos fa- és cserjefaj-összetételű erdősávok választottak el egymástól (pl. Nagyvisnyó 020/10, 020/14 hrsz-ek). Mára a szántóföldi, gyümölcsstermesztési használat teljesen elmaradt, valószínűleg a belterülettől való nagyobb távolság miatt a falu melletti „Papszőlője” zártkertre (046/1 hrsz) koncentrálnak. A gyümölcsös maradványainak tekinthetők a fennmaradt szilva, meggy, körtefák is, amelyek igen erőteljesen pusztulnak az elmaradt kertészeti munkák (metszés) hiányában, illetve a rendszeres égetések miatt.

A gyepterületek harmadik típusát a Szilvás-patak mentén megtalálható nedves gyepek és sásrétek képviselik. A mély fekvésű sásosok, különösen a zsombékoló szerkezetű gyepes sásosok jelenleg nem állnak kezelés alatt. Sajnálatosan az elmúlt évtizedben több alkalommal leégették a területet, amely a szukcesszió felgyorsulását és a zsombékos degradálódását is

magával hozta. A patak menti mezofil réteket elsősorban szénagyűjtés céljából rendszeresen kaszálja az Állami Ménesgazdaság. Ezen állományok természetessége így megfelelő.

A területen a szántóművelési ágú területek alacsony kiterjedésben fordulnak elő (4,8 hektár – összterület 2,5%-a). Területileg szántók csak a tervezési terület déli határában, Szilvásvárads külterületén, az Ebes- és a Dajka-szőlő zártkertekhez illeszkednek (Szilvásvárads 056/3-8, illetve 056/11-19). A parcellák mérete a 0,1 – 0,34 hektár között változik, gyenge termőképességére utal az aranykorona-értékek megoszlása is (AK: 0,68–5,87). A 2005-ös légifotó alapján a keskeny kisparcellás földrészletek közül csak az alábbi 6 földészletet szántják (056/3-8) oly módon, hogy csak a kevésbé meredek lejtőket művelik egyben, míg a földrészletek északi része visszagyepesedett. A többi szántó művelési ágban szereplő földrészletet (056/11, 12, 14,15, 17, 18, 19) nem hasznosítják, azok jelenleg cserjésekkel tagolt természetközeli gyep állapotában vannak.

Összességében a területen csak kevés helyen kaszálnak, vagy legeltetnek, a legnagyobb részét égetik. Felhagyott kaszáló gyümölcsös is található a területen. A többi részen takarmánytermesztés folyik, árutermelés egyáltalán nem jellemző. A gazdák részesülnek a kedvezőtlen adottságú területek támogatásában (KAT) és az agrár-környezetgazdálkodási támogatásban (AKG). A legtöbben viszont idősek, így ha ezek a támogatások kifutnak, akkor valószínűleg felszámolják a gazdaságukat. (pl. juhtenyésztés). Problémát jelent a szakemberhiány is. Az Állami Ménesgazdaság 5 hektáron legelteti a lipicai ménest. Jó kapcsolata van a nemzeti park igazgatósággal. Egy gazda bérel 30 ha-t az önkormányzattól, amin vadgazdálkodást folytat. A területen korábban szőlők is voltak. A Szilvás-patak mentén 0,5 ha-os területeken folyik gazdálkodás.

1. 3. 3. 2. Erdőgazdálkodás

A Szilvás-patak mentére az égeresek és a magassásos gyepek a jellemzőek.

Az ingatlannyilvántartási adatok alapján a terület 9,5%-án található erdő művelési ágú terület, összesen 18,02 hektár kiterjedésben. A 2003. január 1-től érvényes körzeti erdőtervezési terv alapján az erdőtervezett erdőterület nagysága 13,00 hektár, mely 10 évvel ezelőtt 5,6 hektár volt. A szilvásvárad körzeti erdőtervezési egység száma: 545. Az érvényes körzeti erdőtervezési tervet jóváhagyó határozat száma 56181/46/2004. A körzeti erdőtervezési terv törzskönyvi száma: 4/2004. Az erdőtervezési nyilvántartás és az ingatlannyilvántartás közötti eltérés elsősorban abból adódik, hogy a terület erdőművelési ágú, 0,5 hektárnál kisebb földrészletei nem estek erdőtervezési kötelezettség alá.

A Szilvásvárad Aszaló és Szilvás-patak mente Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület erdőállománya 11 részletben 13,8 hektáron helyezkedik el.

Érintett erdőtervezési területek erdőtervezési jelei (Szilvásvárads):

Tag	Részlet	Terület (hektar)
5	A	2,10
5	B	0,40
5	C	1,30
5	E	1,80
5	TI	0,80
6	A	2,00

6	B	0,70
6	C	0,50
6	D	1,70
6	E	2,00
6	F	1,00
	Összesen	13,08

Az alábbi táblázatok bemutatják a jelenlegi faállománytípusok területi kiterjedését, illetve a faállományban megvalósítandó fafajösszetétel, a célállomány területi kiterjedését.

A jelenlegi faállomány-típusok területei:

Típus	Terület (ha)
Egyéb lomb elegyes-akác	5,00
Akác	2,01
Egyéb lágylombos	1,98
Egyéb lomb elegyes-cseres	1,84
Elegyes-mézgás égeres	1,70
Fenyő elegyes-feketefenyves	0,48
Feketefenyves	0,42
Nincs adat	0,37
Összesen	13,80

A tervezett faállomány-típusok és területeik:

Típus	Terület (ha)
Egyéb kemény lombos	5,00
Molyhos tölgyes-cseres	2,91
Kocsánytalan tölgyes-cseres	2,54
Elegyes-mézgás égeres	1,70
Cseres-gyertyános-kocsánytalan tölgyes	1,28
Nincs adat	0,37
Összesen	13,80

A kezelési üzemmódról elmondható, hogy szinte az egész vágásos erdő (11,45 ha) és csak 1,98 hektár faanyagtermelést nem szolgáló kezelési üzemmódú erdő.

Rendeltetés szerint a terület legnagyobb része védelmi rendeltetésű, talajvédelmi erdő (11,73 ha) és csupán 1,7 hektár a gazdasági rendeltetésű, faanyagtermelést szolgáló erdők területe.

A terület jellegénél, illetve az erdők természetességénél fogva az erdők szerepe a védelmi funkciók megvalósításában elmarad a gyepek szerepéhez képest, azonban semmiképp nem elhanyagolható, mivel:

- számos erdei, illetve életciklusa alatt az erdőkhöz kötődő természetvédelmi szempontból is jelentős faj fordul elő a területen;

- a legeltetés/kaszálás elmaradásával az erdőterületek záródásával, spontán regenerációjával az erdőterület nagysága és jelentősége nőni fog;
- potenciális erdőtelepítések érinthetik a területet, ahogy korábbi kopárfásítások nyomai is fennmaradtak;
- az inváziós fajokhoz köthető kezelési feladatok az erdőterületekhez, illetve a visszaerdősülő területekhez köthetők (l. akác visszaszorítása).

A sekély termőréteg és a fokozott erózióveszély miatt az erdők rendeltetése a Szilvásváradi 6D erdőterület kivételével talajvédelmi. A védetté nyilvánítás után az elsődleges rendeltetés a jogszabályoknak megfelelően „védett természeti területen lévő erdő” rendeltetésre módosulna, további rendeltetésként a korábbi védelmi rendeltetés megőrzése szükséges. A természetvédelmi kezelésnek a védelmi funkcióra is tekintettel kell lennie.

A területen az 50'-es évektől kezdve több alkalommal is próbálkoztak erdőtelepítéssel, elsősorban feketefenyővel, akáccal és kis részben csertölgygel. Ezek a fafajok az állományalkotó fő fafajok. Mellettük jelentős az erdőgazdálkodási szempontból kevesbé preferált pionír fafajok, a rezgőnyár és nyír aránya. A vízmosásokban erőteljesen terjed az akác, részben veszélyeztetve az őshonos cseres gyertyános-tölgyes állományokat. Erdőgazdálkodási szempontból kevesbé jelentősek, de természetvédelmi szempontból igen értékesek a ligetes molyhos tölgyes facsoportok, amelyekbe igen idős bükk egyedek is elegyednek. Az erdők regenerációját a minden évben jelentkező gyep- és erdőtüzek nem segítik elő. A károsodás leginkább a feketefenyő állományokban jelentkezik. A Szilvás-patakot kísérő fűz- és égerliget is üzemtervezésre került a 90'-es években (Szilvásváradi 6D erdőterület). Az erdőterület természetessége megfelelő. Az erdőterületek nem védettek.

Az erdő művelési ágban lévő területek korábban a Magyar Állam és részben a szilvásváradi önkormányzat tulajdonában voltak, azonban az erdőprivatizációt követően részben, mára pedig teljesen magántulajdonba kerültek.

Az erdőtervezett terület 53 %-át rendezetlen gazdálkodási viszony jellemzi; ezeken a részeken nincs nyilvántartásba vett erdőgazdálkodó.

1.3.3.3. Vadgazdálkodás halászat, horgászat

Vadgazdálkodás

A terület a II/2. Mátra-Bükk-Csereháti nagyvadas vadgazdálkodási körzetben helyezkedik el. A körzet nagyvadas jellegű, egyenetlen eloszlású gím- és muflonállománnyal, illetve egyenetlen egyedsűrűségű vaddisznó- és őzállománnyal. Szórványosan előfordul továbbá a dámszarvas is. Az apróvad-gazdálkodásnak érdemi jelentősége nincs a körzetben, kivéve a déli területeket. A tervezési szempontok alapján a gímszarvas és vaddisznó állománycsökkentése javasolt a nőivarú és a fiatal egyedek kiemelésével. A muflon esetében az intenzív létszámapasztást leginkább a természetvédelmi területekre kell koncentrálni. Az őz állományának növelése lehetséges. Az apróvadfajok létszámnövelése érdekében szükséges a megfelelő színvonalú élőhelyfejlesztés és a szakszerű predátor-kontroll.

A területet érintő vadgazdálkodási egységek kódszáma és neve:

05-650710-1-4-1   Hegyháti Béke Vadásztársaság

A terület vadállományának értékelése az érintett vadászatra jogosultak 10 éves adatai alapján:

Vadfaj	A körzet jellemző állomány-sűrűsége (pld/100 ha)	A terület jellemzői				A vadfajok vadgazdálkodási jelentősége
		Állománysűrűség (2000-2009)		Hasznosítási sűrűség (1999-2008)		
		pld/100 ha	trend	pld/100 ha	trend	
Gímszarvas	1,30	0,67	stagnáló	0,21	növekvő	kicsi
Dámszarvas	0,04	0,00	-	0,00	-	nincs
Őz	2,33	2,37	stagnáló	0,71	növekvő	közepes
Muflon	0,54	0,00	-	0,00	-	nincs
Vaddisznó	1,57	0,97	növekvő	1,25	növekvő	közepes
Mezei nyúl	1,41	0,49	csökkenő	0,00	-	nincs
Fácán	3,53	3,19	csökkenő	0,47	csökkenő	kicsi
Fogoly	0,21	0,09	csökkenő	0,00	-	nincs

(Adatforrás: Országos Vadgazdálkodási Adattár, SZIE-VMI, Gödöllő, 2009)

Amíg a területen a gímszarvas és az őz állomány nagysága nem változott a vizsgált időszakban, addig a vaddisznó sűrűsége növekvő tendenciát mutat. Azonban mindhárom a nagyvadfaj hasznosított mennyisége évről-évre növekszik. Az apróvadfajok állománya kivétel nélkül csökken és az egyedülként hasznosított fácán terítéke is évről-évre kisebb.

Vízivad vadászatot nem folytatnak a területen. A területen vadgazdálkodási szempontból jelentőséggel bíró egyéb vadászható fajok: szarka, dolmányos varjú, szajkó, róka, borz, nyest, aranysakál, kóbor kutya, kóbor macska.

A természetvédelmi előírások korlátozzák és szabályozzák a vadászatok idejét és helyét, a gépjármű használatot, a vadföld létesítést és művelést valamint a vadtakarmányozást. Továbbá kitérnek a gímszarvas és a vaddisznó létszámcsökkenésének kiemelt szükségességére.

A területen az elsődleges tervezési cél az őzállomány megtartása és minőségének javítása, a megfelelő ivararány és korosztályszerkezet kialakításával. Csökkenteni kell a vaddisznó és gímszarvas létszámát, ami a vadkárok és egyéb természetvédelmi károk mérséklésének szempontjából is előnyös. A mezei nyúl és fogoly alacsony létszáma miatt vadgazdálkodási szempontból nem tervezhető. A fácán állománysűrűségének növelésére a rendszeres és következetes ragadozó („dúvad”) gyérítés és az élőhelymegőrzési és fejlesztési programok kidolgozása és megvalósítása nyújt lehetőséget.

Érvényben lévő vadgazdálkodási tervek:

II/2. Mátra-Bükk-Csereháti nagyvadas körzet vadgazdálkodási terve. Érvényesség: 2014-ig. (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)

Hegyháti Béke Vadásztársaság (05-650710-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Kelt: 2007. április Jóváhagyta: Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei MGSZH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

A vadászatra jogosultak adott vadászati évre szóló éves vadgazdálkodási tervei.

1.3.3.4. Vízgazdálkodás

A Vízyűjtő Gazdálkodási Terv (VGT) kapcsolódásai

A "Szilvásvárad Aszaló és Szilvás-patak mente" a "Sajó a Bódvával" vízgyűjtő területére esik. A VGT-t a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság készítette.

"Sajó a Bódvával" vízgyűjtő elhelyezkedése

A Szilvás-patak a vízgyűjtőn belül a "Bán-patak felső vízrendszere" víztestbe tartozik.

A víztestre az alábbi megállapításokat fogalmazza meg a terv előzetes, egyeztetési változata:

Víztest kódja	AEP298
Alegység	2-6
A víztest neve	Bán-patak felső vízrendszere
A víztest kategóriája	erősen módosított
Az erősen módosított állapot okai, illetve mesterséges víztest funkciója	Völgyzárógátas tározó (Ivóvíz szolgáltatás céljából)
A víztest ökológiai állapota	nem jó
A víztest kémiai állapota	nem jó
Különleges követelmény / és minősítése	ivóvízkivétel/ jó
Környezeti célkitűzés	a jó potenciál elérhető
Határidő (célkitűzés teljesülése)	2021-re
A mentesség (derogáció) oka (időbeni mentesség vagy enyhébb célkitűzés oka)	G3: Aránytalanul magas gazdasági terhek, megfizethetőségi, finanszírozási problémák
Intézkedések	IP4: Völgyzárógátas tározókkal kapcsolatos intézkedések (üzemeltetés, jó halászati vagy horgászati gyakorlat)

A Szinva patakra vonatkozóan nem tartalmaz információt a terv.

A Szilvás-patakon mindkét érintett település területén patakmeder rendezés történt a 60-as és 70-es években. Előttés elsősorban Nagyvisnyó települését veszélyezteteti fokozott mértékben. A terveikben mederkotrás is szerepel, amely ellentétben állhat természetvédelmi célkitűzésekkel.

1. 3. 3. 5. Turizmus

A terület a szilvásvárad kiemelt üdülőkörzet közvetlen szomszédságában helyezkedik el, de az ebbe a régióba irányuló turizmusnak nem célpontja, a tervezési területre turistaforgalom nem irányul. A Szilvásváradon már meglévő turisztikai célú létesítmények fenntartási és fejlesztési munkálatai jelen területet nem érintik, azonban ökoturisztikai jellegű bemutatásra az adottságok megvannak. Jelzett turistaút a területen nem vezet keresztül. A helyieket igyekeznek bevonni az ökoturizmus fejlesztésébe KEOP programokkal. A lovas turizmus fellendítése célként fogalmazódik meg.

A területen kultúrtörténeti érték nem található. Sajnálatosan a hagyományos extenzív szőlő- és gyümölcsstermelés felhagyásával a gazdálkodástörténeti érték is megszűnt a területen.

A terület táji értékeit a természeti adottságok, valamint az évszázadok óta folytatott hagyományos gazdálkodási módokon alapuló tájhasználat hozta létre. Domborzata alapján a terület egésze egy tipikus hegységelőtéri dombság képet mutatja. A vonulatot felépítő puha üledékes és vulkáni anyagok (homok és tufa) könnyen pusztulnak, viszonylag gyorsan felszabdalt térszint, ezáltal változatos formakincset hoztak létre, ami jellemző a területre. Az így kialakult formák többsége jellegzetes és tipikus dombsági elem. Antropogén hatás alapján összességében a terület csaknem egésze természeti tájnak minősül, néhol kezelt és mezőgazdasági tájrészletekkel. A terület keleti része (a Nagy-Muhár-lápa deráziós völgykatlanának felső koszorúja, a fölötte emelkedő magaslat, valamint a Felső-szőlő területe) egyértelműen magán viseli az egykori művelés nyomait, amivel még ezeken kívül a területbe dél-délkelet felől benyúló völgyelések folytatásaiban lehet találkozni. A keleti részek felhagyott szőlőterületei, gyümölcsösei még így, lassan pusztuló, beolvadó állapotukban is jelentős táji értéket képviselnek, hisz híven tükrözik a természetnek az emberi beavatkozásra adott válaszát. Ezek a bolygatott, egykor természeti tájak felhagyott mezőgazdasági tájból ismét ősi állapotuk felé közelítenek a szukcesszió révén. Az egykori művelés emlékeként egyedi tájértéknek minősíthető a terület K-i végén emelkedő 394,6 m-es magaslat (87-2303 számú háromszögelési pont) tetején álló idős, magányos körtefa, valamint a Dobogó-tető hatalmas bükkfája, amelyek igen nagy távolságról is jól láthatóak. Szembetűnő táji elemnek és egyben tájékező pont is.

Az emberi jelenlét a bányászat megjelenését is magával hozta. Az ez által kialakított tájsebek azonban a romboláson kívül egyúttal táji értékeket is létrehoztak. A Dobogó-tető DK-i lábánál lévő tufahomok-bánya néhol 20 m-t is elérő fala, valamint a tetővel szemközti, attól Ny-ra eső domboldal szintén tekintélyes magasságú fejtése önmagában is látványos geológiai és morfológiai értéket képvisel. Egyes helyeken a felszínformák, másutt az azokat borító vegetáció, vagy mindezek összessége alakít ki a táj típusra jellemző vagy azt még inkább felértékelő esztétikai összhatást. Az Aszaló délkeleti lejtésű, felszabdalt domboldala, lassan cserjésedő-beerdősülő egykori legelője a rajta levő borókással együtt nyújt harmonikus képet. A terület kisebb-nagyobb horhosai, vízmosásai formáikkal tűnnek ki; a meredekebb tufalejtőkön kisebb volumenű tömegmozgások nyomait hordozó, meg-megcsúszó gyeptakarók által létrehozott "ráncos" felszínek, néhol kopáros foltok hívják fel magukra a figyelmet; a Kis-Muhár-tető pedig kellemes színfoltot alkotó (bár nem őshonos) erdőfenyő-csoportjával növeli a táj esztétikai értékét és látvány sokszínűségét.

Ezen táji elemekre alapozva lehetőség kínálkozik a terület turisztikai célú bemutatására pl. tanösvény formájában. A terület majdnem teljes átfedéssel részét képezi a tervezett országos jelentőségű védett természeti területnek. A területre készülő természetvédelmi kezelési terv szerint jelenleg kiemelt oktatási és bemutatási célt nem lehet a tervezési területhez kötni. A terület adottságaiból adódóan jó lehetőséget biztosít viszont az ökoturizmus számára. Meg kell vizsgálni egy esetleges természetismereti tanösvény kialakításának lehetőségeit. A legfontosabb geológiai, botanikai és zoológiai, valamint a hagyományos gazdálkodás természetvédelmi célú bemutatása lehet cél a területen. Célszerű a tanösvény tervezési munkafázisba bevonni az érdekelt partnereket (önkormányzat, turisztikai vállalkozók, Állami Ménesgazdaság), hiszen a Szilvás-patak menti istálló komplexum a lipicai ménes bemutatására is alkalmas.

1. 3. 3. 6. Ipar

A területen az ipari tevékenységet a korábbi anyaggyerőhelyek feltárása és bányászata jelentette. A terület jelentős részén előforduló tufahomokot, az ebbe vagy erre települő meszes homokkővet, márgát, illetve kisebb mértékben a szarmata kavicsot bányászták. Legnagyobb fejtési tevékenység az Aszalói homokbányában volt. Művelését több évtizede a Legeltetési Bizottság kezdte meg, majd hosszú ideig szüneteltette. A Bizottság megszűnte és a Bányatörvény hatályba lépése után a Szilvásvárad Önkormányzat lett a jogosult a bányászatra, azonban a továbbiakban nem üzemeltette. Jelenleg folyamatban van a bezárása és tájrendezése. A bánya a Magyar Geológiai Szolgálat Országos Ásványvagyon Nyilvántartásában szerepel, készlete 18000 m³. A bánya kiterjedése kb. 250 × 90 m. Többszintes, mélyedésekkel tagolt bányaudvar, 8–25 m-es bányafalak maradtak vissza a művelés befejezése után. A bánya DNy-i részén 1–2 m magas rendezetlen kupacokban halmozták fel a meddőt, melyek mára benövényesedtek. A bányába bevezető út nincs lezárva. A bányában termelt nyersanyag a „középső riolittufa” tengeri áthalmazódásából keletkezett tufahomok.

A többi bánya üzemeltetője, indulásának időpontja, működési ideje nem deríthető fel. Valószínűsíthető, hogy a helyi lakosság építőanyag igényeit elégítette ki. Felhagyásuk, a területek állapotából ítélve több évtizede történt.

A területen ipari fejlesztés nem tervezett.

1. 3. 3. 7. Infrastruktúra

A területen elektromos vezetékek nem találhatóak. A terület határán és benne néhány kilométer hosszan földutak vezetnek, a Szilvás-patak mentén vasút halad. Utóbbin 2007-ben leállt a vasúti közlekedés, de a hatályos jogszabályok alapján a sántest még a helyén marad. Tervezett infrastrukturális elem nem érinti. A terület keleti részén (az Ebes-szőlőtől északra) egykori akol épülete található.

1. 3. 3. 8. Települési viszonyok, területfelhasználási konfliktusok

A terület Szilvásvárad és Nagyvisnyó községek határában helyezkedik el. A Natura terület 70,5 ha-on Nagyvisnyó (a település 1,64%-a), 111,4 ha-on Szilvásvárad (2,95%) település területét érinti. Nagyvisnyó 38,74 % és Szilvásvárad 61,26 % arányban osztozik a területen.

Szilvásvárad lakossága 1953 fő □Nagyvisnyóé 1204 fő (2007). A helyi lakosság hatása a védelemre tervezett területre kettős. Egyrészt a Bükki Nemzeti Park közelsége folytán igen jelentős a turizmus elsősorban Szilvásvárad esetében, amely kiterjed a település nevezetességeire is (református templom, Orbán-ház, Börtönmúzeum, lovaspálya). A Szalajkavölgy, mint a Bükki Nemzeti Park C (bemutató) zónája hazánk egyik leglátogatottabb területe.

Másrészt viszont kiemelendő az a tény, hogy a hagyományos gazdálkodási tevékenységek (extenzív állattartás, kaszálás, kisparcellás növénytermesztés és gyümölcskultúra) tulajdonképpen teljes mértékben megszűntek. A Legeltetési Bizottság felszámolásával a szarvasmarha- és juhtartás szinte teljesen felszámolódott. Állattartással (lótenyésztéssel) csak az Állami Ménesgazdaság foglalkozik, a lipicai ménes gondozásával. A tényleges bányászati tevékenység megszűnt, az illegális bányászatot viszont szabályozni kell. Legfontosabb feladatnak a térség kiemelt turisztikai célterületként való megőrzése mellett az ökoturizmus fejlesztését és a hagyományos gazdálkodás támogatását, fejlesztését lehet megfogalmazni. Jelenleg a nemzeti park és Szilvásvárad Önkormányzat között nincs meg az összhang a terület országos jelentőségű védelem alá helyezéséről.

A Natura 2000 terület lehatárolása mindkét település szerkezeti tervében megjelenik. Országos jelentőségű természetvédelmi terület, ökológiai hálózat és nemzeti park található Nagyvisnyó Natura 2000 területével átfedésben. A Natura 2000 terület általános és korlátozott funkciójú mezőgazdasági terület, valamint védelmi rendeltetésű erdőterület területfelhasználási egységbe tartozik. Tervezett közlekedési elem nem érinti a területet.

Mindkét érintett település területén patakmeder rendezés történt a 60-as és 70-es években. Előttés elsősorban Nagyvisnyó települését veszélyezteteti fokozott mértékben. Az ÉKÖVIZIG terveiben mederkotrás is szerepel, amely ellentétben állhat természetvédelmi célkitűzésekkel.

2. Felhasznált irodalom

- Ábrahám A., Horváth A. & Megyeri J. (1956): Hidrobiológiai vizsgálatok a Szilvás patak vízgyűjtőterületén. – *Állatt. Közlem.* 45: 13–24.
- Felföldy L. (2002): Sás-határozó – *Kitaibelia* 7(1), pp. 100.
- Haraszthy L. (szerk.) (2000): Magyarország madarai. – Mezőgazda, Budapest
- Marosi S. & Somogyi S. (1990): Magyarország kistájainak katasztere. – Budapest, Földrajztudományi Kutató Öntézet
- Merkl O., Kovács T. (1997): Bogarak–Coleoptera. – Nemzeti Biodiverzitás Monitorozó Rendszer VÖ. MTM, Budapest, p. 44.
- Rakonczay Z. (szerk.) (1989): Vörös Könyv (A Magyarországon kipusztult és veszélyeztetett növény- és állatfajok). – Akadémia Kiadó, Budapest
- Schmotzer A. (1997): Florisztikai adatok a Déli- és az Északi-Bükkből. – *Kitaibelia* 2 (1): 71–74.
- Schmotzer A. (2004): A szilvásvárad Aszaló növényzete. – *Acta Acad. Paed. Agriensis, Sectio Biol.* 24: 59–72.
- Schmotzer A. (2008, felelős tervező): A Szilvásvárad Aszaló természetvédelmi terület Természetvédelmi kezelési terve, 2008–2013. – Bükki Nemzeti Park Ög.
- Táborska J. (2008): Szilvásvárad Aszaló és Szilvás-patak mente Natura 2000 terület élőhelytérképezésre. – Kutatási jelentés
- Táborska Jana (MME)(2008) élőhely-térképe és élőhelyleírásai, valamint a terület természetvédelmi kezelési terve (2008, felelős tervező: Schmotzer A.)
- Takács G. & Molnár ZS. (2007): Élőhelytérképezés (NBmR XI. kötet) – második, átdolgozott kiadás; Sarród – Vácrátót 69 pp.
- Vojtkó A. (2001): A Bükk-hegység flórája. – Sorbus 2001 Kiadó, Eger, 340 p.

<http://geo.kvvm.hu/tir/>

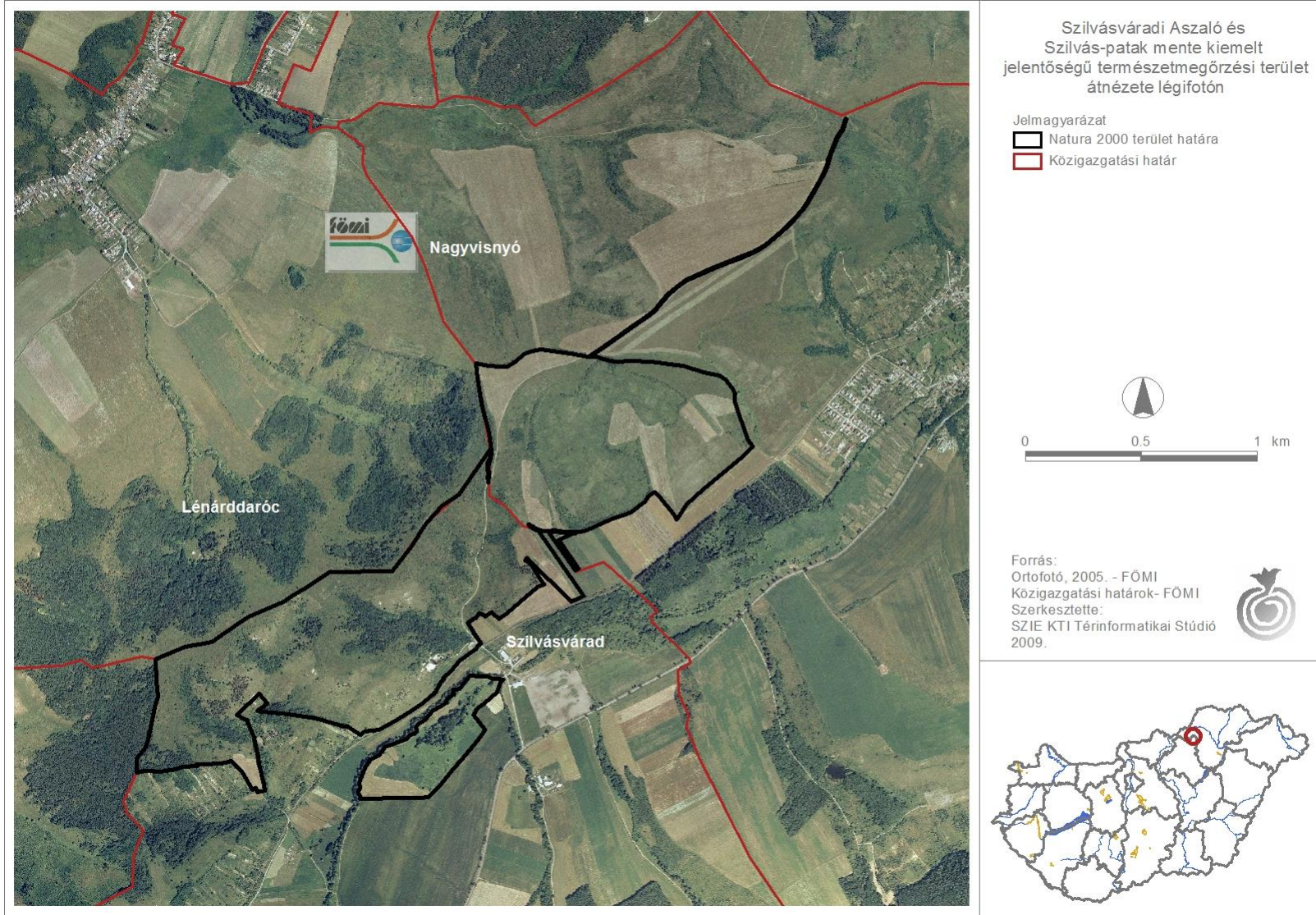
A kijelölt Natura 2000 területek adatlapjai (Cntryhu2008.mdb)

A kijelölt Natura 2000 területek térinformatikai fedvénye (Natura 2000 shape)

Országos védett területek határa

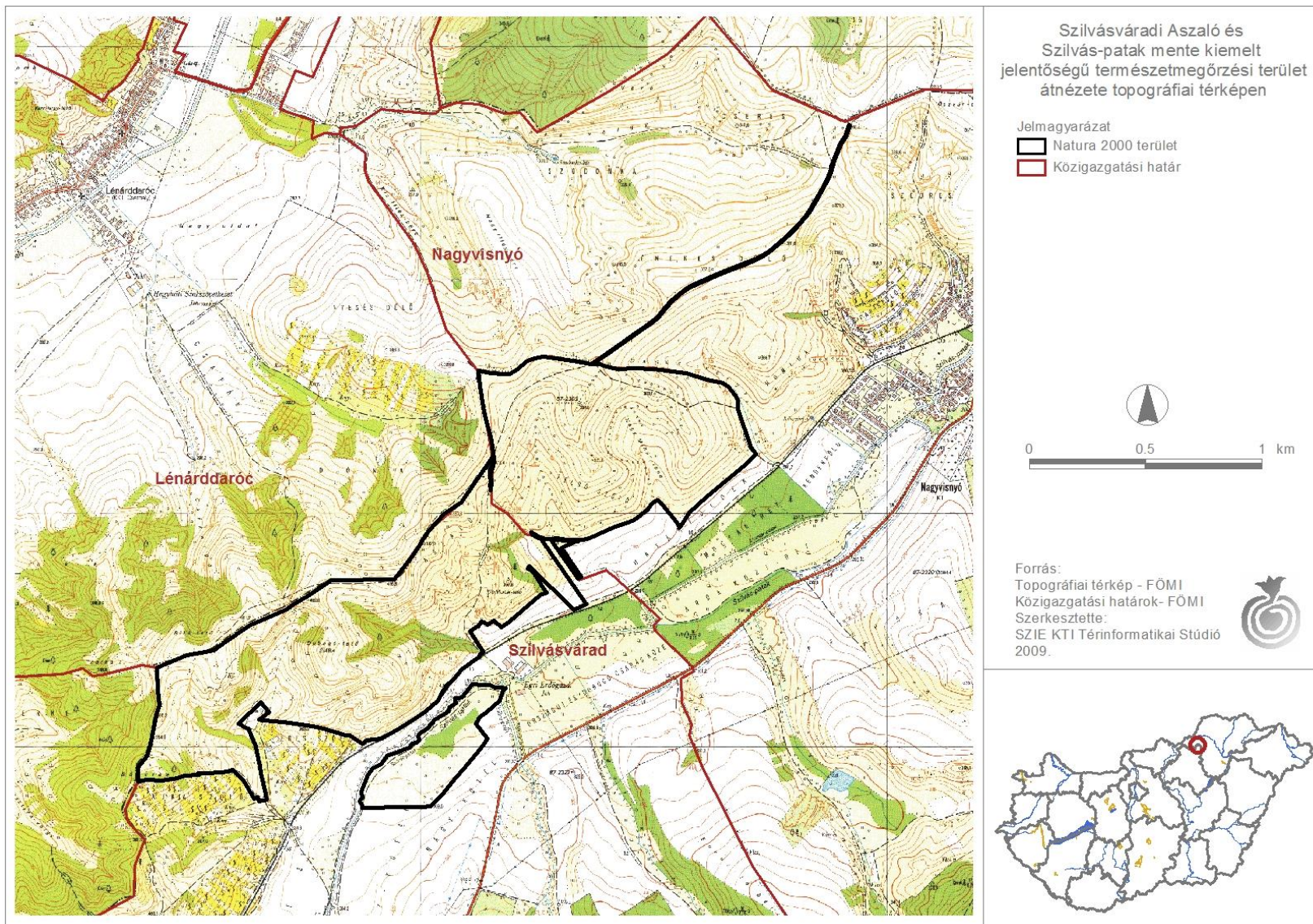
III. MELLÉKLETEK

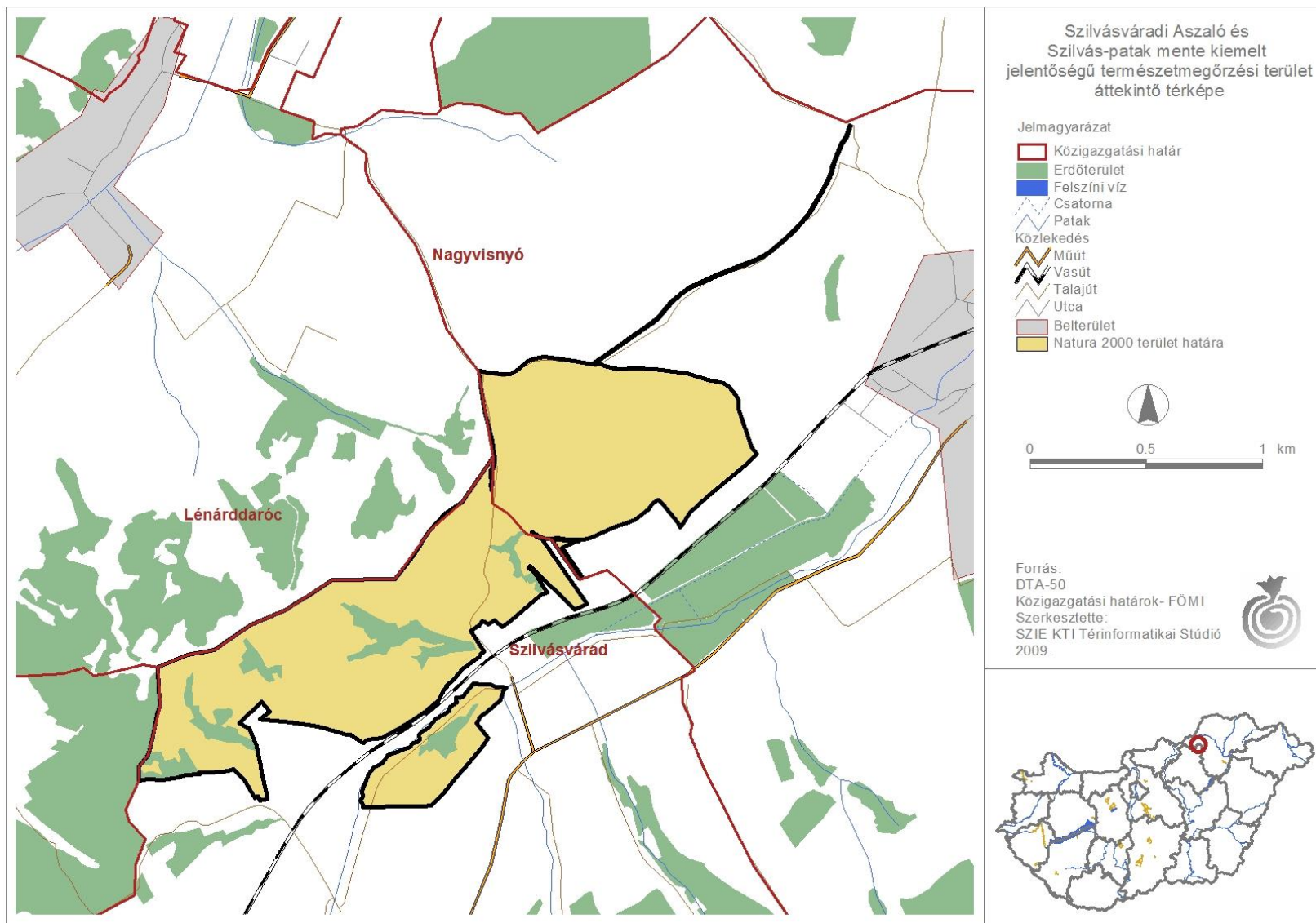
1. sz. melléklet: A tervezési terület átnézeti légifotója

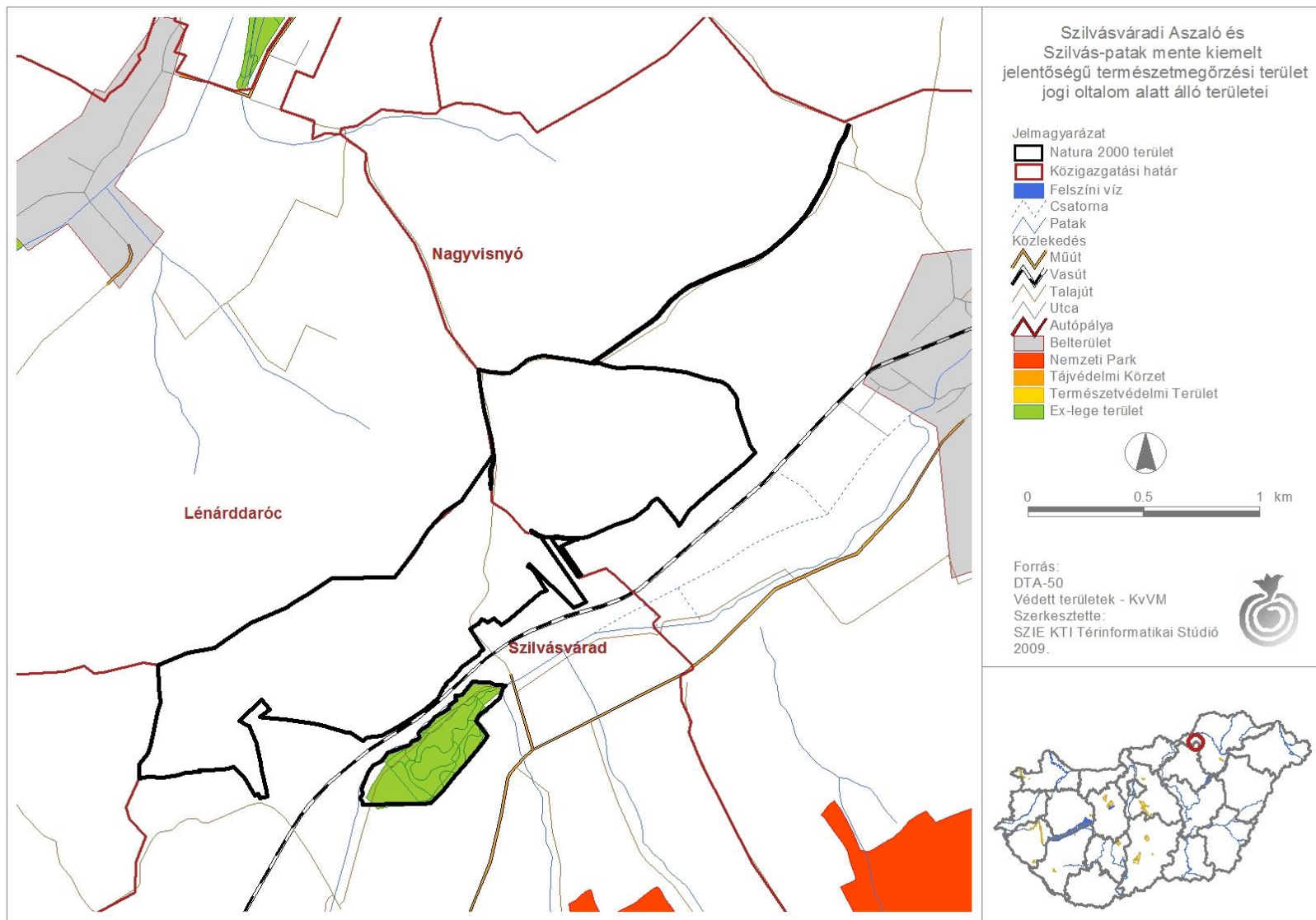

2. sz. melléklet: A tervezési terület átnézeti topográfiai térképe

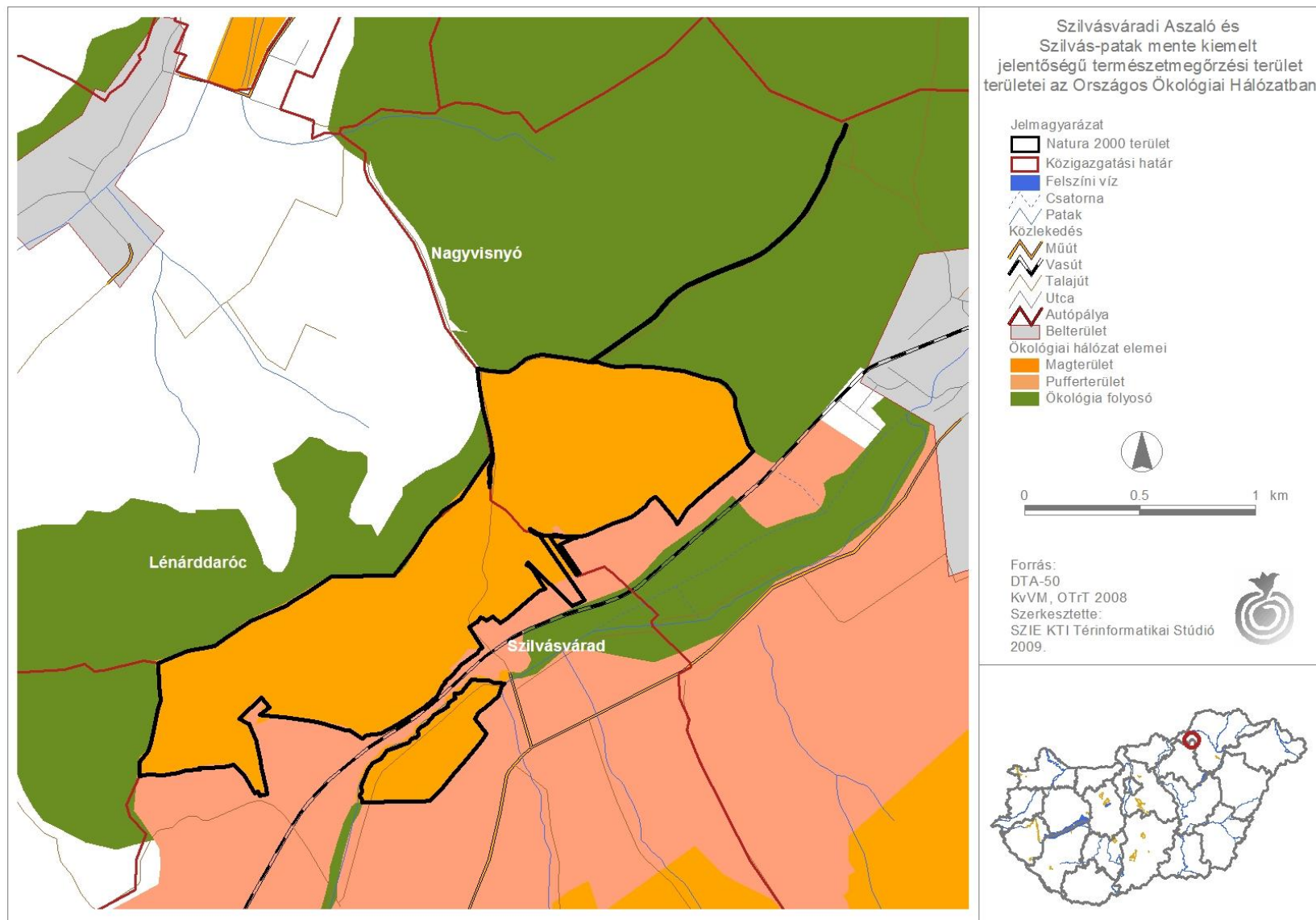

3. sz. melléklet: A tervezési terület DTA-50 átnézeti térképe

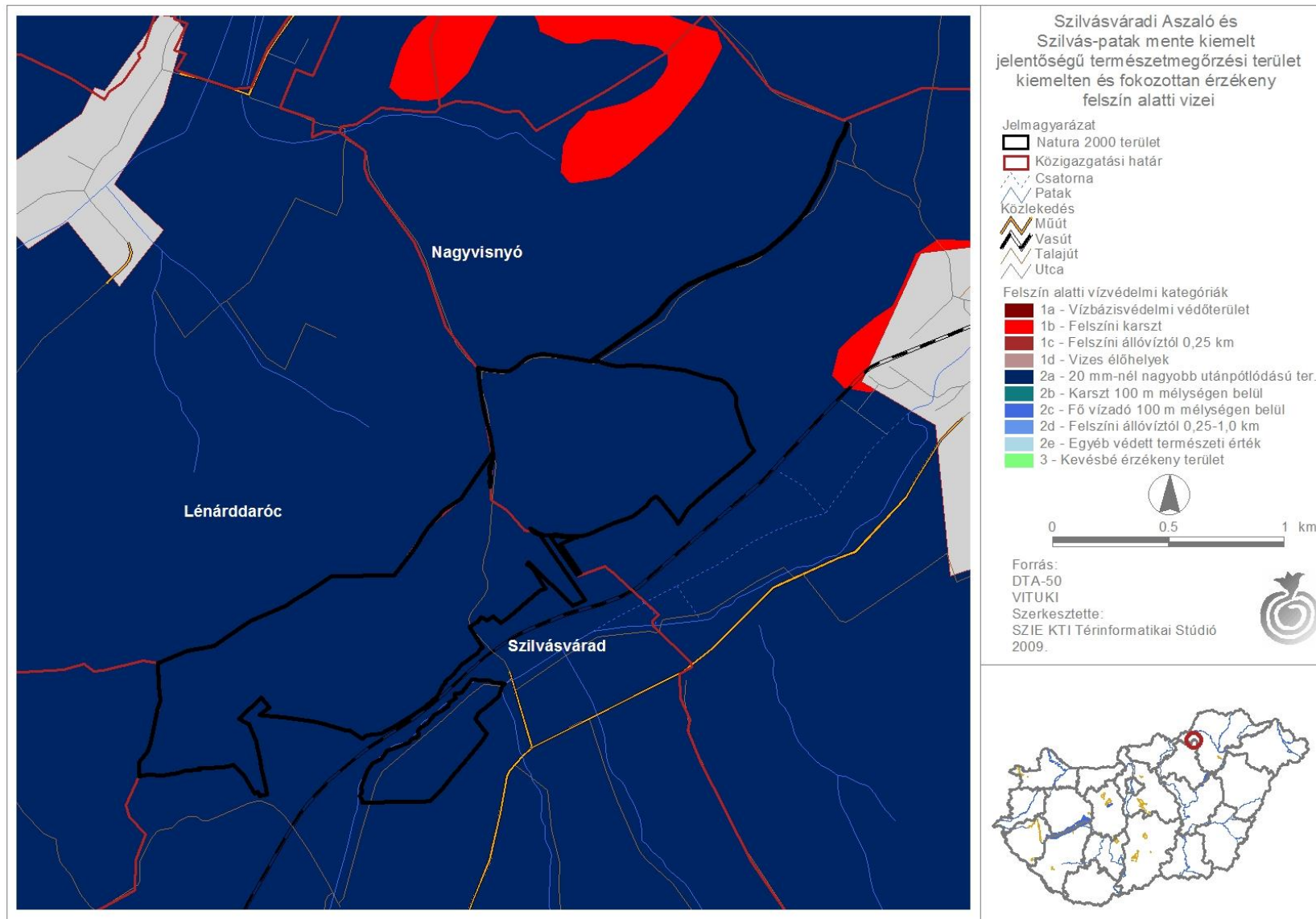

4. sz. melléklet: A tervezési terület jogi oltalom alatt álló területei

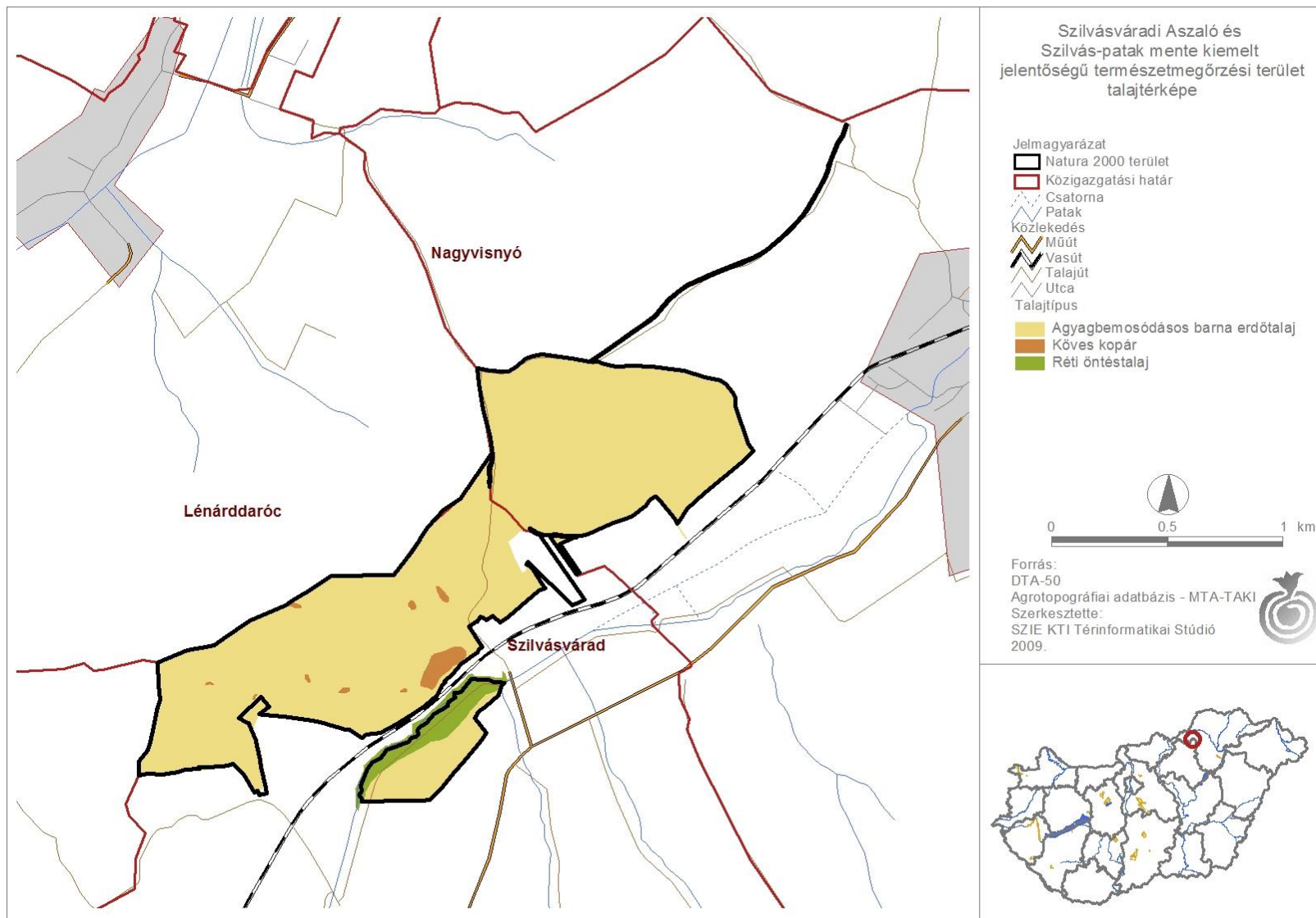

5. sz. melléklet: A tervezési terület érintettsége az országos ökológia hálózatban

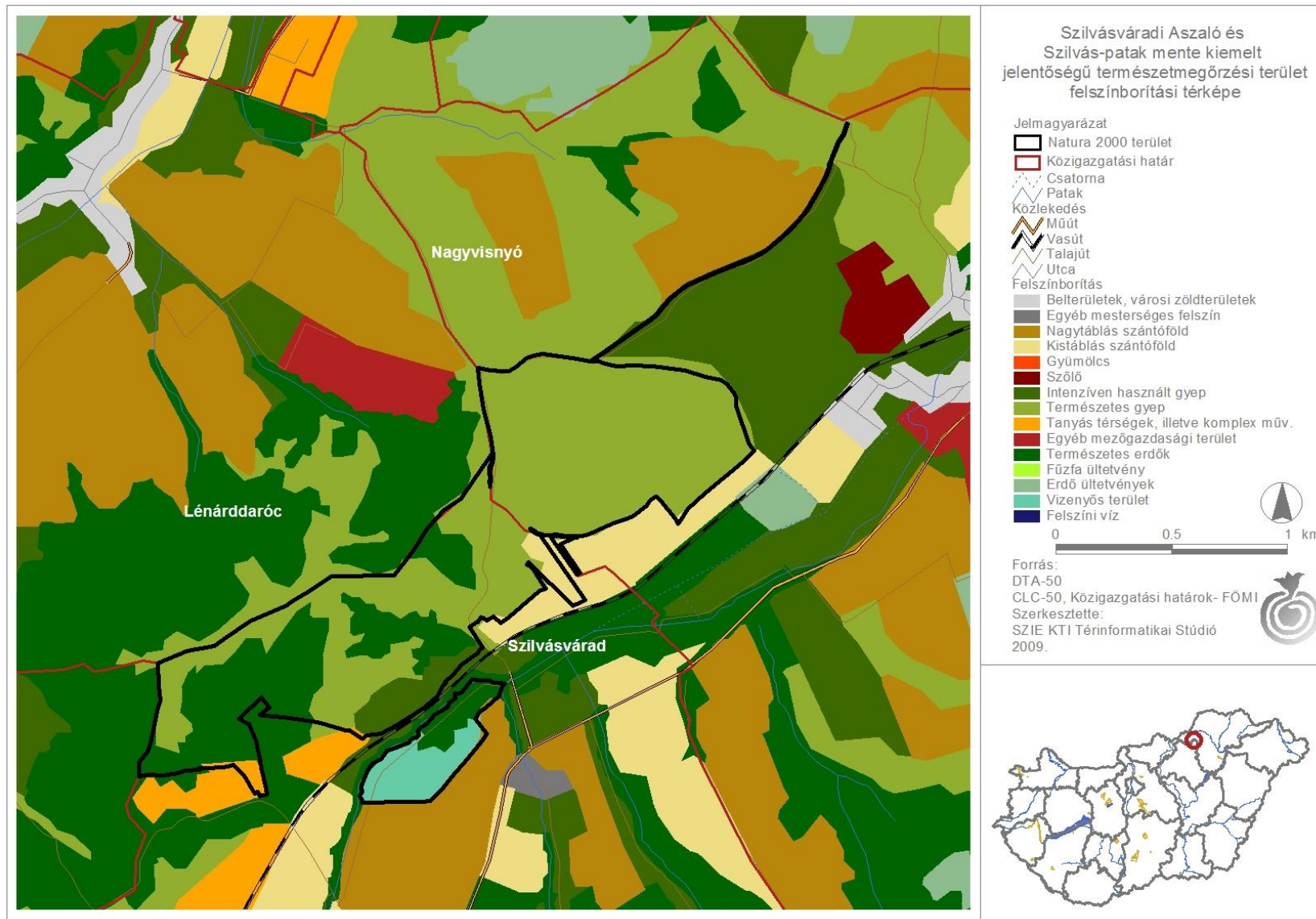

6. sz. melléklet: A tervezési terület kiemelten és fokozottan érzékeny felszín alatti vizei

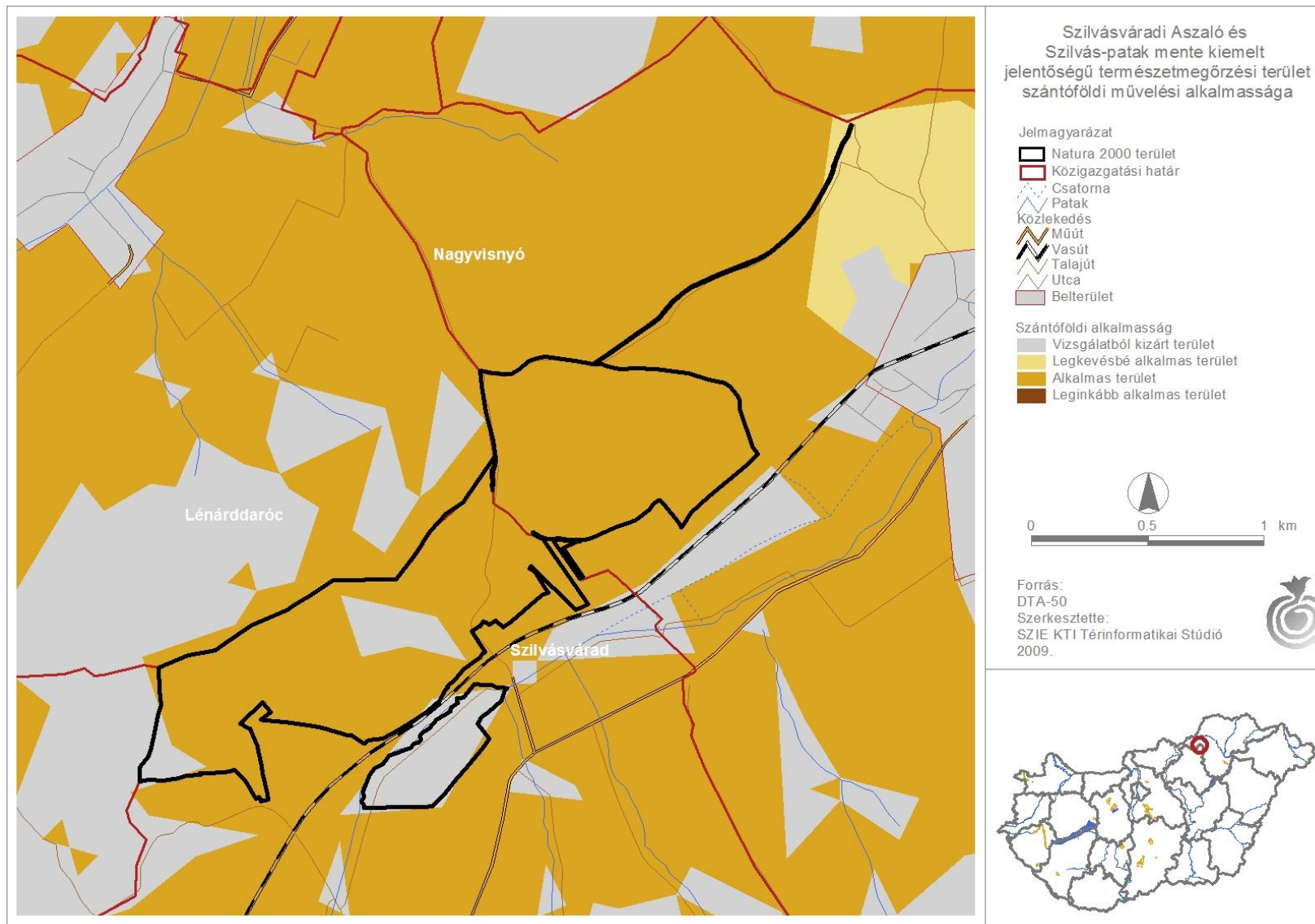

7. sz. melléklet: A tervezési terület talajtérképe

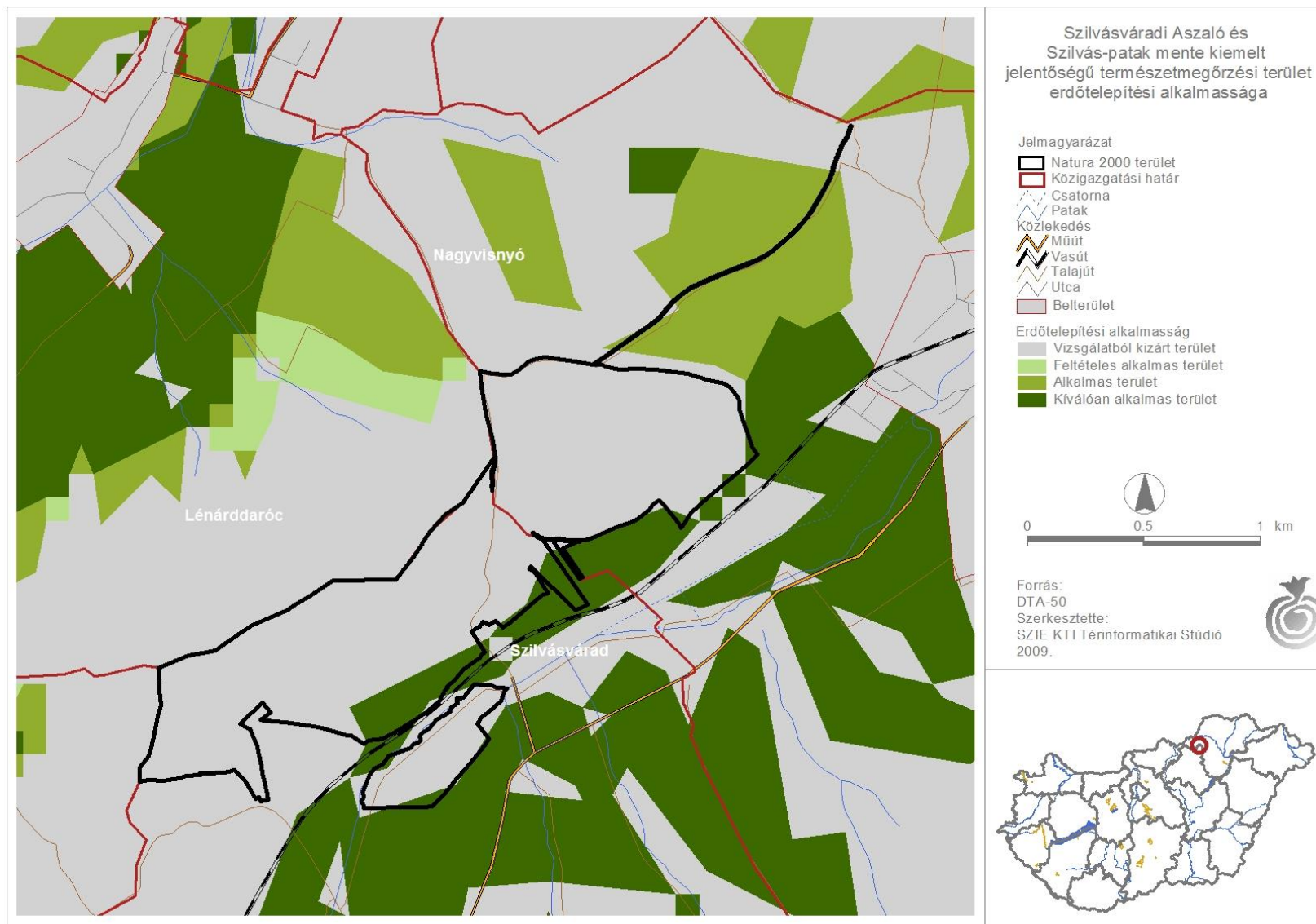

8. sz. melléklet: A tervezési terület felszínborítási térképe

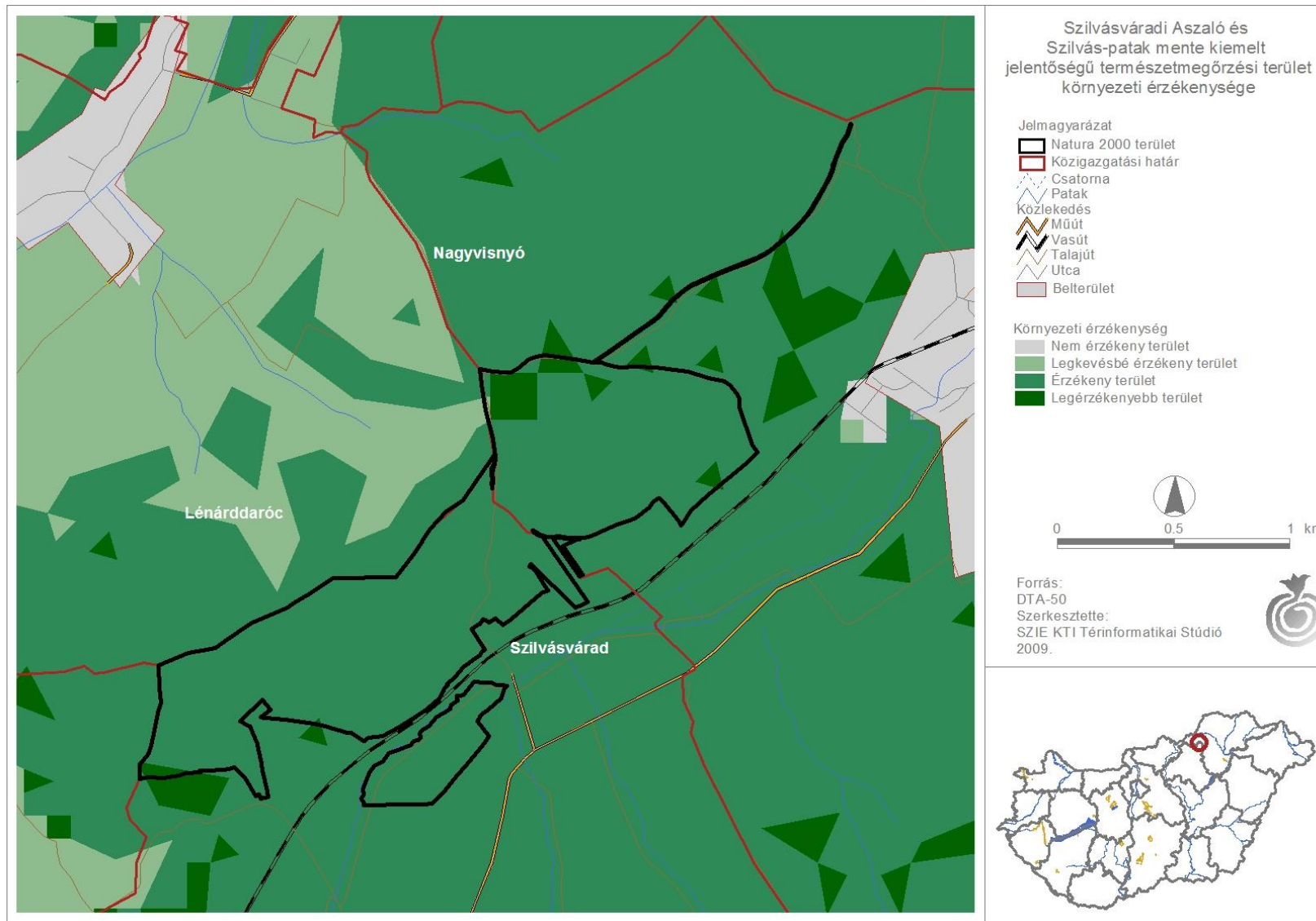

9. sz. melléklet: A tervezési terület szántóföldi művelési alkalmassága

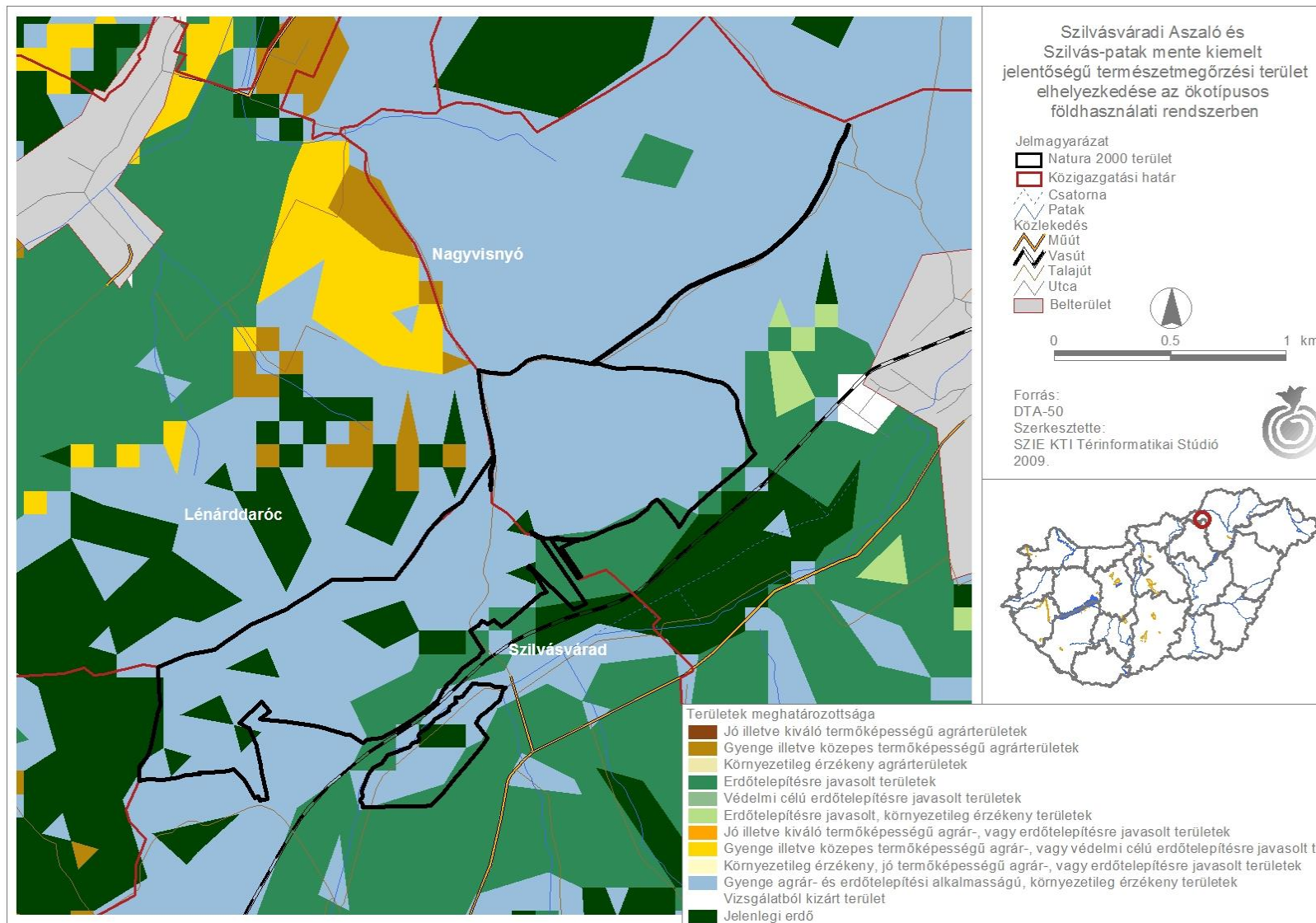

10. sz. melléklet: A tervezési terület erdőtelepítési alkalmassága

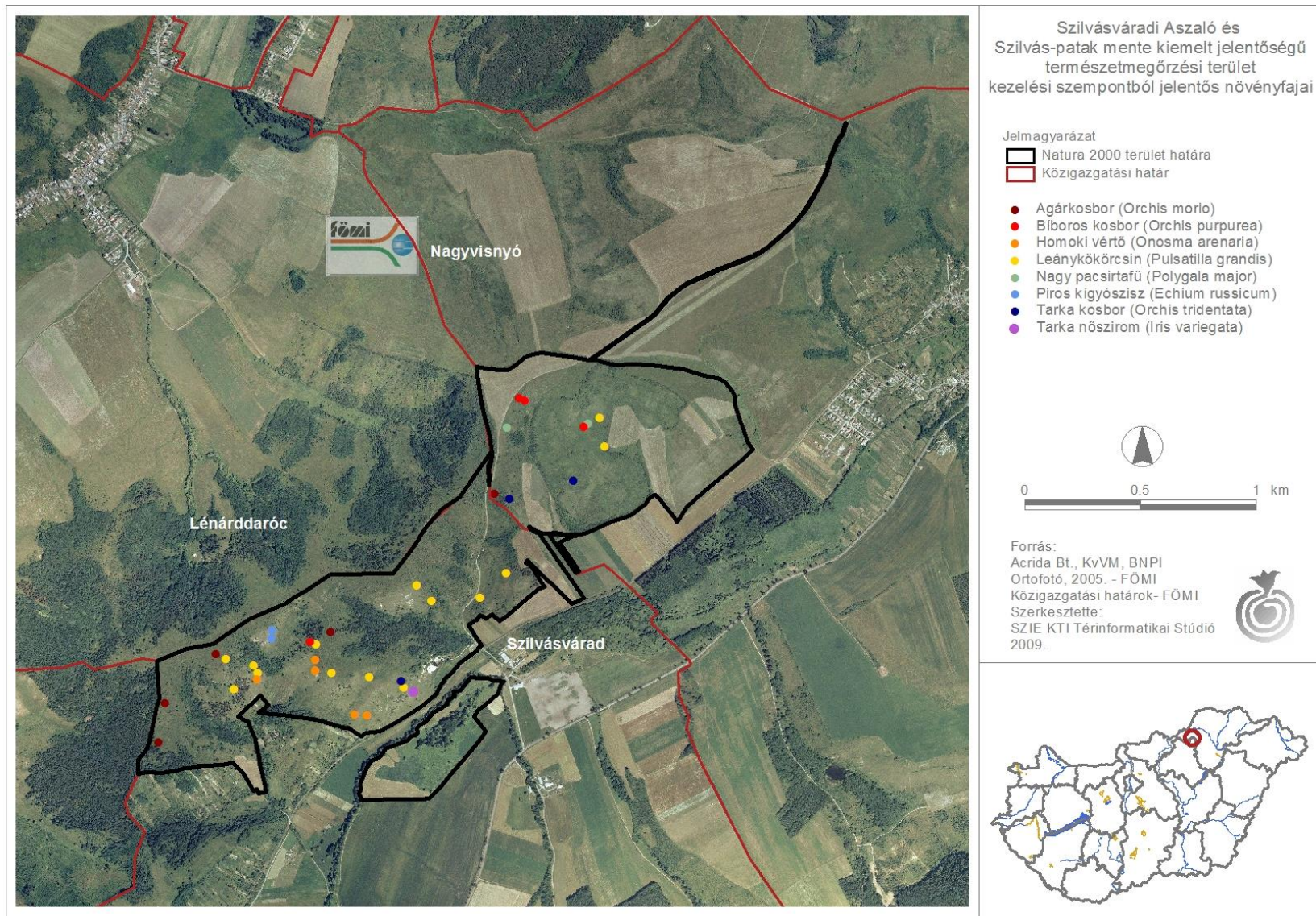

11. sz. melléklet: A tervezési terület környezeti érzékenysége

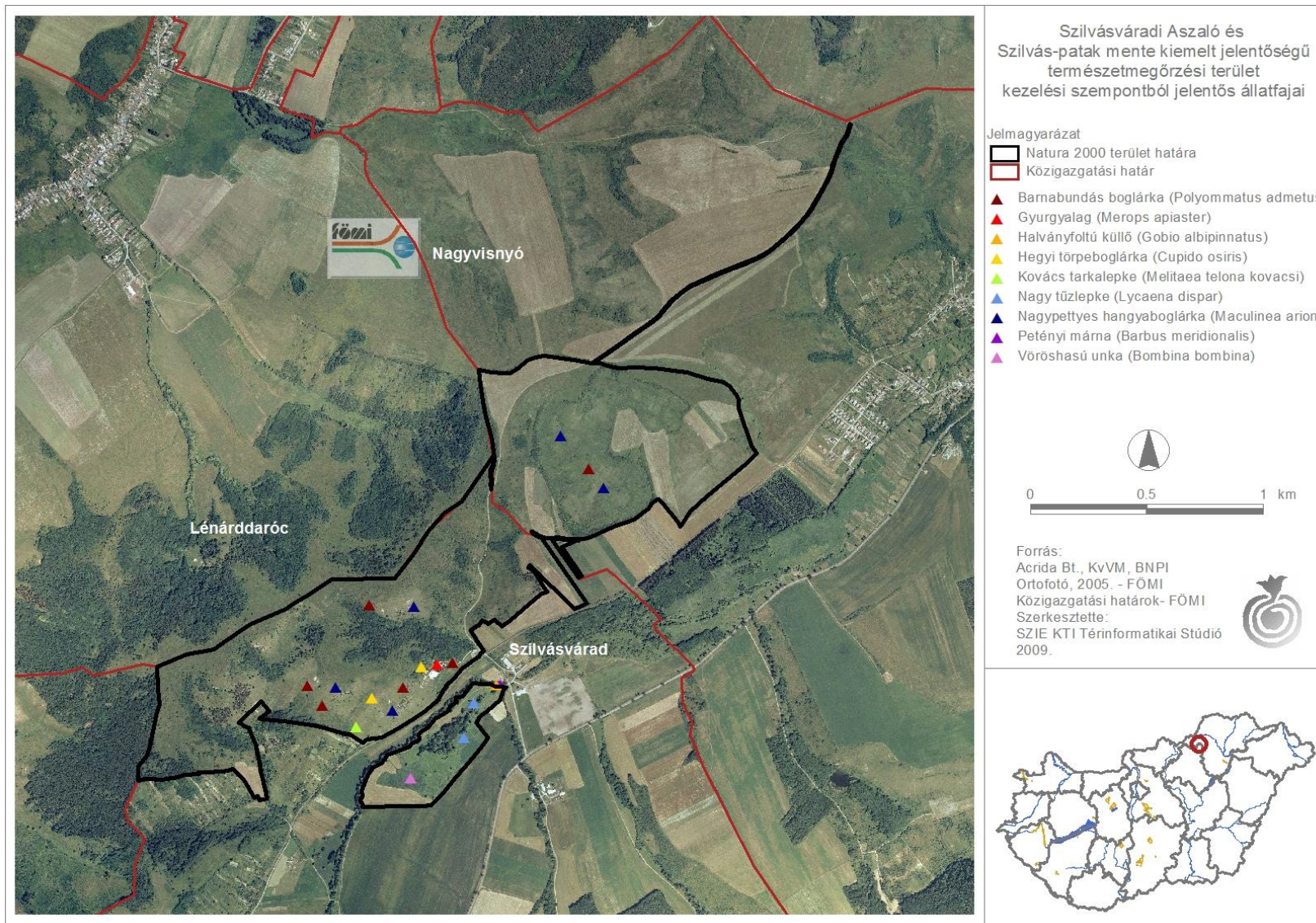
12. sz. melléklet: A tervezési terület ökotípusos földhasználati rendszere

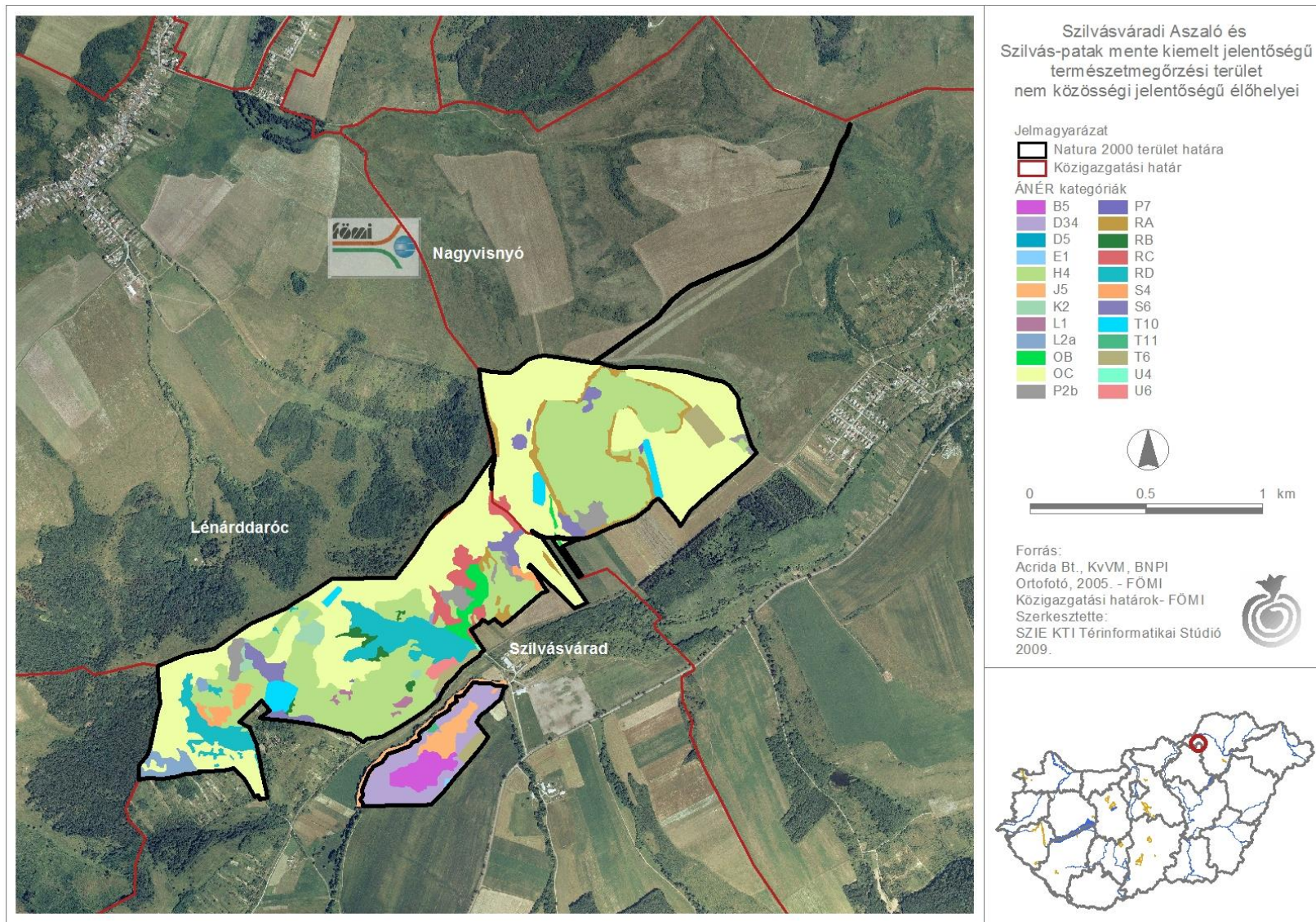
13. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési szempontból jelentős növényfajai

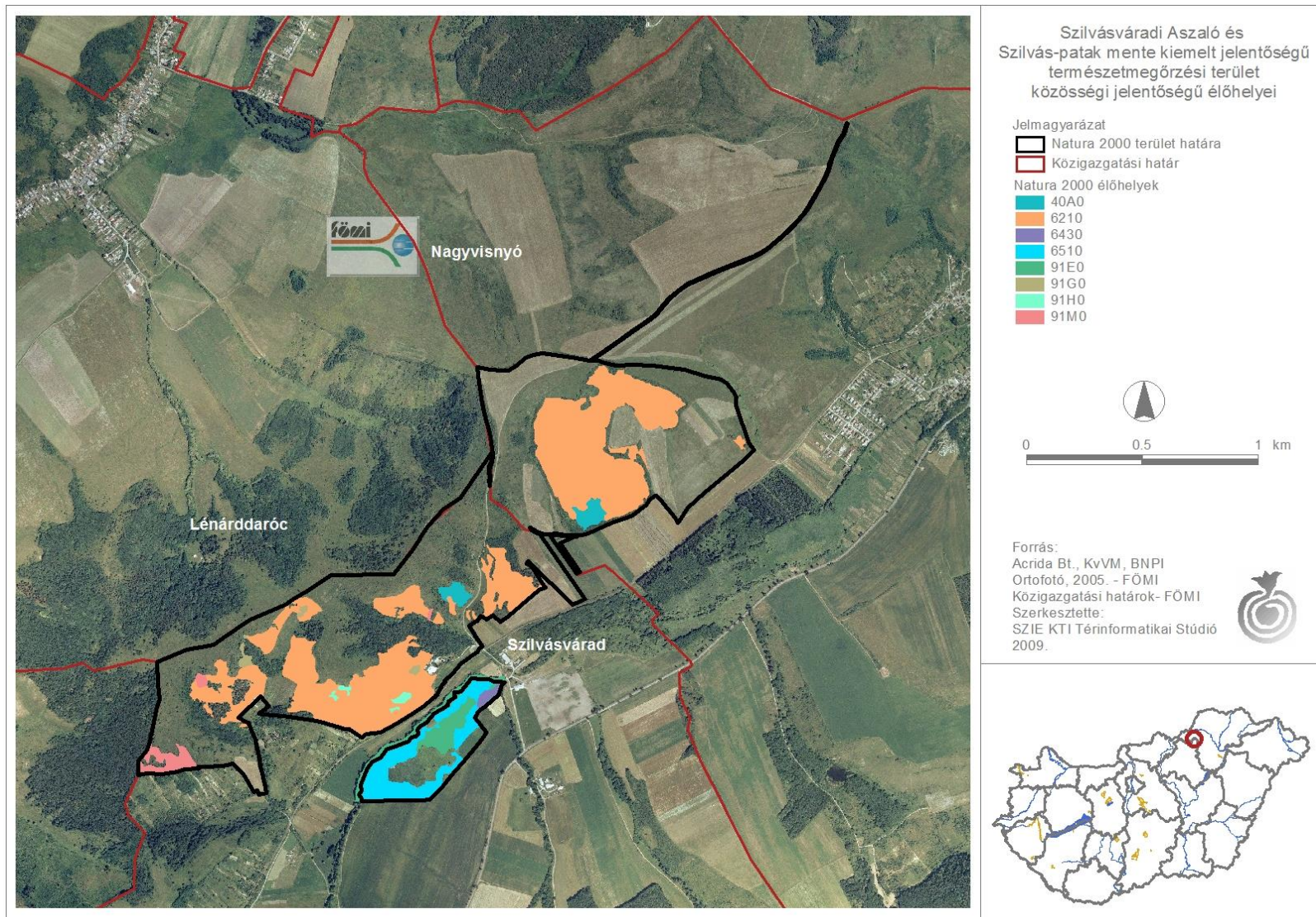
14. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési szempontból jelentős állatfajai

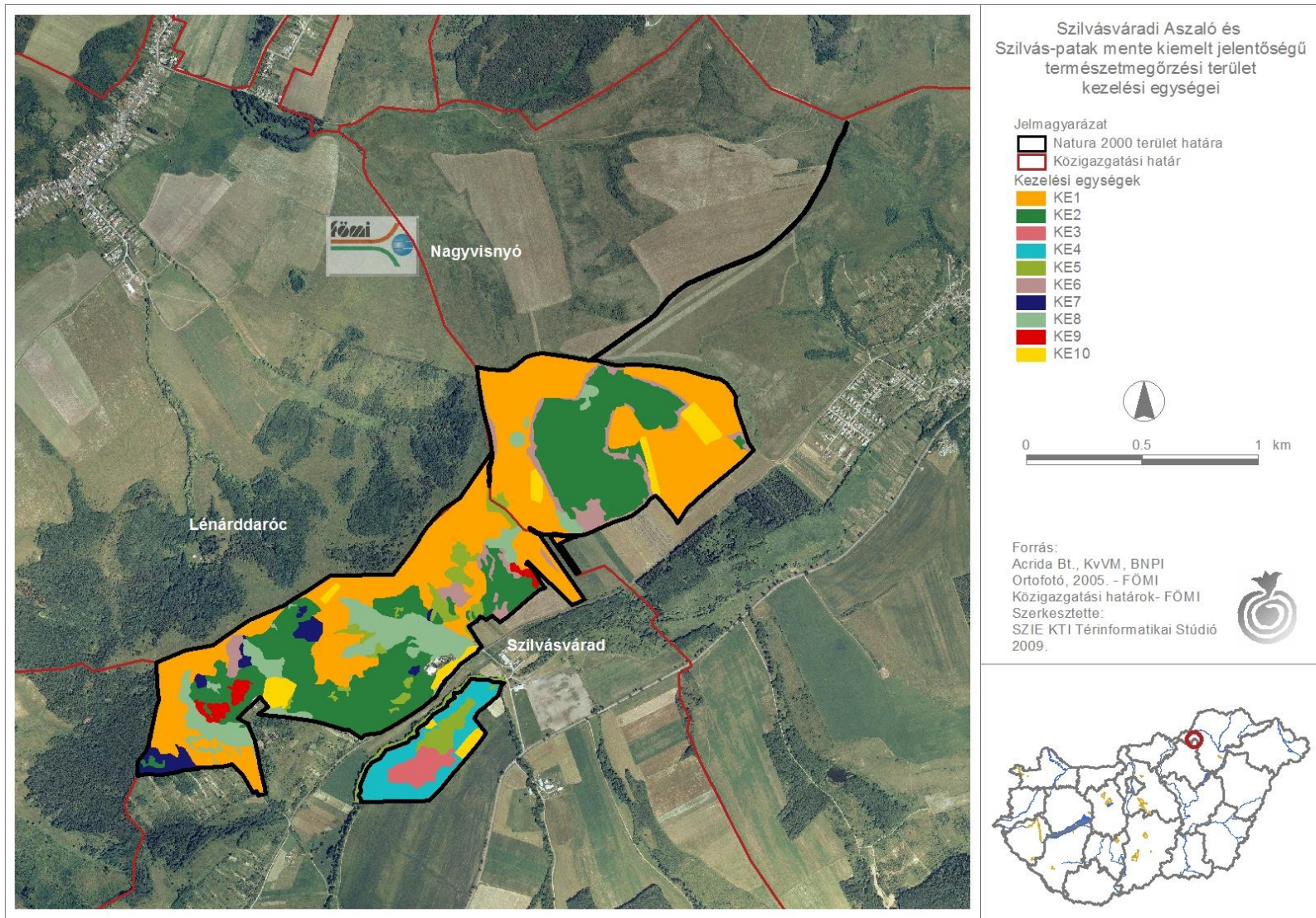
15. sz. melléklet: A tervezési terület Á-NÉR élőhelyeinek térképe

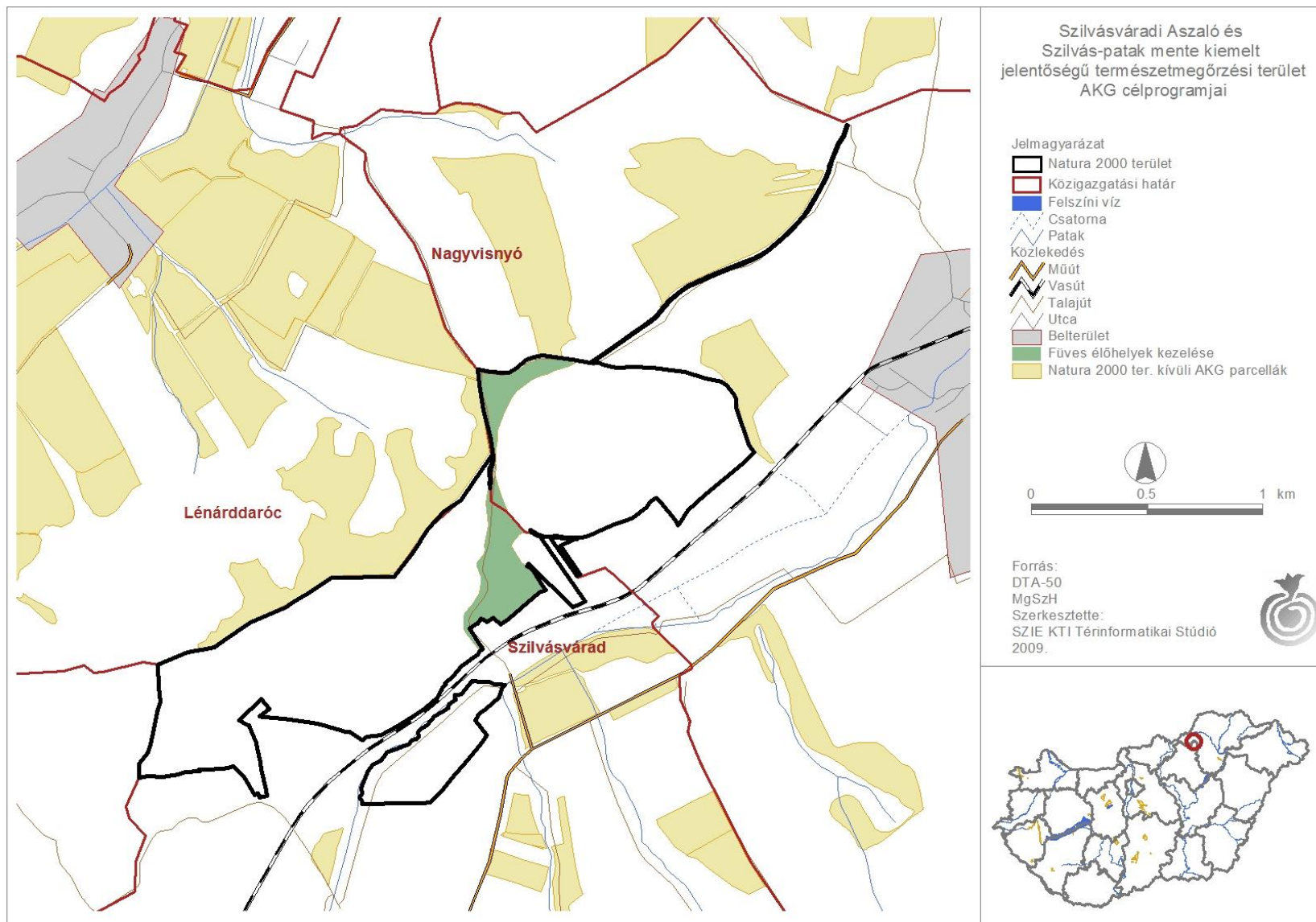

16. sz. melléklet: A tervezési terület NATURA 2000 élőhelyeinek térképe

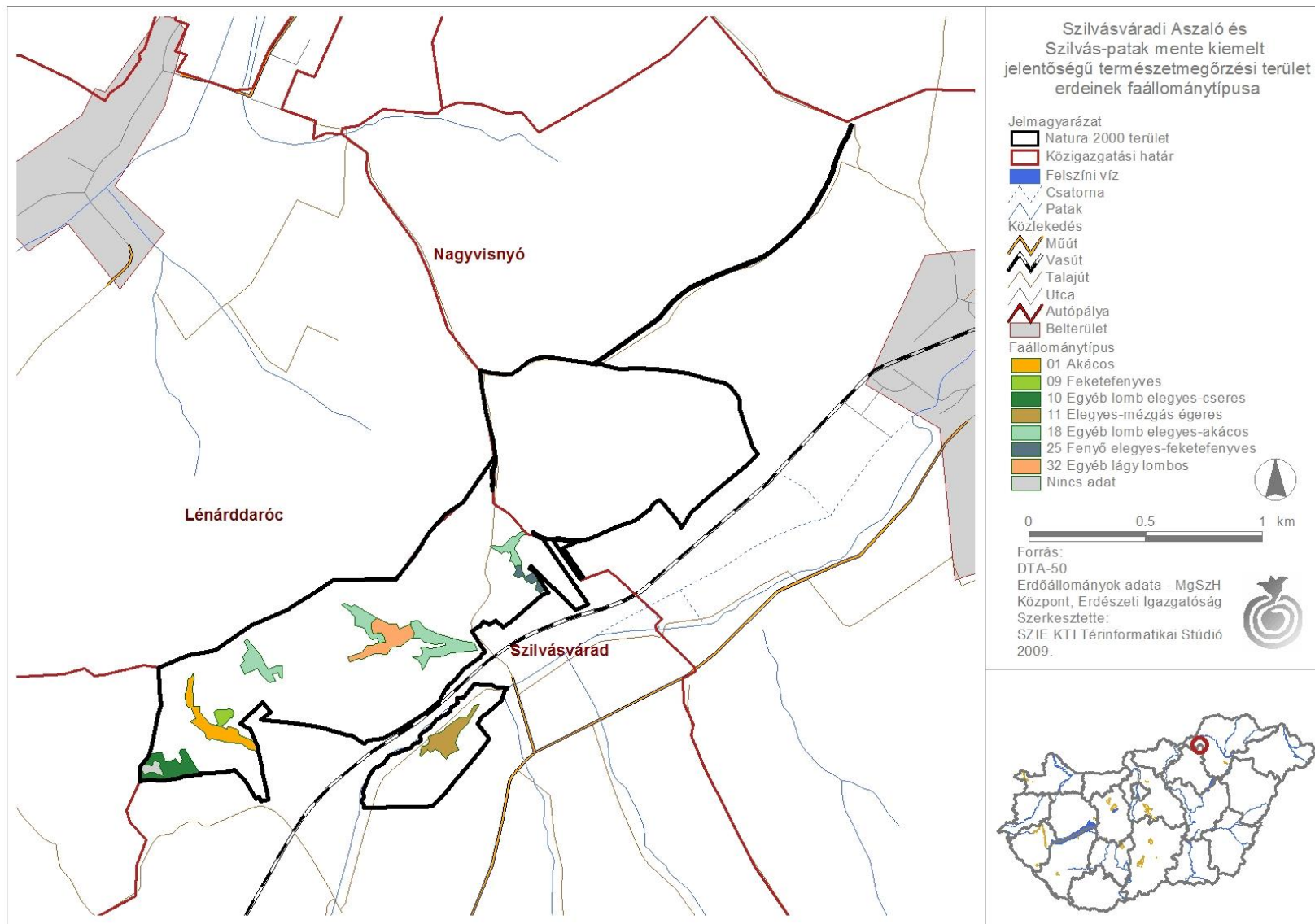

17. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési egységeinek térképe

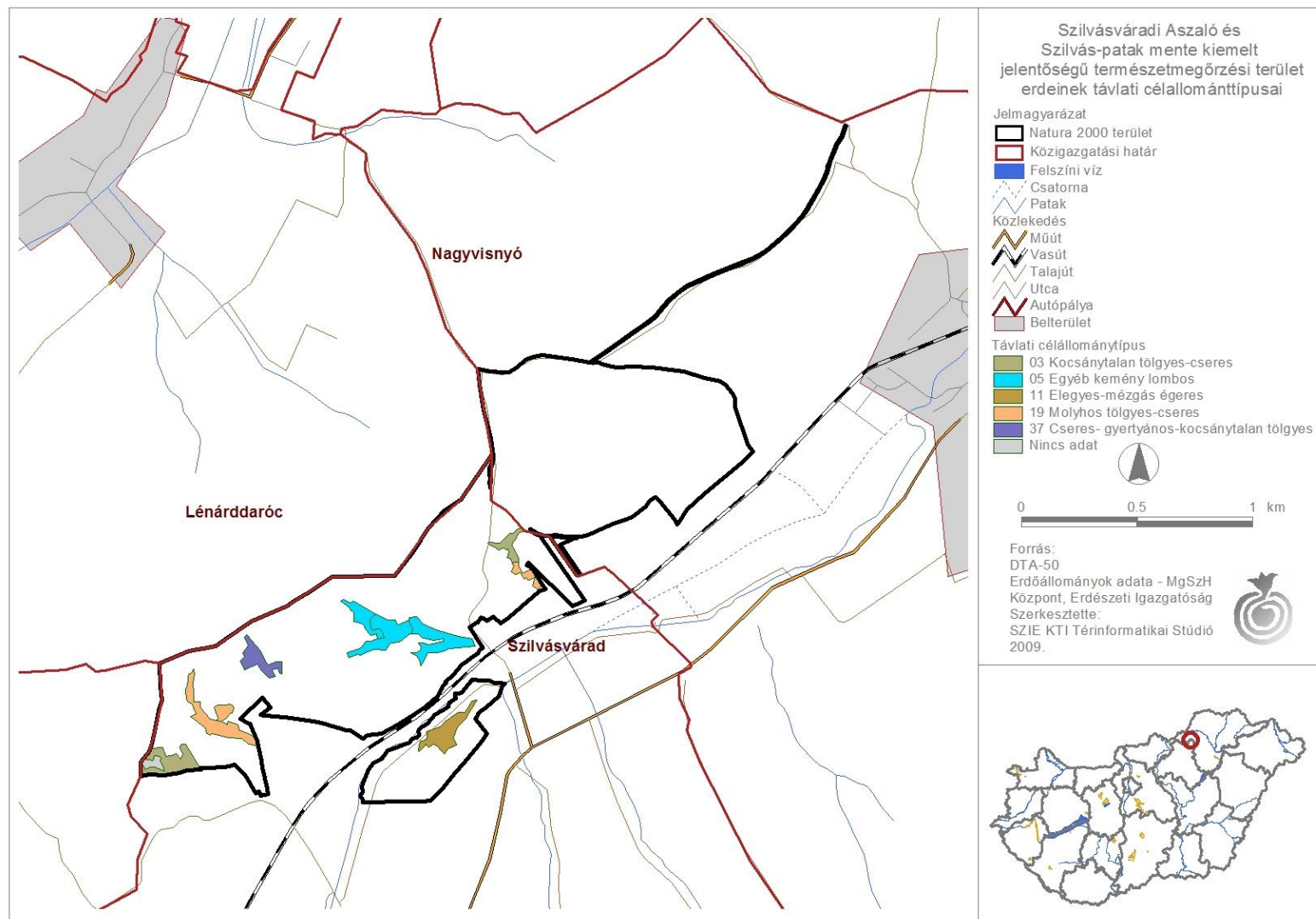

18. sz. melléklet: A tervezési terület AKG célprogramja

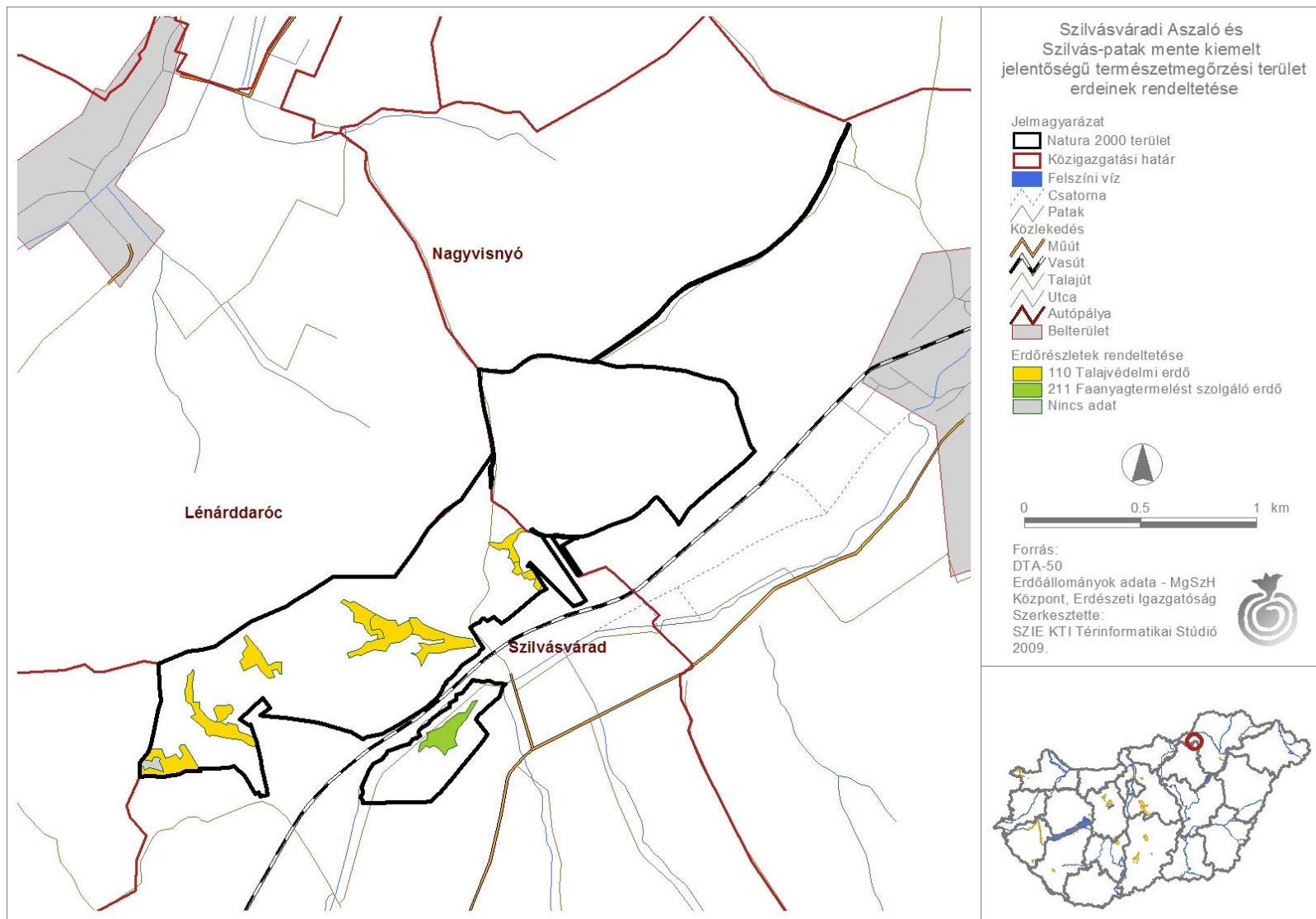

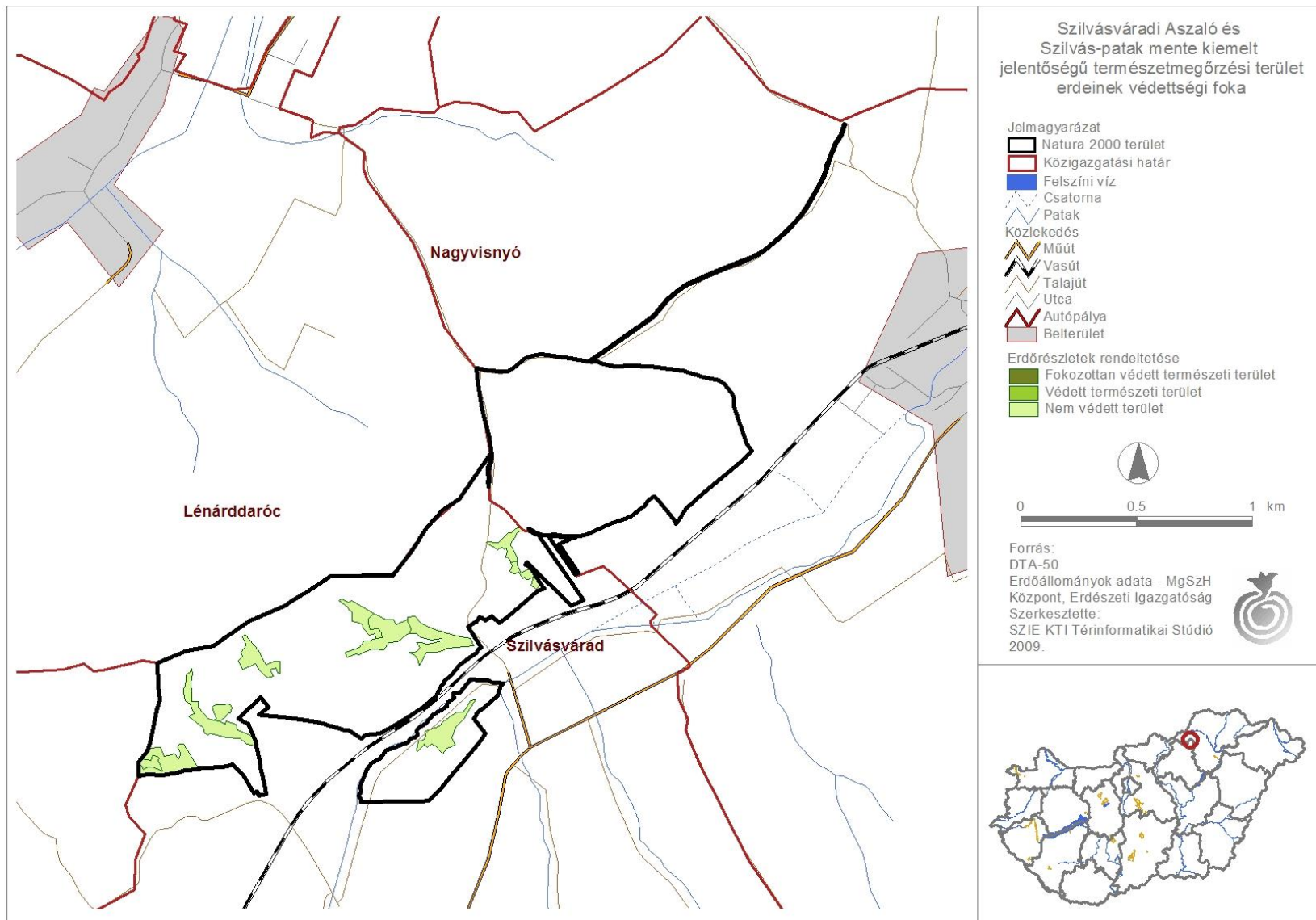
19/1. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek faállomány típusai

19/2. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek célállomány típusai

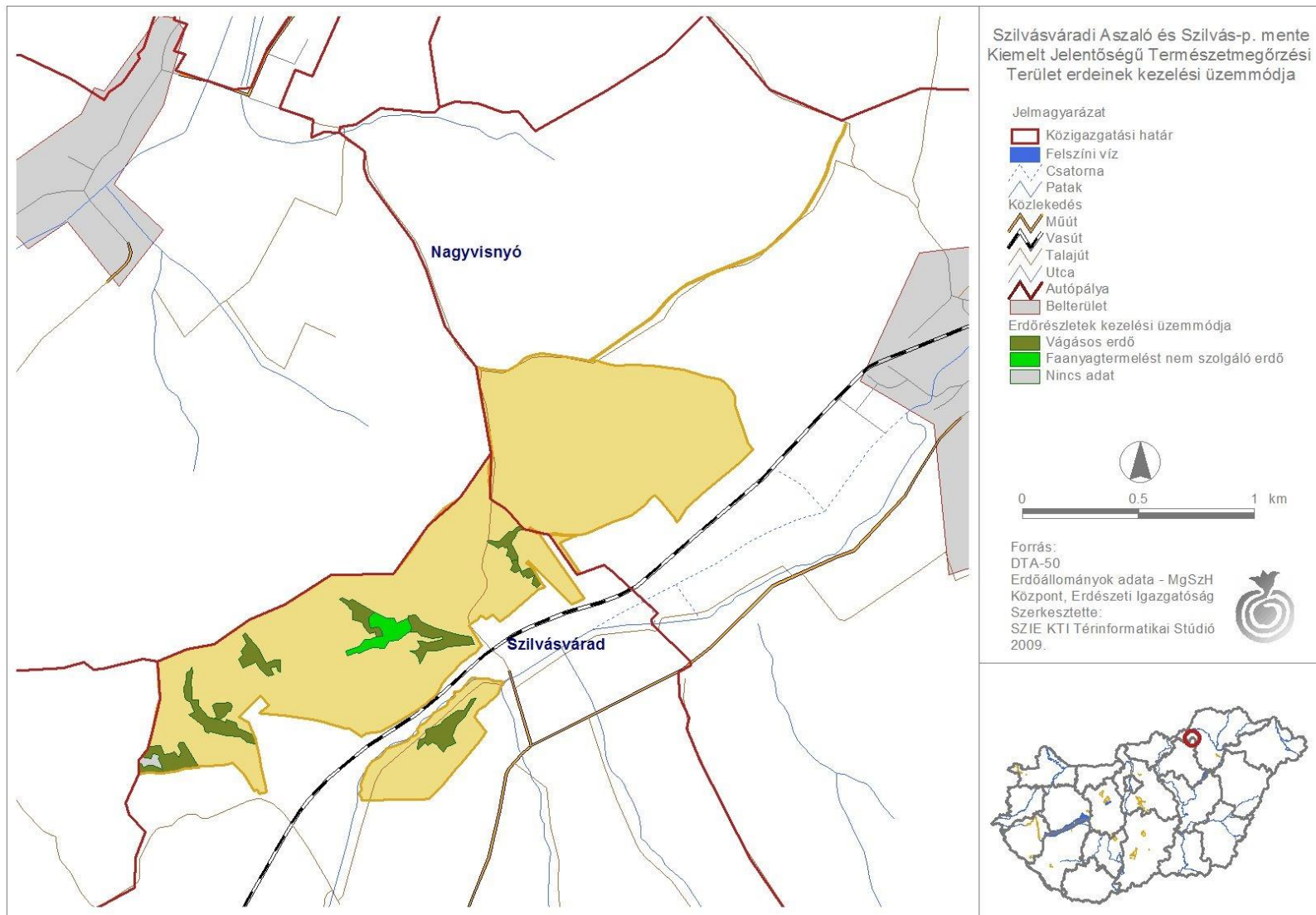

19/3. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek rendeltetése

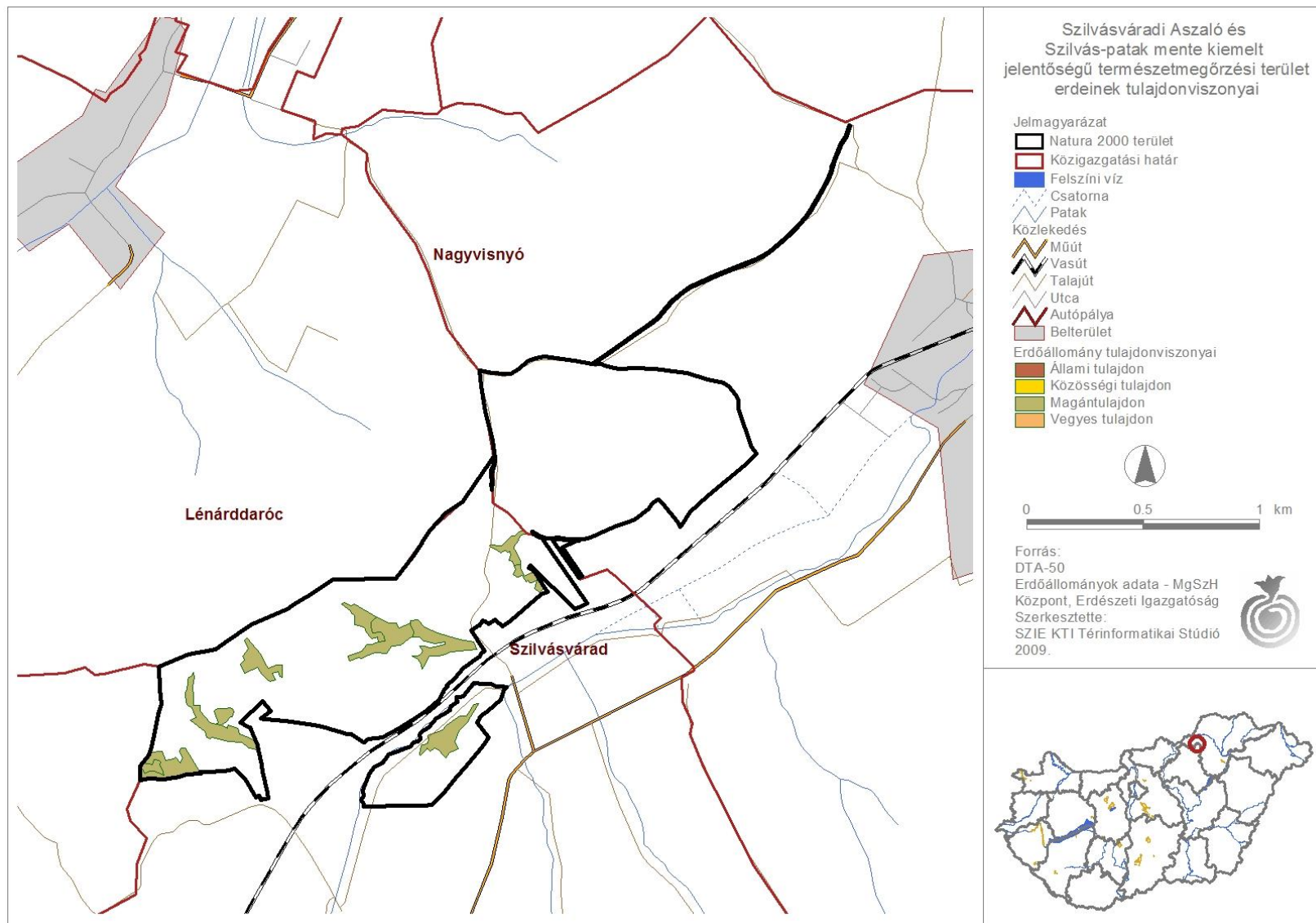

19/4. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek védettségi foka

19/5. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek kezelési üzemmódja

19/6. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek kezelési tulajdonviszonyai

Natura 2000 területek egységes kezelési előírásai

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírások
SZ01	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.
SZ02	Évelő szálás pillangós takarmánynövények teljes területének kijelölt legalább 50%-án az első növedék június 30. után vágható le, a teljes terület másik legfeljebb 50%-án az első növedék április 25-ig vágható le.
SZ03	Kalászos gabonák betakarítása esetén min. 25 cm-es tarlót kell hagyni.
SZ04	A betakarítást követően tarlöhántás, illetve tarlóápolás kötelező.
SZ05	Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás, vadriasztó lánc használata kötelező.
SZ06	Évelő szálás pillangós takarmánynövények betakarítása esetén minden kaszáláskor táblánként legalább 5%, de legfeljebb 10% kaszátlan területet kell hagyni, a tábla szélével érintkezően.
SZ07	Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes KöTeViFét. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül a természetvédelmi szerv köteles a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható.
SZ08	Repce esetén a teljes repceterületnek az illetékes állami természetvédelmi szerv által kijelölt legalább 5, de legfeljebb 10%-án a madarak téli táplálékának biztosítása céljából a hőeltakarítás kötelező.
SZ09	A növénytermesztéssel kapcsolatos technológiai munkálatok során bármilyen depóniát csak szántókon lehet létrehozni, és ott legfeljebb 2 hónapig lehet tárolni.
SZ10	Szántóföldön trágyaszarvas kialakítása tilos.
SZ11	A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédőszer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ12	A parcella szélein legalább 6 m széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ13	A parcella szélein legalább 20 m széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ14	Természetközeli állapotú erdőtervi jellel ellátott láperdő és keményfás ligeterdő, illetve vizes élőhely szélétől számított 50 m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és bioregulátorok nem alkalmazhatók, kivéve a Natura 2000 területen kívül eső határos szántókon.
SZ15	A táblán egy gazdálkodási évben csak egyszeri alkalommal szabad gyomirtó szert használni.
SZ16	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.
SZ17	Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.
SZ18	Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás tilos.

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírások
SZ19	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos.
SZ20	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók, kivéve a repce, a mustár, illetve az olajretek rovarirtását.
SZ21	Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen.
SZ22	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók.
SZ23	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
SZ24	Vegyszeres gyomirtás tilos, kivéve az özönnövények mechanikus irtását kiegészítő vegyszeres kezelést.
SZ25	Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 2 ha.
SZ26	Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 5 ha.
SZ27	Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 10 ha.
SZ28	Szalma- vagy szénakazal max. magassága 5 m lehet.
SZ29	5 évente legfeljebb egyszer végezhető középmély lazítás, max. 25 cm mélységben.
SZ30	Talajkímélő gazdálkodást kell folytatni, a talajművelés mélysége legfeljebb 10 cm lehet.
SZ31	Istállótrágya kijuttatásának mértéke, éves átlagban nem haladhatja meg a 100 q/ha-t.
SZ32	Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 90 kg/ha/év mértéket.
SZ33	Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 170 kg/ha/év mértéket.
SZ34	Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni.
SZ35	5 év átlagában a következő vetésszerkezet betartása kötelező fővetésű növények tekintetében: legalább 30% kalászos gabona, legalább 20% szálaspillangós takarmánynövény (szálaspillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke), legalább 10% zöldugor, legfeljebb 25% egyéb kultúra.
SZ36	Kijelölt területen élő szálaspillangós takarmánynövényeket (élő szálaspillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke) kell termesztetni legalább 5 évig.
SZ37	A lucerna felülvetése 5 év alatt egy alkalommal végezhető augusztus-szeptember hónapban.
SZ38	5 év átlagában a következő vetésszerkezet betartása kötelező fővetésű növények tekintetében: legalább 20% kalászos gabona, legalább 20% szálaspillangós takarmánynövény (szálaspillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke), legalább 20% zöldugor, legalább 10% őszi repce, legfeljebb 20% egyéb kultúra.
SZ39	Szemes kukorica, napraforgó, kertészeti kultúra, rizs, dohány, szudánifű termesztése nem megengedett.
SZ40	Fás szárú energetikai ültetvény, energiafű, kínai nád, olasz nád telepítése tilos.
SZ41	Fóliasátras és üvegházhasználat tilos.
SZ42	Öntözés tilos.
SZ43	Melioráció tilos.
SZ44	Meszezés tilos.
SZ45	Drénezés tilos.
SZ46	Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 m-es szegélyben talajművelés nem végezhető.

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírások
SZ47	Szántó vizes élőhelyé alakítása spontán gypesedéssel.
SZ48	Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel.
SZ49	Szántó füves élőhelyé alakítása spontán felhagyással.
SZ50	Szántó füves élőhelyé alakítása, későbbi kezelés nélküli spontán felhagyással, kivéve az inváziós növényfajok irtását.
SZ51	Szántó füves élőhelyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gypesedéssel.
SZ52	Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható.
SZ53	Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása támogatható.
SZ54	Őshonos fafajokból és cserjefajokból álló erdő telepítése, korábbi erdőterületen lehetséges.
SZ56	Magvetéshez kizárólag a közeli természetes homoki gyepről származó magkeveréket, illetve kaszálékot szabad felhasználni.
SZ57	Magvetéshez kizárólag a közeli természetes rétekről aratott magkeveréket, illetve kaszálékot szabad felhasználni.
SZ58	Magvetést nyár végén vagy ősszel kell elvégezni.
SZ59	Telepítés előtt műtrágya és bárminemű szerves trágya kijuttatása tilos.
SZ60	Tájidegen fűmagkeverékkel történő vetés tilos.
SZ61	A telepítést követő évtől legalább évi egyszeri kaszálás, illetve kíméletes, pásztoroló legeltetés szükséges.
SZ62	A vetést követő egy vagy két évben júliusi tisztító kaszálást kell végezni a nedves szántó gyomfajainak visszaszorítására.
SZ63	A telepítést követő második évtől évi kétszeri kaszálás (május-júniusban, illetve augusztus-szeptemberben), valamint a kaszálást követő sarjülegeltetés szükséges az aranyvessző és a nád visszaszorítására, valamint a cserjésedés megakadályozására.
SZ64	Természetbarát gypesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyepek kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők.
SZ65	A parcella körül természetes talajvédelmet szolgáló táblaszegély fenntartása, illetve telepítése, amelynek őshonos cserjékből vagy fákból álló sövénynek vagy fasornak kell lennie. A táblaszegély inváziós cserje és fafajoktól való mentességét kizárólag mechanikai eszközökkel kell biztosítani.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY04	Tápanyag-utánpótlás tilos, kizárólag telepítéskor és felülvetéskor megengedett legfeljebb 90 kg/ha nitrogén hatóanyag mennyiség kijuttatása.
GY05	Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürülékből származhat, trágya kijuttatása tilos.
GY06	A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
GY07	Szerves trágyázás nem megengedett.
GY08	Dobkása és talaj meghajtású rendsodró, rendezelő használata tilos.
GY09	Fogasolás nem megengedett.
GY10	Tárcsázás nem megengedett.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY100	Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.
GY101	Minden évben tisztító kaszálás elvégzése kötelező.
GY102	Legalább 2 évente tisztító kaszálás elvégzése kötelező.
GY103	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
GY104	Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.
GY105	A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
GY106	A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: szeptember 1.
GY107	A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: október 1.
GY108	Tisztító kaszálás, szárazzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárazzás.
GY109	A terület max. 30%-a kezelhető tisztító kaszálással.
GY11	Hengerezés nem megengedett.
GY111	Az inváziós és termőhely idegen fajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédő szer kijuttatásával kell gondoskodni, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.
GY112	Gyepterületen trágyaszarvas kialakítása tilos.
GY114	Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható.
GY115	Agrár-erdészeti rendszerek kialakításaó támogatható.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY14	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
GY15	Tűzpázták létesítése nem megengedett.
GY16	A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos.
GY17	Cserjeirtás nem megengedett.
GY18	Kizárólag legeltetéssel történő hasznosítás.
GY19	Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás.
GY20	Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
GY21	Legeltetés és kaszálás tilos, a területet kezeletlenül kell fenntartani.
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.
GY23	Biztosítani kell a felhalmozódott fűavar eltávolítását.
GY24	A jogszabályellenes, illegális gypegetést meg kell akadályozni.
GY25	A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező.
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes KÖTEVIFE engedélye alapján lehetséges.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY28	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY30	A természetes gyepekben szórtan jelentkező őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerint érintett NPI-nak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell.
GY33	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát a vegetációs időszak kezdetén (április-május) kell elvégezni.
GY34	A terület túllegettetése tilos.
GY35	Legeltetési sűrűség minimum 0,1 ÁE/ha.
GY36	Legeltetési sűrűség minimum 0,2 ÁE/ha.
GY37	Legeltetési sűrűség 0,1-0,2 ÁE/ha.
GY38	Legeltetési sűrűség 0,2-0,4 ÁE/ha.
GY39	Legeltetési sűrűség 0,2-1,0 ÁE/ha.
GY40	Legeltetési sűrűség 0,4-0,6 ÁE/ha.
GY41	Legeltetési sűrűség 0,6-1,0 ÁE/ha.
GY42	A legeltetési sűrűséget a működési területében érintett NPI-gal egyeztetni szükséges.
GY43	A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges.
GY44	Március 15. és május 31. között a legeltetés tilos.
GY45	Téli legeltetés a KÖTEVIFE engedélye alapján lehetséges.
GY46	Szakaszoló legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése az érintett NPI-gal.
GY47	Villanypásztor használata nem megengedett.
GY48	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem haladhatja meg a 5-ha-t.
GY49	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem haladhatja meg a 20 ha-t.
GY50	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem haladhatja meg a 50-ha-t.
GY51	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 5-ha-nál.
GY52	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 20-ha-nál.
GY53	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 50-ha-nál.
GY54	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 100-ha-nál.
GY55	Villanypásztor csak a működési terület szerint érintett NPI írásos véleménye alapján alkalmazható.
GY56	Inváziós növényekkel fertőzött gyepekben csak a mentesítést követően lehet legeltetni.
GY57	Legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerint érintett NPI-gal.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY58	A gyepon legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 10%-át.
GY59	A gyepon legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 20%-át.
GY60	A gyepon legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 30%-át.
GY62	Kaszáló sarjülegeltetése megengedett a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos.
GY63	Sarjülegeltetést ugyanazon a területen csak minden második évben lehet alkalmazni.
GY64	Sarjülegeltetést ugyanazon a területen csak minden harmadik évben lehet alkalmazni
GY65	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
GY66	Legeltethető állatfaj: juh.
GY67	Legeltethető állatfaj: kecske.
GY68	Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).
GY69	Kaszálás június 15. után lehetséges.
GY70	Kaszálás június 30. után lehetséges.
GY71	Kaszálás július 15. után lehetséges.
GY72	Kaszálás augusztus 1. után lehetséges.
GY73	Kaszálás augusztus 10. után lehetséges.
GY74	Kaszálás szeptember 1. után lehetséges.
GY75	Kaszálás október 1. után lehetséges.
GY76	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepp állapotának megfelelő kaszálási terv készítése kötelező, egyeztetése a területért felelős, a természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő, a működési terület szerint érintett NPI-vel, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY77	A gyeppet évente csak egyszer lehet kaszálni.
GY78	A gyeppet évente legalább kétszer kell kaszálni.
GY79	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.
GY80	Természetkímélő kaszálási módszert kell alkalmazni: a kaszálást a kaszálendő terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni.
GY81	Vadriasztó lánc használata kötelező.
GY83	Szénát a kaszálást követően 1 hónapon belül le kell hordani a területről.
GY84	3 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárazzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárazzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárazzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni.
GY85	10 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárazzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárazzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárazzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni.
GY86	50 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárazzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárazzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárazzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni.
GY87	Mozaikos kaszálás folytatása, egybefüggő kaszált terület nem haladhatja meg az 5 ha-t, vagy a terület 30%-át. A kaszálások között legalább 1 hétnek el kell telnie.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY88	A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.
GY89	5-10% kaszátlan terület meghagyása parcellánként.
GY90	10-15% kaszátlan terület meghagyása parcellánként.
GY91	15-20% kaszátlan terület meghagyása parcellánként.
GY92	20-30% kaszátlan terület meghagyása parcellánként.
GY93	A parcella max. 50%-a hasznosítható kaszálással.
GY94	A kaszátlan területet kaszálásonként más helyen kell kialakítani.
GY95	A kaszátlan területet évente más helyen kell kialakítani.
GY96	A kaszátlan területet a földön fészkelő fokozottan védett madarak fészke körül kell kialakítani.
GY97	Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezelni
GY98	A kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegély élőhelyek a kaszátlan területbe bele tartozhatnak.
GY99	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes KöTeViFét. A talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani a természetvédelmi szerv javaslata alapján.

Kód	Vizes területekre vonatkozó előírások
V01	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.
V02	Nyílt vízfelületek hínárvágással történő mozaikos (max. 2 ha) kialakítása kötelező.
V03	Felhagyott tőzegbánya-területek kezelésmentesen kell tartani.
V04	Tilos a kaszálás.
V05	Vegyszer használata kizárólag fainjektálás során lehetséges.
V06	A működési terület szerint érintett NPI által kijelölt területen tilos a nádaratás.
V07	A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos.
V08	Nyílt vízfelületek kialakítása legeltetési állattartás segítségével.
V09	Felszíni vizekből történő öntözés csak az illetékes KÖTEVIFE engedélye alapján lehetséges.
V10	Halastavak medrének meszezése tilos.
V11	A vízi növényzet irtása nem engedélyezhető.
V12	Tókaszálás tilos.
V13	Nyílt vízfelületek hínárvágással történő mozaikos (max. 2 ha) kialakítása kötelező.
V14	A vízi növényzet és a part menti növényzet irtása (vágás, nádégetés, cserjék kivágása) tilos.
V15	Nyílt vízfelületek kotrása nem engedélyezhető.
V16	A halastavak medrének kotrásából származó iszap a parton nem deponálható, azt a területről el kell szállítani.
V17	Április 1. és július 15. között tókaszálás tilos.
V18	Hínárvágással kell nyílt vízfelületet kialakítani, ahol egy kitisztított folt területe nem lehet 5 hektárnál nagyobb.

V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása kötelező, idegenhonos halfaj telepítése tilos.
V20	A halastavak népesítése az összes halfajra vonatkoztatva évi 100-400 kg/ha között lehet – kivéve a zsenge és előnevelt ivadékok, valamint az anyaállomány kihelyezését.
V21	A víz leeresztésének megkezdése előtti 30. naptól trágyázni nem szabad.
V22	A természetes hozam javítására legfeljebb 10 t/év/ha istállótrágya használható.
V23	A természetes hozam javítására legfeljebb 5 t/év/ha szerves trágya használható.
V24	A természetes hozam javítására a tavakban csak istállótrágya alkalmazható.
V25	Horgászvízként és halastóként hasznosítani tilos.
V26	A területen élő és táplálkozó madarak riasztása csak korlátozottan végezhető, (15%-os idő és 20%-os területi korlát), ezt a kötelezően elkészítendő madárriasztási tervben konkrétan is meg kell jeleníteni. A területi korlátozás (20%) tőegységenként értendő.
V27	Halastavak nyílt vízfelületein csérek, szerkők, sirályok megtelepedését segítő mesterséges fészkelő szigetek kialakítása és karbantartása szükséges (részletek: 33/2008. (III. 27.) FVM rendelet a nem termelő beruházásokról).
V28	Védett récefajok megtelepedését segítő mesterséges ládák kihelyezése halastavak part menti növényzetébe és szegélyeibe, nádasokba, növényzettel borított szigetekre (részletek: 33/2008. (III.27.) FVM rendelet a nem termelő beruházásokról).
V29	A halastóra a működési területével a működési terület szerint érintett NPI által jóváhagyott „madárriasztási tervet” kell készíteni és alkalmazni.
V30	A halastóterület 5%-át (tőegységenként, a 20%-os riasztási korlátozáson felül) kíméleti területnek kell nyilvánítani (tőgazdaság üzemeltetője működési terület szerint érintett NPI-vel egyeztetve), ahol mindennemű madárriasztás tilos.
V31	A halastavakat elválasztó gátak és csatornák növényzetét egy kaszanyom szélességben szabad kaszálni középen, hogy mindkét oldalon maradjon legalább 1-1 m kaszálatlan sáv.
V32	A halastavakat elválasztó gátak és csatornák hosszának 20%-a kíméleti terület, ahol gépjármű és szervezett közlekedés tilos.
V33	A szaporodási időszakban a tó feltöltését követően a – tervezett lehalászási időszakoktól eltekintve – a tó vízszintje legfeljebb 20 cm-t ingadozhat.
V34	A tavasszal szárazon álló tavakat július 15-ig nem lehet feltölteni.
V35	Vízborítás és szint fenntartása, a területen mindennemű vízelvezetés tilos.
V36	A halastavakat – az őszi lehalászású és az ivadéknevelő tavak kivételével – legkésőbb április 30-ig fel kell tölteni.
V37	A halastavakat – az őszi lehalászású és az ivadéknevelő tavak kivételével – legkésőbb április 1-ig fel kell tölteni.
V38	Őszi lehalászású tavakon április 1. és július 15. között a vízszint ingadozása nem haladhatja meg a napi 5 cm-t.
V39	Őszi lehalászású tavakon április 30. és június 15. között a vízszint ingadozása nem haladhatja meg a napi 5 cm-t.
V40	Csak a keskeny nádszegéllyel rendelkező, illetve nádszegéllyel nem rendelkező tavakat szabad tavasszal és nyáron leeresztetni, illetve feltölteni a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve.

V41	A learatott nád vizes élőhelyről történő kiszállításának nyomvonalát működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve kell kialakítani.
V42	A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerint érintett NPI-gal értesíteni kell .
V43	A nádaratás befejeztéről értesíteni kell a működési terület szerint érintett NPI-ot.
V44	A hagyásfoltok kialakítását a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve kell kijelölni.
V45	November 1. és február 28. között lehet nádaratást folytatni.
V46	December 1. és február 28. között lehet nádaratást folytatni.
V47	December 15. és február 28. között lehet nádaratást folytatni.
V48	A nyílt vízfelszín kialakítás érdekében a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve, annak írásos hozzájárulásával vegetációs időben is végezhető nádvágás elsősorban kézi módszerrel (pl.: kézi adapteres kaszával).
V49	A nádas 10-20%-át nem szabad learatni.
V50	A nádas 20-30%-át nem szabad learatni.
V51	A nádas 30-40%-át nem szabad learatni.
V52	A hagyás foltokat évente eltérő helyen kell kialakítani.
V53	A hagyásfoltot 5 évig fenn kell tartani, az 5. évben aratása kötelező, és a következő hagyásfoltot eltérő helyen kell kialakítani.
V54	A területen nádgazdálkodást kell végezni.
V55	Nádgazdálkodás a területen tilos.
V56	A nádaratás csak fagyott talajon végezhető.
V57	A betakarítás során a nád rizómjának megsértését kerülni kell.
V58	Nádat deponálni, válogatni a területen tilos.
V59	A nádaratást végzőnek, a nád aratásához, a rendelkezésére álló nádvágó gépek közül mindig a talaj és hidrológiai adottságainak megfelelő gépet kell használni.
V60	A nádaratás során természetes, gyorsan lebomló anyagokból készített kötöző anyagot köteles használni.
V61	A nádszegély kontrollált égetését december 1. és február 15. között kell elvégezni, a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve és annak felügyeletével.
V62	A nádaratás megkönnyítése érdekében az érintett terület vízszintjének megváltoztatása tilos.
V64	Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható.
V65	Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása támogatható.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E01	A Natura 2000 rendeltetés átvezetése további, illetve (a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében) elsődleges rendeltetesként.
E02	A jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró (2009. évi XVIII. tv. szerinti) szabad rendelkezésű erdők és fásítások részletes állapotleírása és a változások vezetése.
E03	A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódok előírása.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E04	Közösségi jelentőségű fajpopulációk és élőhelyek, továbbá a természetes és természet szerű erdők 200 m-es körzetében idegenhonos fajok telepítésének tiltása.
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E06	Idegenhonos fajok telepítésének mellőzése a teljes területen.
E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E08	Rakodó, depónia kialakításának szigorú területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmét figyelembe véve jelölhetők ki.
E10	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása, térbeli vagy teljes korlátozás elrendelése.
E11	A fával nem, vagy gyengén fedett területek (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó) egyéb részlet szerinti lehatárolása. (szükség esetén az erdőrészlet megosztásával).
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E14	A kijelölt területen az erdőneveléssel kapcsolatos erdőgazdálkodási tevékenység elhagyása (beleértve a közelítést és készletezést is).
E15	A gyéritések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha (az állomány átlagos átmérőjét elérő közép- vagy mellmagassági átmérőjű) álló és fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E16	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E17	A ritka fajhoz tartozó, odvas, böhöncös, idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E18	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok minden egyedének megkímélése.
E19	Fokozottan védett madárfaj fészkeinek (madárfajtól függően) 100-300 m-es sugarú körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása vagy teljes tiltása.
E20	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m ³ /ha, az egyes törzsek legvékonyabb részén legalább 20 cm átmérőt elérő álló vagy/és fekvő holtfa folyamatos fenntartásának biztosítása.
E21	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m ³ /ha, 30 cm mellmagassági átmérő feletti odvas, böhönc, fészkelő- és bűvőhelynek alkalmas élő fák folyamatos fenntartásának biztosítása.
E22	Az egyéb részletek (tisztás, cserjés, erdei vízfolyás és tó, kopár) teljes vagy részterületének háborítatlanságát biztosítani kell.
E23	Az erdőrészleteken belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek teljes védelmét, háborítatlanságát biztosítani kell.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E24	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
E25	Az előhasználatok során biztosítani kell az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyását, fenntartását, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E26	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E27	Őshonos fajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámát (arányát) a lehetséges minimális szintre kell szorítani, illetve lehetőség szerint teljes mértékben el kell távolítani.
E28	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágásokat minden esetben az őshonos fajok javára kell elvégezni.
E29	Az idegenhonos vagy tájidegen fajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.
E30	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fajok teljes mértékű eltávolításai.
E31	A táj- és termőhelyhonos fajú állomány tarvágásos véghasználatkor csak mikrotarvágások (az összefüggő vágásterület legfeljebb 0,25 ha) végezhetők úgy, hogy a felújítás alatt álló részterületek összege a részlet területének 35%-át ne haladja meg.
E32	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás tilalma.
E33	A fahasználattal érintett területen összefüggően legfeljebb 0,5 ha véghasználati terület alakítható ki és tartható fenn, legalább 2 db, a természetes erdőtársulásra jellemző főfajokból származó életképes magászó fa meghagyásával.
E34	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E35	Tájhonos fajú állományok véghasználat során az idős állomány legalább 5%-ának visszahagyása, lehetőleg az idős állomány szerkezetét és összetételét is reprezentáló, egészséges hagyásfa csoportok formájában.
E36	Őshonos fajú állományok véghasználat során átlagosan 5-20% fedettséget biztosító elszórt hagyásfák és hagyásfa csoportok visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E37	A hagyásfák fenntartása.
E38	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E39	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozást kell megállapítani.
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészleten belül csak kötélpálya, facsúszda, lófogat, állati erővel vont közelítő kerékpár, szán vagy a rakomány emelve történő közelítésére alkalmas más eszköz használható.
E41	Felnyíló erdők esetében véghasználat jellegű fakitermelés csak abban az esetben végezhető, ha a záródás 30% alá csökken és az erdő felújítását meg kell kezdeni.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E42	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés tiltása.
E43	Mesterséges felújítás, illetve kiegészítés esetén géppel csak részleges tala-jelőkészítés végezhető.
E44	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítést és a tuskózást kerülni kell.
E45	A vágásterületen történő égetés tilos.
E46	Felújítás csak táj- és termőhelyhonos fajokkal, illetve faállomány típusal történhet.
E47	Őshonos fajú faállomány csak táj- és termőhelyhonos fa- és cserjefajokkal újítható fel.
E48	Őshonos fajú faállomány csak természetesen (magról, illetve sarjról) újítható fel.
E49	Idegenhonos fajú faállomány csak természetesen újítható fel.
E50	Természetes, természetszerű és származék erdőkkel határos erdőterületek felújítása csak táj- és termőhelyhonos fajokkal, illetve faállománytípussal végezhető.
E51	Természetközeli állapotú fátlan élőhelyekkel határos erdőterületek felújítása csak táj- és termőhelyhonos fajokkal, illetve faállománytípussal végezhető.
E52	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos faj alkalmazható.
E53	Az erdősítések során a közösségi jelentőségű élőhelynek, illetve a természetes erdőtársulásnak megfelelő természetes elegyfajok biztosítására kell törekedni.
E54	Mesterséges erdősítés során legalább 3 tájhonos faj szálankénti vagy csoportos - a termőhelynek is megfelelő - elegyítése szükséges.
E55	A terület természetes erdőtakarója felnyíló erdőtípusba sorolható, így már a 30%-os záródást elérő erdősítést is sikeresnek lehet tekinteni.
E56	Talajvédelmi rendeltetésű és felnyíló (erdőssztyepp jellegű) erdők esetében a felújítás során a táj- és termőhelyhonos fajok minden tuskó- és gyökérsarj eredetű újulatának megőrzése a cél.
E57	Az idegenhonos és tájidegen fajú faállományok véghasználata és felújítása során hangsúlyt kell fektetni a természetes cserje- és lágyszárú szint kíméletére, valamint a talajtakaró megóvására.
E58	Tájidegen fajokból álló erdősítés legalább 20% elegyarányban tájhonos fajokkal elegyítendő.
E59	Az idegenhonos és tájidegen fajú erdők véghasználata során a táj- és termőhelyhonos fajok minden egyedének meghagyása kívánatos (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).
E60	Intenzíven terjedő idegenhonos faj felújításokban célállományként és elegyfaaként sem alkalmazható.
E61	Meghatározott szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújítandók.
E62	Az idegenhonos és tájidegen fajú szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújítása nem kívánatos, azok más művelési ágban (pl. gyep) hasznosítandók.
E63	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő fajok ellen, ellenőrzött körülmények között engedélyezhető.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E64	A környező gyepterületek védelme érdekében törekedni kell az erdészeti tájidegen fajok alkotta állományok jelenlegi területen túli terjeszkedésének megakadályozására. Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy- és fásszárúak továbbterjedését lehetőleg mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) kell megakadályozni.
E65	Az intenzíven terjedő fajok elleni vegyszer használata során a következő előírásokat kell érvényesíteni: <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyagot kell keverni. • Javasolt alkalmazási idő: július-augusztus. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – kizárólag fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítményeket lehet alkalmazni az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában. • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó, de csak csöppenésmentes kijuttatással. Vegyszeres védekezés esetén legalább 10 munkanappal a tervezett védekezés megkezdése előtt írásban kell értesíteni, az érintett hatóság illetékes szervét, megjelölve a beavatkozás tervezett helyét és időpontját.
E66	A tűzpásztaikon, nyiladékokon gondoskodni kell az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorításáról.
E67	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók.
E68	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezést csak különleges esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) szabad végezni.
E69	Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
VA02	A terület egészén a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét minden esetben be kell keríteni.
VA03	A területen szóró, vadetető, szózó, a vegetációs időszakban erdei rakodó (erdőtörvény 9. § c) pont) létesítése tilos. (EKV41)

Alkalmazott kommunikációs eszközök és eredmények

EMLÉKEZTETŐ

a „NATURA 2000 területek fenntartásai tervének elkészítése és ehhez kapcsolódó szolgáltatások elvégzése” c. projekt keretében tartott Natura 2000 ötletbörzéről a BNPI-nál

Időpont: 2009. július 1.

Helyszín: BNPI Egri Központja Eger, Sánc u. 6.

Résztevők:

Schmotzer András (BNPI)

Seres Nándor (BNPI)

Faragóné Huszár Szilvia (VÁTI)

Schneller Krisztián (VÁTI)

Tornyánszki Éva (VÁTI)

Bodorkós Barbara (SZIE KTI)

Podmaniczky László (SZIE KTI)

A megbeszélés tárgya: A megbeszélés fő témája a BNPI területén érintett Natura 2000 területek, a Szilvásvárad Aszaló és Szilvás-patak mente, valamint a Hejő-mente megfelelő tájhasználatának lehetséges ösztönzői, és a támogatáson kívüli alternatív kompenzációs formái voltak.

Podmaniczky László ismertette a fenntartási tervek kidolgozásának aktuális helyzetét, valamint annak várható szerkezetét. Mintegy 1800 előírás gyűlt össze országszerte a Natura 2000 területekre, amelyet a tervezők végül 300-ra szűkítettek le. Az előírások élőhelyre vonatkoznak, amelyet a tervek szerint a későbbiekben a helyi tervezők/szaktanácsadó munkatársak bontanának majd le parcella szintre. Az előírások között lesznek kötelezők és választhatók egyaránt. A fenntartási tervek előírásai a 2013 utáni AKG támogatási rendszerbe illeszthető be reálisan.

A résztvevők egyetértettek abban, hogy az élőhely előírásokat a **gazdák nyelvén kell megfogalmazni és azokhoz magyarázat is szükséges** (pl. a vízfelületek menti területek előírásai milyen fajok ökológiai igényeit elégítik ki, hogyan stb.).

A **Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatallal egyeztetni szükséges az ellenőrzéseik pontos tartalmáról a Natura 2000 területen**. A megbeszélésnek a főbb alapelveket kell majd rögzítenie. Pl. ne fordulhasson elő, hogy a földalapú támogatásokra vonatkozó előírások miatt a Natura 2000-es területeken az élővilág kárt szenvedjen (pl. gyepterületen álló fűzt ne vágják ki azért, mert akkor a gazda nem tud eleget tenni a támogatás feltételeinek, vagy csak azért ne tárcsázzon a gazda, hogy magkapja a támogatást).

Hejő-mente

- A terület fő értékét a mozaikossága adja. A legfőbb gondot a gyepfeltörések, valamint az özönnövények (aranyvessző, selyemfű, gyalogakác stb.) jelentik.
- Az autópálya építések miatt a települések közötti közlekedés nehézkessé vált, ezért sok gazda a vizes területeken meggy keresztül. A földutakat rendbe kell tenni a területen.
- A KVVMM visszajelzése szerint a Hejő-menti élőhelytérképet pontosítani és részletezni szükséges.
- A Hejő-menti területek MePAR blokk nyilvántartása messze nem követi a tényleges művelési ágakat. A gazdák sokszor „tologatják” a szántó határait, felszántják a földutat, gyep fele el van szántva stb., nyilvántartott gyep vagy szántó helyén erdő van stb, vagyis a területeket nem úgy művelik, ahogy azok nyilván vannak tartva. Természetvédelmi szempontból ugyanakkor nem feltétlenül cél a kataszteri térkép viszonyainak visszaállítása, hiszen így rugalmasabb, dinamikusabb a rendszer, a legtöbb esetben a természetvédelem hűz hasznot a nyilvántartási pontatlanságokból.
- A közeli Borsodi-Mezőségben már jól működik a kaszálás előzetes bejelentése a gazdák részéről, itt is arra kellene törekedni, hogy kialakuljon ez az informális kapcsolat a gazdákkal.
- Jelentős szalakóta és kékvércse állomány van a területen, így a fejlesztésük reális célkitűzés lenne.
- Gyepfeltöréseket lehetőség szerint nem szabadna engedni. Ugyanakkor adott esetben egy zárvány szántó is jobb, mint egy parlagon hagyott terület. Jó volna ha a kaszálás, legeltetés mozaikosan történne. Fontos, hogy a gazdák visszaszorítsák az özönnövények megjelenését, akár szántással is. Állatállományt volna kívánatos növelni.
- Az erdősítés a területen nem kívánatos.
- Hejő vízhozama jelentősen csökkent az utóbbi időben. Az égerlápós részeken fontos volna, hogy ne legyenek mederkotrások, elöntés veszélye egyáltalán nem fenyegeti az érintett településeket.

Szilvásvárad Aszaló és Szilvás-patak mente

- A területen a legfőbb gondot a művelés (legeltetés, kaszálás) hiánya okozza.
- A Természetvédelmi Területtel nyilvánítás a terület presztízsét növelné, de egyelőre az érintett önkormányzatok elutasítják a javaslatot. A kopáros területeken biztosan nem szabad legeltetni majd, ha védetté válik.
- Egy kulcsgazdálkodó van a területen, aki jelképes áron bérel önkormányzati földeket, és legfeljebb vadgazdálkodásra használja. A gazdálkodó az állatállományát máshol, az út másik oldalán legelteti. Önkormányzattal érdemes volna egyeztetni, hogy a területen tényleges gazdálkodást folytató bérlő legyen.
- A Natura 2000 terület másik oldalán, Lénárdarócnál egy amerikai gazdálkodó legeltet. A Natura 2000 gyeptámogatásra ő is jogosult. Őt lehetne akár szorosabban bevonni az egyeztetésekbe.
- A Ménesgazdaság is csak igen kis területtel érintett.
- Gazdálkodói fórumnak nincs sok értelme, inkább személyes egyeztetéseknek az önkormányzattal, falugazdással, Mikó Károllyal, valamint akár az amerikai gazdálkodóval.
- KEOP projekt valósul meg hamarosan Szilvásváradon (látogatóközpont, ökoturisztikai fejlesztés), ez talán előrelendíti az önkormányzatokat is a védetté nyilvánítás ügyében.
- Natura 2000 nyilvántartási rendszer visszássága: A MEPAR blokk határa nem igazodik a NATURA 2000 terület határához. Így pl. van olyan Natura 2000 terület,

ami már nem támogatható a Natura 2000 gyeplépterület programban, és van olyan nem Natura 2000 terület, ami viszont igen. Ez a helyi közvéleményben is értetlenséget vált ki a programmal kapcsolatban.

Alternatív kompenzációs lehetőségek

Kompenzációs csomagok nélkül az alábbi intézkedésekben lehetne gondolkodni a BNPI területén, vagy akár országos szinten is:

- Vízgazdálkodási díj elengedése (víztársulatokkal kell egyeztetni)
- Földhivatali átírási díjak/földhasználat bejelentési díjak elengedése (földhivatallal kell egyeztetni)
- Földutak rendbetétele (önkormányzati pályázatok lehetősége)
- Intervenciós elhelyezés segítése Natura 2000-es gazdák számára (FVM-mel egyeztetni)
- Odúk (pl. szalakóta) kihelyezéséhez támogatás a gazdák számára kb. 100 000 Forint körüli összeg várható, a BNPI természetvédelmi őrei segítenek a pályázatok összeállításában
- Támogatás ellenőrzési kedvezmény: elérni, hogy az MVH a természetes határok szerint ellenőrizze a gazdákat, ne a földhivatali művelési ág nyilvántartás számítsa, és a természetvédelmi szempontokat is szem előtt tartsa ellenőrzés során (ne vegye túl szigorúan az MVH a területalapú támogatási előírásokat, alapelvekről szükséges velük egyeztetni)
- A falugazdász ajánlása alapján kiválaszthatunk a Hejő-mentén egy helyi gazdálkodót, akinek a területére a tervezők segítségével egy minta Natura 2000 gazdálkodási terv készül.

Az emlékeztetőt összeállította :Bodorkós Barbara

Natura 2000 területek fenntartási tervének elkészítése és ehhez kapcsolódó szolgáltatások elvégzése

Egyeztető fórum jegyzőkönyve

Szilvásvár, Polgármesteri Hivatal

2009. augusztus 24. 10 óra

készítette: Kalóczkai Ágnes (SZIE KTI), Bodorkós Barbara (SZIE KTI)

Résztvevők

*Berecz Béla gazdálkodó
Berecz László gazdálkodó
Bodorkós Barbara SZIE KTI
Csögér Bálint polgármester, Nagyvisnyó
Fónagy Albert gazdálkodó
Kalóczkai Ágnes SZIE KTI
Kenyeres Zoltán tervező
Kissné Dóczy Emília KvVM
Koch Károly gazdálkodó
Mikó Károly gazdálkodó
Molnár Gyula gazdálkodó
Néráth Melinda KvVM
Pallag Orsolya KvVM
Podmaniczky László SZIE KTI
Schneller Krisztián VÁTI Kht.
Szaniszló László polgármester, Szilvásvár
Vaszlik Tamásné gazdálkodó
Vozár Ágnes KvVM*

Bevezető, előadások, hozzászólások

A fórum moderátora köszöntötte az egybegyülteket, majd ismertette a találkozó célját és beszámolt a tervezési folyamat menetéről, az eddig elvégzett kommunikációs és tervezési munkáról, valamint az eredményekről. Ezt követően tájékoztatta a jelenlévőket a megbeszélés menetéről, bemutatta az előadókat, majd átadta a szót a VÁTI Kht. képviselőjének.

A VÁTI Kht. képviselője bemutatta a tervezési munka finanszírozási hátterét, előzményeit, valamint a projekt résztvevőit. Röviden ismertette a munka kimenetét, jogszabályi hátterét, és célkitűzéseit. A fenntartási terv az adott Natura 2000 terület kezelési javaslatait és az ezek megvalósítására vonatkozó módszereket tartalmazza. A fenntartási tervek hangsúlyos pontja a kapcsolódó agrártámogatás javasolt rendszerének kidolgozása is. A fenntartási tervet a tervezők az adott területen érintettekkel közösen dolgozzák ki. 2009. április és május során készültek el az első tervváltozatok, melyek a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium véleményezése után átdolgozásra kerültek. 2009. augusztus-szeptember a helyi egyeztetések időszaka. Az egyeztetéseken elhangzott vélemények, javaslatok, kritikák a tervben átdolgozásra kerülnek majd, így várhatóan novemberre egy, a már az érintettekkel közösen megvitatott és véleményezett terv áll a rendelkezésre, melyet aztán újabb egyeztetésre ismét megkaphatnak az érintettek.

Az előadást követően kérdésként merült fel, hogy mi alapján történt a mintaterületek kiválasztása? A VÁTI Kht. képviselője erre válaszul elmondta, hogy a mintaterületeket a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium választotta ki, több szempont alapján, így például fontos volt az is, hogy a mintaterületek egymástól különböző területek legyenek, az ország sokszínű adottságainak megfelelően.

Egy újabb hozzászólás keretében a Natura 2000 program célját kérdőjelezték meg a résztvevők, illetve sérelmeiknek adtak hangot, mely szerint a területek kijelölése a tulajdonosok megkérdezése és értesítése nélkül történt. A résztvevő gazdálkodók észrevételezték, hogy a Natura 2000 programra jelenleg nincs végrehajtási utasítás és a pénzügyi háttér sem áll a Magyar Állam rendelkezésére.

A SZIE KTI tervezője mindezekre válaszként elmondta, hogy a területkijelölések az európai uniós útmutatások alapján történtek meg. Hozzátette, hogy természetesen nem cél, hogy kisajátítási eljárásokon keresztül valósuljanak meg a kijelölések; az alaphozzáállás az, hogy az érintettek bevonásával menjen végbe mind a kijelölés, mind a végrehajtás. Ez a megközelítés nem új keletű, az agrár-környezetgazdálkodási programok is erre épültek fel. A Natura 2000 program kommunikációja nem felelt meg az elvárásoknak, nem volt meg kellő időben a tájékoztatás, az érintett tulajdonosok csupán a kijelöléseket követően szereztek tudomást a rájuk háruló kötelezettségekről. Jelenleg nincsenek meg a pénzügyi alapok a program beindításához. A terv jelenlegi egyeztetése így még csak egy tervezési fázist jelent. A végleges tervnek 2013-ra kell olyan formában lennie, amelyre már egy pénzügyi háttérrel is rendelkező program építhető fel. Ellentétben az eddigi agrár-környezetgazdálkodási programokkal, a Natura 2000 projekt tervezési és végrehajtási folyamatai kettéváltak.

Újabb hozzászólásban komoly problémaként vetődött fel, hogy nincs meg a jogharmonizáció a különböző agrártámogatási programok között. Emellett az előírások egy része nem életszerű, nem alkalmazkodnak a helyi adottságokhoz és a változó időjárási feltételekhez. Mindeközben az illetékes nemzeti parkok, valamint az MVH büntetnek. A gazdák mindennek szenvedő alanyai.

A rövid kitérőt követően folytatódott a fórum programja, a terület tervezője megtartotta előadását. Bemutatta a terület általános adottságait, a valamikori, illetve a jelenlegi hasznosítási formákat, az előforduló élőhelyeket. Mindezeket képekkel, térképekkel, növény- és állatfajok felsorolásával támasztotta alá. Előadásában kiemelte azt a két élőhelytípust, mely a legnagyobb területfoglalással rendelkezik a Szilvásvárad Aszaló és Szilvás-patak mentén: a másodlagosan kialakult félszáraz és száraz gyept, valamint a kaszálórétet. A tervező elmondta, hogy súlyos problémát jelent természetvédelmi szempontból az égetés, mely által homogénné válnak az élőhelyek, megváltoznak a klimatikus viszonyok, így a fajok számára kedvezőtlen körülmények alakulnak ki. Hozzátette, hogy a száraz, félszáraz gyepeknél az égetés kerülésével kell megfékezni a szukcessziót, elsősorban cserjeirtással. A kaszálóréteken a mozaikos kaszálást kell támogatni, valamint szükség esetén tisztító kaszálást kell végezni. A legelőkön a túllegeltetés elkerülésével kell megválasztani a leginkább megfelelő legeltetési módot (parlagoló, pásztoroló). A legértékesebb erdőterületeknél kerülni kell a vágásos erdőgazdálkodást, a tájidegen fajokkal terhelt állományokban a hosszú távon megvalósuló fajokcserét kell előtérbe helyezni.

Az előadást követően a résztvevők jelezték, hogy a Szilvásvárad Aszaló és a Szilvás-patak mente kezelését szét kellene választani, hiszen e két terület adottságai igen eltérők. A Szilvás-patak mente hajdan tocsogós kaszáló volt, a régiek kenderáztató mocsolyának nevezték. A

talajvíz állása általában 0-60 cm között ingadozik, időjárástól függően. Ezek a vizes, félvizes élőhelyek korábban gyönyörű kaszálók voltak, néhol pedig zöldségtermesztéssel foglalkoztak a helyiek. A terület kitűnően megfelelt a kertészkedésnek, mert bár Szilvásvárad többnyire savanyú talajokkal rendelkezik, különös módon ez a rész kalciumban gazdag, meszes közeg. Az elődök jól tudták, hogy miként kell gazdálkodni a területen: a kézi erővel végzett munkának köszönhetően a rendszer önfenntartó volt, a mozaikos területkezelés megvalósult. Ez a rész ex lege védett terület is. Egyes gazdálkodók véleménye szerint nagy hiba, hogy a kárpótlások idején ezeket a földeket is betették a kárpótlási földalapba, ahelyett, hogy azok állami kézben maradtak volna.

A tervező hozzátette, hogy a régi gazdálkodási módok tökéletesen eleget tettek például a mozaikos kaszálás elvárásainak, a kézi munkavégzés=biztosította a terület élőhelyi heterogenitásának megőrzését.

A résztvevő gazdálkodók jelezték, hogy olyan, az akácokra vonatkozó előírások (kitermelésre vonatkozó) szerepelnek a fenntartási terv egyeztetési anyagában, amelyek nem reálisak; azok az erdészetek által is teljesíthetetlennek tartott feladatok. Az egyeztetési anyag az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvényre hivatkozik, holott 2009-ben érvénybe lépett az új, az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény. A hivatkozást javítani szükséges.

A tervező a felvetésre reagálva elismerte, hogy az akác fafajcseréje a homogén állományokban valóban lehetetlen feladat, kihangsúlyozta, hogy elsősorban az erdőségeken kellene újtát állni az akác terjedésének.

A SZIE KTI tervezője ezután megtartotta előadását, melyben ismertette a kezelési előírás-gyűjteményt, illetve bemutatta a Szilvásváradi Aszaló és Szilvás-patak mente Natura 2000 terület kezelési egységekre való osztását. Bemutatta a fenntartási javaslatok három fő csoportját:

1. kötelező előírások: a jelenlegi állapotok megőrzésére irányulnak, ebből kifolyólag mennyiségben is ezek az előírások a legmeghatározóbbak. Az ide tartozó előírások megvalósítása nem egyszerű feladat, így az EMVA rendelet alapján kompenzációs kifizetések járulnak hozzájuk. Jelenleg ez a kompenzáció csak a gyepterületek esetében él, de a pénzügyi segítség köre, a különböző művelési ágakhoz tartozó tevékenységhez rendelve, bővülni fognak.
2. ajánlott előírások: az élőhely fenntartásán túl a megőrzendő populációk erősödését célozzák meg. Amennyiben az érintett gazda vállalja ezen előírások betartását, szerződéses formában teszik ezt érvényessé. Abban az esetben, ha a tulajdonos nem lép be a programba, nem születik szerződés, ezek a kötelezettségek rá nem fognak vonatkozni.
3. élőhelyrekonstrukciós javaslatok: az élőhelyek természetességi állapotát nagymértékben javító előírások

A már működő ÉTT (Érzékeny Természeti Területek) program jó példa a természetvédelmet támogató agrárprogramokra, a Natura 2000 program ehhez nagyban hasonló mind módszerében, mind céljaiban.

Az előírás-csomagok szántó, gyepes és vizes területekre, valamint erdőkre vonatkoznak mind a 20 mintaterületen. A tervezők feladata a legalkalmasabb előírások megfogalmazása volt. Az erre a 20 mintaterületre vonatkozó előírások harmonizációja már megtörtént, azonban további finomításra van szükség, hiszen előfordulhatnak olyan előírások, melyek az agrár-

környezetgazdálkodási (AKG) vagy a Kedvezőtlen Adottságú Területek (KAT) program előírásaival ütköznek. Ezen programok harmonizációja a kellő időben meg fog történni.

A KvVM részéről jelenlévő képviselők az elhangzottakhoz hozzátették, hogy a KvVM és az MVH között jelenleg is szoros az együttműködés az ellenőrzéseket illetően. Az MVH-nak kötelessége figyelni, hogy melyik jogcímet milyen módon ellenőrzi, viszont a gazdának is el kell döntenie, hogy melyik támogatási programban kíván részt venni. A cél természetesen az, hogy megfelelő mértékű forrás kerüljön a program mögé, hogy megérje a gazdálkodóknak belépni. Az agrártámogatások gyakran éveket késnek. A kifizetések nem a KvVM, hanem az FVM irányítása alatt állnak.

A kijelölések során más országok sem egyeztettek az érintettekkel, ennek ellenére a KvVM több vidéki tájékoztató fórumot tartott a Natura 2000 program kapcsán. A kijelölések igen gyors folyamatban történtek meg, szinte nem is volt idő az egyeztetésre.

Magyarország, nagyon jó természeti adottságainak köszönhetően, valóban nagy százalékban vitt be területeket az Unióba, azonban ez közel sem kiemelkedő az újonnan csatlakozó országokhoz képest, akik gyakran országuk területének 30 %-át jelölték ki Natura 2000 területnek. Az egyeztetési fórum és a fenntartási terv célja, hogy kompromisszumokon alapuló előírások fogalmazódjanak meg, melyek betarthatók, reálisak.

A résztvevő önkormányzatok részéről elhangzott, hogy a gazdáknak felkínált 38 euró/hektár nem életszerű összeg, az elvárások megfelelő betartásához ennél jóval nagyobb támogatásra lenne szükség. Az egyik érintett önkormányzat képviselője felhívta a figyelmet azokra az előírásokra, melyek jóval nagyobb többletmunkát igényelnek a gazda részéről, ráadásul egyes szabályozások kivitelezhetetlenek (elektronikus adminisztrációk, bonyolult a gazdálkodási napló vezetése stb.). A KE-1 GY18-as előírása szerint a terület csak legeltetéssel hasznosítható. Ez az elvárás nem reális, hiszen a település struktúrája megváltozott, az emberek nem tartanak állatot és nincsenek meg a lehetőségeik az állattartás beindításához.

Továbbá az erdőtelepítés tiltásáról elhangzott, hogy Nagyvisnyó árvízvédelmi szempontból a kiemelten veszélyeztetett települések közé tartozik, így egyes részeken (vízgyűjtőterületeken) nagy szükség lenne az erdőtelepítésre.

A SZIE KTI tervezője válaszul elmondta, hogy a kompenzációnak megvan a jogi háttere. Meg kell azonban találni az együttműködés formáját, amely lehetővé teszi a ténylegesen betartható előírások megalkotását.

Az egyes előírások véleményezése

KE-1:

GY18: az előírás szinte megvalósíthatatlan, hiszen a településen felhagytak az állattartással, a kizárólag legeltetéssel való hasznosítás nem megoldható. A tervező elmondta, hogy természetvédelmi szempontból mindenképpen a legeltetés lenne a legalkalmasabb kezelési mód. Ha kiveszik az előírások közül a legeltetésre vonatkozót, akkor valójában nehezen betartható előírás nem is marad. Az előírás módosítása szükséges: két különálló előírást kell belőle alkotni, kétszintűvé kell tenni: legeltetés vagy kaszálás. Ebben az esetben viszont felmerül kérdésként, hogy miképpen fogják előnyben részesíteni azt a gazdát, aki a természeti értékek megőrzése szempontjából kedvezőbb, illetve megvalósíthatóbb legeltetéssel történő kezelési módot választja?

A terület kaszálása csak kismotoros fűkaszával lehetséges, hiszen a lejtésviszonyok miatt nagy munkagéppel ez nem megoldható. Végül az egybegyűltek megegyeztek, hogy az

előírásokban maradjon benne a legeltetés, de egészüljön ki a szintén választható tisztító kaszálással.

A tervező a nagyvisnyói önkormányzat felszólalására reagálva elmondta, hogy a területek alsó részén nem tartották javasolhatónak az erdősítést, de amennyiben ennek szükségét látják, az előírás módosítható.

GY28-GY32: a két előírás üti egymást, mivel itt csak őshonos cserjék vannak. A tervező véleménye szerint az észrevétel félreértésen alapul. Az előbbi előírás arra utal, hogy a cserjék ne teljes körűen legyenek eltávolítva, viszont meghagyva csak őshonos fajok cserjéi legyenek. A GY32-es előírás lágyszárú védett fajok cserjefoltok által történő védelmére utal.

KE-2:

Ez a kezelési egység nem okozhat problémát, hiszen az akác irtásán kívül nem kell más különösebb előírást betartani. A cél az akác visszatartása.

GY33: konkretizálni és pontosítani kell a vegyszerek hatóanyagát.

KE-3:

A kezelési egység mélyebb fekvésű területre vonatkozik, a szegélyeken jelenhetnek meg inváziós fajok, csak ezeket kell visszaszorítani és a terjedésüket megakadályozni.

KE-4:

Ezen a területen a legeltetés nem engedélyezett, mozaikos kaszálás javasolt.

GY9: Az előírás tiltja a fogasolást. A gazdálkodók részéről kérdés hangzott el, hogy mi a teendő, ha túlságosan „feljön a moha”? Megegyezés született, hogy az előírás módosítása szükséges: a fogasolás 2-3 évente megengedett.

GY88: problémaként merült fel, hogy szárazúzáskor és kaszáláskor a gyakorlatban 10 cm-nél kevesebb fűtarlót szoktak hagyni, de az előírás ennek ellent mond: 10 cm-es fűtarló biztosítása szükségeltetik. A tervező elmondta, hogy a 10 cm-es hossz meghagyása mindenképp elvárt, és véleménye szerint megvalósítható, számottevő gazdasági kár nélkül.

GY92: évenkénti kaszálásra vagy eseti kaszálásonként kell meghagyni a 20-30 % kaszálatlan területet? Az előírás pontosítására van szükség.

A tervező felhívta a figyelmet a GY98-as előírásra, mely szerint „a kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegély élőhelyek a kaszálatlan területbe bele tartozhatnak”.

GY108: július 15-e helyett jún. 30 legyen a dátum.

KE-5:

A kezelési egység előírásai közül a legfontosabb, hogy az erdőtulajdonosok megtartsák az állományt és a cserjés szegélyt.

KE-6:

Nincs problémás előírás.

KE-7:

A kezelési egységre vonatkozó előírások közül a legfontosabb az akác visszaszorítására vonatkozó, ezen kívül különösebb kezelési tevékenység nem szükséges.

E43: a nem akáccal történő felújítás rendkívül költséges. Az előírás fogalmának (felújítás fogalma) tisztázását kérte a minisztérium képviselője. A gazdák részéről elhangzott, hogy ha az erdő sarjról nem újítható fel, akkor nem is termelhető ki. A tervező felhívta a figyelmet arra, hogy a tárgyalt terület olyan erdő, melyben akácelegy előfordul (és nem homogén akácos), így az előírás módosítását, pontosítását kezdeményezte.

E4: Szóró kihelyezése nem engedélyezett a zavarás és az invazív növények terjedésének megakadályozása érdekében. A gazdák részéről felvetődött, hogy szózó miért nem létesíthető a szórótól és etetőtől függetlenül. Az előírást a tervezők jogszabályból vették át, az előírás újragondolása szükséges.

KE-8:

E24: az előírásban megfogalmazott kitételekkel kapcsolatban a résztvevő gazdák jelezték, hogy az erdészek által is szinte kivitelezhetetlen feladat a felújítás csak őshonos fajokkal. Nem csak a szükséges pénzügyi forrás, de a kivitelezés is problémás.

A kérdéses terület egy 5 hektáros vízmosásos rész, ennek megfelelően néhol 8-15 méter mély. Ha ebből letermelik az akácot, akkor a vasúti töltés ki lesz téve a vízmosás veszélyének. A talajvédelmet tehát mindenképpen biztosítani kell, ennek megfelelően az előírás módosítása nélkülözhetetlen (felújítás őshonos fajokkal a talajvédelmi funkciók megőrzése mellett). Ugyanakkor kérdés, hogy a felújítás sikeres lesz-e. Annyi bizonyos, hogy horribilis összeget igényelne az őshonos fajokkal történő felújítás. Megválaszolatlan kérdés maradt, hogy érdemes-e az előírást megkövetelni, illetve az, hogy nem lenne-e érdemes kétszintessé tenni azt? Határozottan szükséges azonban az akác terjedésének megakadályozása. Emellett valamennyi előírásnál pontosítani kell az alkalmazható fajokat, konkrét megnevezésük ajánlatos.

E39: az előírás praktikusán nem megoldható, szinte kivitelezhetetlen.

Csak olyan helyre kellene előírni az élőhely átalakítását, ahol a környező élőhelyek nem sýnylik ezt meg, vagyis ott, ahol lehet gépekkel dolgozni.

E45-E46: Az „idegenhonos” fogalmát pontosítani kell.

E61: Ennél a kezelési egységnél a hatékony munkavégzés érdekében ki kell venni ezt az előírást.

KE-9:

E10: „tájidegen”-, „őshonos” fogalomhasználatot egységesíteni szükséges.

KE10:

SZ14: a kijelölt területen nem alkalmaznak kemikáliát, mégis, mivel ez a terület egy lejtő része, és a felette lévő részen az Állami Ménesgazdaság használ vegyszereket, megjelenhet vegyszermaradvány a talajban.

Az előírások véleményezését követően felmerült néhány kérdés az előírások betartatását illetően: Hogy fognak az előírásoknak érvényt szerezni? Hogyan fogják betartatni? Hogyan fogják szankcionálni a be nem tartott előírásokat?

Külön problémát jelentenek a területeken a motorosok, lovasok, akik engedély nélkül, illegálisan lépnek be a természetvédelmi területekre.

A közel három órás megbeszélés eredménye átvezetésre kerül majd az egyeztetési anyag következő változatában, melyet újratárgyalásra az érintettek rendelkezésére fognak bocsátani. Ezt követően a szervezők lezárták a találkozót.

JELENLÉTI ÍV

a „NATURA 2000 területek fenntartásai tervének elkészítése és ehhez kapcsolódó szolgáltatások elvégzése” c. projekt keretében tartott egyeztetési fórumról

Dátum: 2009. augusztus 24. délelőtt 10 óra
Helyszín: Szilvásvárad Polgármesteri Hivatal

	Név	Aláírás	Szeretném a végső tervet megkapni (kérjük, tegyen X-et)			Értesítési cím (postai vagy e-mail)
			Nyomatva	CD-n	Emailben	
1.	MOLNÁR GIULA	<i>Molnár Gyula</i>	X			molnar.gyula@yandex.ru
2.	Berecz Béla	<i>Berecz Béla</i>	X			SZILVÁSVÁRAD 3348 ZRINYI UT 44
3.	Berecz László	<i>Berecz László</i>	X			SZILVÁSVÁRAD 3348 ZRINYI UT 44
4.	Miklós Károly	<i>Miklós Károly</i>	X			h: 0630 460 000 f: 0630 460 000
5.	Fótyócsa Ágnes	<i>Fótyócsa Ágnes</i>			X	fotyocsa.agnes@gmail.com
6.	Jászlik Tamásné	<i>Jászlik Tamásné</i>	X			Szilvásvárad Egri út 23.
7.	Szencsölő László	<i>Szencsölő László</i>			X	info@szencsoloadaslo.hu
8.	Woch László	<i>Woch László</i>	X			Szilvásvárad Egri út 43
9.	PALLAG ORSOLIA	<i>Pallag Orsolya</i>				pallag@mail.kvvm.hu
10.	Vozár Ágnes	<i>Vozár Ágnes</i>				vozar@mail.kvvm.hu
11.	NÉRÁTH MELINDA	<i>Néráth Melinda</i>				nerath@mail.kvvm.hu
12.	Horváth Doris Éva	<i>Horváth Doris Éva</i>				doris@mail.kvvm.hu
13.	KALOSZENTI ÁGNES	<i>Kaloszenti Ágnes</i>				kaloszent@yaho.com

14.	KENYERES ZOLTÁN	<i>Kenyeres Zoltán</i>				kenyereszoltan@gmail.com
15.	Bodolcs Barbara	<i>Bodolcs Barbara</i>				bodolcs.barbara@ti.sze.hu
16.	Schmuller Krisztián	<i>Schmuller Krisztián</i>				schmuller@vati.hu
17.	Podmaniczky László	<i>Podmaniczky László</i>				podmaniczky.laszlo@ti.sze.hu
18.						
19.						
20.						
21.						
22.						
23.						
24.						
25.						
26.						
27.						
28.						
29.						
30.						
31.						
32.						
33.						

A fenntartási terv véleményezése

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. kormányrendelet szerint érintett véleményezők

Sor-szám	Előírás/Téma	Natura 2000 terület	Kezelési egység	Véleményező szervezet	Vélemény-azonosító	Kivonatos vélemény	Tervezői válasz	Megbízóval egyeztetett álláspont (ha szükséges)	Vélemény átvezetése javasolt	Véleményezés módja L:levél F:forum @:email
188.		Szilvásvárad Aszaló Szilvás-patak mente		Heves Megyei mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	/1	Amennyiben a cél a mozaikos tájszerkezet kialakítása/megtartása, úgy az agresszívan terjedő idegenhonos fajok (jelesül akác) kiirtása nem fog sikerülni pusztán mechanikai eszközökkel. Az erdőgazdálkodással összefüggő tevékenységek gyepterületen történő engedélyezésével kapcsolatosan megfontolandó lenne egyszerűen térbeli, vagy időbeli korlátozást alkalmazni.				L
163.		Szilvásvárad Aszaló Szilvás-patak mente Hejő mente		Miskolci Bányakapitányság	/1	Az egyeztetésre megküldött területek megállapított bányatelket,üzemelő bányát, illetve szilárdásvány kutatást nem érintenek. A Bányakapitányság a csatolt egyeztetési tervek vonatkozásán észrevételt nem tesz.	Választ nem igényel.			L
6.	GY18	Szilvásvárad Aszaló és Szilvás patak mente	KE-1	Gazdálkodók		Legeltetéssel való kezelés nem megvalósítható a területen az állatállomány hiánya miatt. Kétszintű előírás szükséges: legeltetés vagy kaszálás	Egyetért		× módosítás megtörtént	F
7.	GY33	Szilvásvárad Aszaló és Szilvás patak mente	KE-2	Gazdálkodók		GY33: konkretizálni és pontosítani kell a vegyszerek hatóanyagát.	Egyetért		Általános javítást/kiegészítést igényel	F
8.	GY9 GY92 Gy108	Szilvásvárad Aszaló és Szilvás patak mente	KE-4	Gazdálkodók		Fogasolás legyen megengedett 2-3 évente Fűtarló 10 centiméternél kisebb legyen Kaszálatlan terület nagyságának definíciója nem egyértelmű Kaszálás dátumának módosítása júl. 15-ről jún.30-ra.	Egyetért Legalább 10 centiméteres tarló maradjon Kaszálatlan terület nagyságának definícióját pontosítani szükséges Kaszálás dátuma módosult		× módosítás megtörtént	F
9/a	E43 E4	Szilvásvárad Aszaló és Szilvás patak mente	KE-7	Gazdálkodók		A nem akáccal történő felújítás rendkívül költséges. Szóró kihelyezése nem engedélyezett a zavarás és az invazív növények terjedésének megakadályozása érdekében.	Az előírások újragondolása szükséges		Általános javítást/kiegészítést igényel	F
9/b	E24 E 39 E45-46 E61	Szilvásvárad Aszaló és Szilvás patak mente	KE-8	Gazdálkodók, KVVM		Szinte kivitelezhetetlen feladat a felújítás csak őshonos fajokkal. Pontosítani kell az alkalmazható fajokot, konkrét megnevezésük ajánlatos. Csak olyan helyre kellene előírni az élőhely átalakítását, ahol a környező élőhelyek nem sínylik ezt meg (ahol lehet gépekkel dolgozni). Az „idegenhonos” fogalmát pontosítani kell. A hatékony munkavégzés érdekében ki kell venni az E61 előírást.	Egyetért		× módosítás megtörtént, illetve Általános javítást/kiegészítést igényel	F
9/c	E10	Szilvásvárad Aszaló és Szilvás patak mente	KE-9	Gazdálkodók		”tájidegen”-„őshonos” fogalomhasználatot egységesíteni szükséges.	Egyetért		Általános javítást/kiegészítést	F

Sor-szám	Előírás/Téma	Natura 2000 terület	Kezelési egység	Véleményező szervezet	Vélemény-azonosító	Kivonatos vélemény	Tervezői válasz	Megbízóval egyeztetett álláspont (ha szükséges)	Vélemény átvezetése javasolt	Véleményezés módja L:levél F:fórum @:email
									igényel	
9/d	SZ14	Szilvásvárad Aszaló és Szilvás-patak mente	KE-10	Gazdálkodók		A kijelölt terület felett lévő részen az Állami Ménesgazdaság használ vegyszereket, megjelenhet vegyszermaradvány a talajban. Egyeztetés szükséges	Egyetért		Nem relevás	F
66.		Szilvásvárad Aszaló és Szilvás-patak		Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	/13	A védetté nyilvánítás folyamatban van, amely érinti az ÉKÖVIZIOG kezelésében levő Nagypatak (Szilvás-patak vagy Bán-patak) Szilvásvárad-Nagyvisnyó közötti szakaszának 1 km-es szakaszát is.				L
67.		Szilvásvárad Aszaló és Szilvás-patak		Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	/14	A 3.1 Természetvédelmi célkitűzések, a terület rendeltetése között szerepel: A terület vizes élőhelyein a jelen állapot megőrzése. Külön kezelési javaslatot erre vonatkozóan az egyeztetési anyag nem tartalmaz.				L
220.		Szilvásvárad Aszaló és Szilvás-patak		Heves Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Növény-és Talajvédelmi Igazgatóság	/1	Egyetértő vélemény.	Választ nem igényel.			L
216.		Szilvásvárad Aszaló és Szilvás-patak mente		Heves Megyei Földhivatal	/1	Egyetértő vélemény.	Választ nem igényel.			L
291.	Általános	Hejő mente Szilvásvárad Aszaló és Szilvás-patak mente		Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság		Kéri felvenni a kapcsolatot, hogy a természetvédelmi és vízkárelhárítási feladatok összhangját a fenntartási tervben biztosítani lehessen. Ne csak általános, hanem konkrét előírások szerepeljenek a tervben.				L
292.	Általános	Hejő mente Szilvásvárad Aszaló és Szilvás-patak mente		Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság		Az árvízvédelmi és belvízvédelmi tervek aktualizálása az elkövetkező időszak, évek feladata, ezért kéri az elfogadott terv shape fájlait is átadni az Igazgatóság részére.		KvVM!		L
54.		Hejő mente Szilvásvárad Aszaló		Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	/1	A két kezelési terv elsősorban a tervezési területen javasolt természetvédelmi kezelések, valamint a művelési ág lehetséges megváltoztatásának összegzését, valamint a lehetséges agrártámogatási módszereket taglalja.				
55.		Hejő mente Szilvásvárad Aszaló		Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	/2	A vizsgált Natura 2000-es területek árvízvédelmi és folyógazdálkodási létesítményeket nem érintenek.				
56.		Hejő mente Szilvásvárad Aszaló		Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	/3	A területek kijelölt vagy előzetesen lehatárolt védőterületet, állóvizeket, illetve tervezett tározási helyeket nem érintenek				
57.		Hejő mente Szilvásvárad Aszaló		Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi	/4	A munkaanyagokban szerepeltett ingatlanokon vízrajzi létesítmény (vízmérce, vízhozammérő vagy mintavételi hely) nem található, a tervezett korlátozások, tilalmak a vízrajzi mérések és				

Sor-szám	Előírás/Téma	Natura 2000 terület	Kezelési egység	Véleményező szervezet	Vélemény-azonosító	Kivonatós vélemény	Tervezői válasz	Megbízóval egyeztetett álláspont (ha szükséges)	Vélemény átvezetése javasolt	Véleményezés módja L:levél F:fórum @:email
				Igazgatóság		észlelések elvégzését nem befolyásolják.				
58.		Hejő mente Szilvásváradi Aszaló		Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	/5	Az 1.7. Tervezési és egyéb előírások B) A tervezési területre vonatkozó előírásokat tartalmazó jogszabályok javítandó: - A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény –re hivatkozás hibás, helyette Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény van hatályban	A kért módosítás átvezetésre kerül.			
59.		Hejő mente Szilvásváradi Aszaló		Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	/6	Nem foglalkoznak a tervek a vízkárelhárítási kérdésekkel, a települések védelmi helyzetének megoldásával a Vízügyi igazgatóság kötelezően előírt fenntartási munkavégzéseivel, parlagfüirtással összefüggő kaszálás, gaztalanítás, műtárgyak átépítése, iszaptalanítás kérdéseivel a terület vízgazdálkodási kérdéseinek részletesebb kifejtése				
60.		Hejő mente Szilvásváradi Aszaló		Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	/7	Nem tartalmazzák a tervek az érintett ingatlanok listáját, melynél javasoljuk a tulajdonos és a kezelő feltüntetését is.	Adatvédelem alatt álló adatok.			
61.		Hejő mente Szilvásváradi Aszaló		Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	/8	A 3.2. Kezelési javaslatok pontban javasoljuk a korlátozás betűjele mellett feltüntetni az előírást is, mivel a mellékletből hosszadalmas előkeresni, mit kell az egyes betűjeleken érteni.				
62.		Hejő mente Szilvásváradi Aszaló		Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	/9	A mellékletbe csatolt térképen szükségesnek tartjuk a belvízcsatornák, vízfolyások nyomvonalát feltüntetni.				

Ábrák, táblázatok

1. sz. táblázat

<i>Szilvásvárad Aszaló és Szilvás-patak mente Natura 2000 terület érintett helyrajzi számai 45/2006.(XII.8.) KvVM rendelet szerint</i>
<i>Nagyvisnyó</i> 020/10, 020/11, 020/12, 020/13, 020/14, 020/15, 020/16, 020/17, 020/18, 020/19, 020/20, 020/21, 020/8, 026
<i>Szilvásvárad</i> 0101/10a, 0101/10b, 0101/10c, 0101/11, 0101/12, 0101/13, 0101/14, 0101/15, 0101/16, 0101/17, 0101/18, 0101/19, 0101/20a, 0101/20b, 0101/20c, 0101/8a, 0101/8b, 0101/8c, 0101/9, 056/1, 056/11, 056/12, 056/14, 056/15, 056/17, 056/18, 056/19, 056/3, 056/4, 056/5, 056/6, 056/7, 056/8, 057, 058/3a, 058/3b, 058/3c, 059, 060, 067a, 067b, 067c, 067d, 068, 069, 070, 071, 072a, 072b, 073/10, 073/17

2. sz. táblázat

<i>Szilvásvárad Aszaló és Szilvás-patak mente Natura 2000 területen belüli ex lege védett láp érintett helyrajzi számai a 8005/2001 (MK 156.) KöM tájékoztató szerint</i>
<i>Szilvásvárad</i> 0101/10a, 0101/10b, 0101/10c, 0101/11, 0101/12, 0101/13, 0101/14, 0101/15, 0101/16, 0101/17, 0101/18, 0101/19, 0101/8a, 0101/8b, 0101/8c, 0101/9

3. sz. táblázat

<i>Szilvásvárad Aszaló tervezett országos jelentőségű terület érintett helyrajzi számai a 2008-2017 kezelési terv szerint</i>
<i>Nagyvisnyó</i> 020/10, 020/11, 020/12, 020/13, 020/14, 020/15, 020/16, 020/17, 020/18, 020/19, 020/20, 020/21, 020/8, 020/9, 026, 028, 039/2
<i>Szilvásvárad</i> 0101/10a, 0101/10b, 0101/10c, 0101/11, 0101/12, 0101/13, 0101/14, 0101/15, 0101/16, 0101/17, 0101/18, 0101/19, 0101/20a, 0101/20b, 0101/20c, 0101/8a, 0101/8b, 0101/8c, 0101/9, 054/1, 056/11, 056/12, 056/14, 056/15, 056/17, 056/18, 056/19, 056/3, 056/4, 056/5, 056/6, 056/7, 056/8, 057, 05/1, 058/2, 058/3a, 058/3b, 058/3c, 059, 060, 067a, 067b, 067c, 067d, 068, 069, 070, 071, 072a, 072b, 098

Digitális melléklet

1. Natura élőhelyek térképi shp fájlok
2. Á-NÉR élőhelyek térképi shp fájlok
3. Kezelési szempontból kiemelt növényfaj térképi shp fájlok
4. Kezelési szempontból kiemelt állatfajok térképi shp fájlok
5. Kezelési egységek térképi shp fájlok

IV. Natura 2000 fogalomtár

Agrár-erdészeti rendszer : Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 46/2009.(IV.16.) FVM rendeletben részletezett földhasználat (főként fás legelők létesítése szántó, gyepterületen)

Á-NER: Az Általános Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer (Á-NÉR) Magyarország növényzetének és élőhelyeinek térképezéséhez napjainkban leggyakrabban használt, többszörösen tesztelt és javított élőhely-osztályozási rendszer [Általános Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer (Á-NÉR2007) Szerkesztők: Bölöni János, Molnár Zsolt, Kun András és Biró Marianna Vácrátót 2007]

Erdősítés: Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009.évi XXXVII.törvény értelmében erdőtelepítés és erdőfelújítás

Erdőtelepítés: Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 46/2009.(IV.16.) FVM rendelet értelmében erdei faállomány korábban más művelési ágú ingatlanon való telepítése

Élőhelyvédelmi irányelv – A Tanács 1992. május 21-i 92/43/EGK irányelve a természetes élőhelyek, illetve vadon élő növény- és állatvilág védelméről.

Fásítás: Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 46/2009.(IV.16.) FVM rendelet értelmében a külterületen található fa, fasor, facsoport és fás legelő

- a) fasornak kell tekinteni a miniszter által rendeletben meghatározott fajú, egy sorban lévő fák összességét, ahol a fák tőtávolsága nem nagyobb a fák idős korában várható korona átmérőjének a kétszeresénél;
- b) facsoportnak kell tekinteni a miniszter által rendeletben meghatározott fajú fák idős korára várható korona vetülete által legalább hatvan százalékban fedett, ezeröttszáz négyzetméternél kisebb földterületet;
- c) fás legelőnek kell tekinteni az olyan legelőterületet, amely a miniszter által rendeletben meghatározott fajú fák idős korára várható korona vetülete által egyenletes elosztásban legalább harminc százalékban fedett

Fenntartási terv - Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet alapján a Natura 2000 területen található közösségi jelentőségű és a kimelt közösségi jelentőségű fajok, illetve élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzését, fenntartását, valamint helyreállítását szolgáló intézkedéseket magába foglaló terv

Irányelv - A közösségi joganyag egyik gyakran alkalmazott típusa, amely elsődlegesen csak a célt vagy célokat fogalmazza meg. A tagállamoknak az irányelvben rögzített célokat el kell érniük, de a nemzeti jog alapján meghozott intézkedésekkel ők maguk választhatják meg a megvalósítás módját és eszközeit.

Jelölő faj/élőhely: A Natura 2000 területek kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelyek, amelyek natura adatbázisban (Standard Data Form) az A, B, C értékkel azonosított populációkat jelenti, illetve reprezentativitást jelenti.

Kezelési egység: a Natura 2000 területen belül azon élőhelyfoltok, amelyek egységes kezelése indokolt, illetve amelynél a célok eléréséhez a földhasználati előírások nem különülnek el.

Kiemelt közösségi jelentőségű faj - Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet 2. B) és a 3. B) számú mellékletben meghatározott azon fajok, amelyek közösségi szempontból veszélyeztetettek, sérülékenyek, ritkák, illetőleg bennszülöttek, és amelyek megőrzéséért a Közösség kiemelt felelősséggel tartozik. Az élőhelyvédelmi irányelv II. mellékletében ezek a fajok *-gal vannak megjelölve.

Kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípusok - Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet 4. B) számú mellékletben meghatározott azon közösségi élőhelytípusok, amelyeket közösségi szinten eltűnés veszélye fenyeget, és amelyek megőrzéséért a Közösség különleges felelősséggel tartozik.

Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület¹: olyan közösségi jelentőségű terület, amelyen legalább egy kiemelt közösségi jelentőségű faj állománya, élőhelye vagy legalább egy kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus található, az Európai Unió jogi aktusával történt jóváhagyást követően az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikke (4) bekezdésének megfelelő természetvédelmi célkitűzés meghatározásával jogszabályban kihirdetésre került, és amelyre a kiemelt jelentőségű közösségi fajok, illetve kiemelt jelentőségű közösségi élőhelytípusok természetvédelmi helyzetének helyreállítása, illetve fenntartása érdekében az e rendelet szerinti természetvédelmi előírások alkalmazandók.

Közösségi jelentőségű élőhelytípusok: Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet a 4. A) számú mellékletében meghatározott azon közösségi élőhelytípusok, amelyeket közösségi szinten az eltűnés veszélye fenyeget, vagy elterjedési területük zsugorodása, illetőleg eredendően korlátozott elterjedésük következtében kis területen lelhetők fel.

Közösségi jelentőségű faj: Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet 2. A) és a 3. A) számú mellékletben, illetve az élőhelyvédelmi irányelv.. mellékletében felsorolt növény- és állatfajok, amelyek közösségi szempontból veszélyeztetettek, sérülékenyek, ritkák, illetőleg bennszülöttek, megőrzésükhöz különleges természetmegőrzési területek kijelölése szükséges.

Különleges madárvédelmi terület: Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet 5. melléklet szerinti, olyan közösségi szempontból jelentős természeti értékekkel rendelkező terület, amelyen az 1. A) számú mellékletben meghatározott közösségi jelentőségű madárfaj, valamint az 1. B) számú mellékletben meghatározott vonuló madárfaj jelentős állománya, illetve élőhelye található, különös tekintettel a nemzetközi jelentőségű és egyéb vizes élőhelyekre;

Különleges természetmegőrzési terület: olyan közösségi jelentőségű terület, amelyen közösségi jelentőségű faj jelentős állománya, élőhelye vagy közösségi jelentőségű

élőhelytípus található, az Európai Unió jogi aktusával történt jóváhagyást követően a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő növény- és állatvilág védelméről szóló, 1992. május 21-i 92/43/EGK tanácsi irányelv (a továbbiakban: élőhelyvédelmi irányelv) 4. cikke (4) bekezdésének megfelelő természetvédelmi célkitűzés meghatározásával jogszabályban kihirdetésre került, és amelyre a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok vagy közösségi jelentőségű élőhelytípusok természetvédelmi helyzetének helyreállítása, illetve fenntartása érdekében az e rendelet szerinti természetvédelmi előírások alkalmazandók;

KÜVET: Magyarország külterületi vektoros digitális ingatlan nyilvántartási térképe.

Madárvédelmi irányelv: A Tanács 1979. április 2-i 79/409/EGK irányelve a vadon élő madarak védelméről.

Magas Természeti Értékű Területek (MTÉT): Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program zonális természetvédelmi célprogramjai olyan konkrétan lehatárolt, ún. Magas Természeti Értékű Területeken támogatják a gazdákat a természetkímélő gazdálkodási módok kialakításában és fenntartásában, ahol a mezőgazdasági hasznosítás folytatása különösen fontos feltétele az élővilág, a tájkép, valamint az épített és történeti értékek hosszú távú megőrzésének. Ennek érdekében olyan gazdálkodási előírásokat, csomagokat fogalmaz meg, amelyek önkéntes vállalásáért és teljesítéséért területalapú, vissza nem térítendő kifizetés illeti meg a gazdálkodót. A kifizetés nagysága arányos a választott előírás-csomag összetettségével, várható környezeti, valamint a termelés gazdasági eredményét befolyásoló hatásával.

MEPAR: mezőgazdasági parcella azonosító rendszer: a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről és az ezzel összefüggő törvénymódosításokról szóló 2003. évi LXXIII. Törvény 3.§ d) pontjában és a 115/2003.(XÖ.13.) FVM rendeletben szabályozott azonosító rendszer

NBmR: Nemzeti Biodiverzitás Monitorozó Rendszer

Fizikai blokk: a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerről szóló 115/2003. (XI. 13.) FVM rendelet alapján a földfelszínnek az e jogszabály rendelkezései alapján lehatárolt része.

Mezőgazdasági parcella: Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrárkörnyezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet alapján egy vagy több szomszédos táblából álló összefüggő földterület, amelyen egy növénycsoportot természet egy földhasználó

Tábla: Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrárkörnyezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet alapján a mezőgazdasági parcellán belüli, azonos hasznosítási irányú összefüggő földterület, amelyen egyföldhasználó egy növényfajt természet, beleértve a takarmánykeverékeket és a vegyesgyümölcsösöket is

Natura 2000 hálózat: Az Európai Unió élőhelyvédelmi és madárvédelmi irányelvei alapján, az irányelvek mellékletein szereplő növény- és állatfajok, valamint élőhelytípusokra kijelölt területek (ökológiai) hálózata. A Natura 2000 fantázia név, amely többek közt 3 féle terület típust is takarhat ld. a Natura 2000 terület magyarázatánál.

Natura 2000 terület: A Natura 2000 hálózat részét képező, konkrét területek. Az egyes területek egyedi kódszámmal (pl. HUBN20067) és névvel (pl. Szilvásváradi Aszaló és Szilvás-patak mente) rendelkeznek. Az egyes területeket bizonyos faj/fajok és/vagy élőhelytípusok megőrzése érdekében jelölték ki. A Natura 2000 területnek 3 típusát különböztetjük meg: különleges természet-megőrzési terület, kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület és különleges madárvédelmi terület.

Természetesség/degradáltság: A felmért élőhelyfoltok természetességi-degradáltsági értékelése SEREGÉLYES TIBOR (1995, in NÉMETH, 1995) 5 fokozatú skálája alapján történik

BID	Név
D00	Nincs adat
D01	Teljesen leromlott / a regeneráció elején járó állapot
D02	Erősen leromlott / gyengén regenerálódott állapot
D03	Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot
D04	„Jónak nevezett”, „természetközeli” / „jól” regenerálódott állapot
D05	Természetes állapot

Veszélyeztető tényező: A területre ható természetes – ökológiai, geomorfológiai folyamatok, klimatikus, hidrológiai változások – , és mesterséges tényezők – emberi tevékenységből származó bányászati, katonai, művelési, szennyezési és egyéb tevékenységek – összessége hazai kódrendszerrel ellátva, amelyek elérhetősége a TIR.

TIR: Természetvédelmi Információs Rendszer